T.C.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

MÜZİĞİN MADDİ KÜLTÜRÜNÜN BİR BOYUTU OLARAK MÜZİK MAĞAZASI: TURGUTLU BATI SAZ EVİ ÖRNEK OLAYI

Hazırlayan

Hilal BATI

Danışman

Doç. Dr. Ali Cenk GEDİK

İzmir/2023

YEMİN METNİ

"*Müzik Bilimleri Anabilim Dalında"* Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum *"**Müziğin Maddi Kültürünün Bir Boyutu Olarak Müzik Mağazası: Turgutlu Batı Saz Evi Örnek Olayı**"* adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

…/…/…

Hilal BATI

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün …… / …… / 2023 tarih ve …… sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin …….. maddesine göre Müzik Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hilal BATI'nın *"***Müziğin Maddi Kültürünün Bir Boyutu Olarak Müzik Mağazası: Turgutlu Batı Saz Evi Örnek Olayı***"* konulu tezi incelenmiş ve aday …… / ……. / 2023 tarihinde, saat ……'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra …… dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin …….. olduğuna oy …… ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

ÜYE ÜYE

ÖZET

Müzik üzerine yapılmış maddi kültür çalışmaları sadece çalgılara odaklanarak çalgıların kültürel, toplumsal ve sosyal süreçlerle ilişkili anlamlarının birbiriyle bağlantısını anlamaya yönelik yapılmıştır. Popüler müzik araştırmalarında ise çalgıların icra biçimlerine, icracısına, sahneye ve izlerkitleye yönelik çalışmalar mevcuttur. Fakat müziğin maddi kültür nesnelerinin dolaşıma girmesini, sahneye ve müzisyene bilgi, tavsiye ve destek hizmeti sağlayan müzik mağazaları ihmal edilen bir çalışma alanıdır. Bu anlamda bu çalışmanın temel problemi müziğin maddi kültürünün bir boyutu olarak müzik mağazasını anlamaya çalışmaktır. Çalışmanın amacı ise bu problemin Batı Saz Evi'nin etnografisi üzerinden işletilmesidir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde maddi kültür çalışmalarının tarihsel gelişimi, yaklaşımlar, müzik ve maddi kültür ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. İkinci bölümde müzik mağazası kavramı ve maddi kültürle ilişkisi ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise ilk olarak alan çalışmasının yürütüldüğü Manisa/Turgutlu ilçesinin tarihçesi, sosyal, ekonomik, beşeri yapısı ve müzik yaşamı incelenmiştir. Bu bölümün son kısmında ise Batı Saz Evi müzik mağazası etnografisi kuramsal çerçeveyle ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın verileri kütüphane çalışması, katılımcı gözlem, yarı kurgulu, sözlü ve kurgusuz görüşmeler ve alan günlüğü sonucu toplanmıştır. Batı Saz Evi müzik mağazasının çalışma alanları çalgı, çalgı aksesuarı ve ekipman satışı, çalgı imalatı, çalgı tamiri, bakımı ve onarımı, ekipman kiralama, çalgı ve müzik öğretim etkinlikleri, kariyer fırsatı, buluşma yeri ve toplum merkezi alt başlıkları altında ele alınmıştır. Çalışmanın sonucunda Batı Saz Evi müzik mağazasının verdiği bu hizmetlerle müziğin maddi kültür nesnelerinin dolaşıma girmesini sağladığı ve çalgıyla bağlantılı maddi pratiklerin mağazada gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Aynı zamanda elde edilen veriler sonucu müzik mağazasında çalgılar üzerinden sosyal ilişkilerin kurulduğu ve toplum merkezi kaynağı olarak yerel müzik mağazalarının müziğin maddi boyutuyla ilişkisi anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik mağazası, Maddi Kültür Çalışmaları, Müzik Aletleri Mağazası

ABSTRACT

Material culture studies on music have focused only on instruments, and have sought to understand the interconnectedness of their meanings in relation to cultural, social and social processes. In popular music research, on the other hand, there are studies on the performance forms of instruments, the performer, the stage and the audience. However, music stores, which provide information, advice and support services to the stage and musicians, and circulate the material cultural objects of music, are a neglected field of study. In this sense, the main problem of this study is to try to understand the music store as a dimension of the material culture of music. The aim of the study is to operationalize this problem through the ethnography of Batı Saz Evi.

The study consists of three parts. In the first part, the historical development of material culture studies, approaches, studies on the relationship between music and material culture are evaluated. In the second part, the concept of music store and its relationship with material culture are discussed. In the third part, the history, social, economic, human structure and music life of Manisa/Turgutlu district, where the field study was conducted, were analyzed. In the last part of this section, the ethnography of the Batı Saz Evi music store was tried to be explained in relation to the theoretical framework. The data for the study were collected through library research, participant observation, semi-structured, verbal and unscripted interviews and a field diary. The working areas of Batı Saz Evi music store are discussed under the subheadings of instrument, instrument accessory and equipment sales, instrument manufacturing, instrument repair, maintenance and repair, equipment rental, instrument and music teaching activities, career opportunity, meeting place and community center. As a result of the study, it was understood that the Batı Saz Evi music store enabled the circulation of material cultural objects of music through these services and that material practices related to the instrument were realized in the store. At the same time, as a result of the data obtained, it was understood that social relations were established through instruments in the music store and the relationship of local music stores with the material dimension of music as a source of community center.

Keywords: Music Store, Material Cultury Studies, Musical Instrument Store

ÖNSÖZ

Çalışmaya başlamadan önce benim de üyelerinden birisi olduğum Batı Saz Evi müzik mağazasının yüksek lisans tez çalışmam için örnek olay haline gelebileceği aklıma gelmemişti. Lisansüstü eğitimimi aldığım süreçte derslerine online olarak Batı Saz Evi'nden katıldığım sayın danışmanım Doç. Dr. Ali Cenk Gedik'in önerisi ile bu çalışmanın konusunu belirledik. Çalışmanın odak noktası olan müzik mağazaları üzerine Türkiye'de herhangi bir çalışmanın olmaması beni heyecanlandırmıştı. Fakat bu durum sancılı süreçleri de beraberinde getirdi. Bu noktada maddi kültür ve müzik mağazası üzerine yapılmış sayılı çalışmaların İngilizce metinlerinin çevirisini yapmak zaman sınırlaması olan bir yüksek lisans öğrencisi için zorlayıcıydı. Dolayısıyla bu çalışma süreci birçok açıdan kendi sınırlarımı görebilmem için de bir fırsata dönüştü.

Bu tez çalışmasının ortaya çıkmasında ve çalışma sürecinde beni cesaretlendiren, yol gösteren ve bilgi birikimiyle çalışmaya farklı perspektiflerden bakmamı sağlayan sayın danışmanım Ali Cenk Gedik'e teşekkür ederim.

Çalışma boyunca, özellikle alan çalışmasında yaşadığım zorlukları anlatırken her kelimemi not ederek beni dinleyen ve değerli hissettiren, yardımını esirgemeyen sayın Doç. Dr. Levent Ergun'a, aynı dili konuşabilmenin ne kadar değerli olduğunu bir kere daha fark etmemi sağlayan ve çalışma süresince çokça kez bıkmadan beni dinleyen, yardımcı olan Turgay Gündoğdu'ya, her zorlandığım ve umutsuzluğa kapıldığımda destekçim olan erkek arkadaşım Nazım Melih Doğanöz'e, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince üstümde emekleri olarak tüm öğretmenlerime teşekkür ederim.

Son olarak olmasalardı bu çalışma olmazdı dediğim, eğitim hayatım boyunca beni destekleyen, bana olan inançları ve sevgileri sayesinde kendimi şanslı hissettiğim babam Mehmet Emin Batı'ya, annem Selvet Batı'ya ve abim Mehmet Batı'ya çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ……ii

TUTANAK……...……iii

ÖZET……iv

ABSTRACT…….....v

ÖNSÖZ…….....vi

İÇİNDEKİLER…….....vii

ŞEKİLLER LİSTESİ……...…..x

KISALTMALAR…….....xiii

GİRİŞ……1

1. BÖLÜM

MÜZİĞİN MADDİ KÜLTÜRÜ

1.1. Maddi Kültür……..8

1.2. Müzik ve Maddi Kültür……12

1.3.Müziğin Maddi Kültür Nesnesi Olarak Çalgı…….....13

2. BÖLÜM

MÜZİK MAĞAZASI

2.1. Müzik Mağazası……...17

2.2. Müziğin Maddi Kültürel Boyutu Olarak Müzik Mağazası……..22

3. BÖLÜM

TURGUTLU BATI SAZ EVİ ÖRNEK OLAYI

3.1. Turgutlu Üzerine: Coğrafi Konum, Tarihçe, Ekonomik, Sosyal ve Beşeri Yapı….28

3.2. Turgutlu'nun Müzik Yaşamı…….....47

3.2.1. Turgutlu'nun Mehterleri…….....49

3.2.2. Turgutlu Kafelerinde Müzik Listeleri ve Canlı Müzik Etkinlikleri……...52

3.2.3. Turgutlu'nun Müzik Mağazaları…….....58

3.3. Batı Saz Evi Etnografisi……...60

3.4. Oto Etnografi…….....60

3.4.1. Batı Saz Evi Tarihçesi…….....63

3.4.2. Batı Saz Evi……....71

3.4.3. Batı Saz Evi Müzik Mağazasının Çalışma Alanları…….....82

3.4.3.1. Çalgı, Çalgı Aksesuarı ve Ekipman Satışı.....83

3.4.3.2. Çalgı İmalatı…….....92

3.4.3.3. Çalgı Tamir, Bakımı ve Onarımı……....101

3.4.3.4. Ekipman Kiralama…….....109

3.4.3.5. Çalgı ve Müzik Öğretim Etkinlikleri…….....112

3.4.3.5.1. Nota ve Müzik Metodu Satışı……113

3.4.3.6. Kariyer Fırsatı ……113

3.4.3.7. Buluşma Yeri ve Toplum Merkezi…….114

SONUÇ…….118

KAYNAKÇA……123

ÖZGEÇMİŞ

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1- Sosyokültürel Dizgenin Bileşenleri (Keammer, 1998: 5)……..12

Şekil 2- Barış Manço - Yüreğimdeki Barış Şarkıları - CD & Kaset Tüm Müzik Marketlerde!.....18

Şekil 3- Turgutlu İlçesi Haritası, 2023……29

Şekil 4- 2022 Yılı Bağ Bozumu ve Kurtuluş Şenlikleri Programı, (Turgutlu Belediyesi, 2022)…….……...40

Şekil 5- 2021 Yılı Bağ Bozumu ve Kurtuluş Şenlikleri Programı, (Turgutlu Belediyesi, 2021)……40

Şekil 6- Abdal Kültürleri Gecesi, (Turgutlu Belediyesi, 2019)……..... 41

Şekil 7- Balkan Kültürleri Gecesi, (Turgutlu Belediyesi, 2019)…….42

Şekil 8- Azerbaycan ve Yörük Kültürleri Gecesi (Turgutlu Belediyesi, 2019)……..42

Şekil 9- Erzurum ve Karadeniz Kültürleri Gecesi (Turgutlu Belediyesi, 2019)…….43

Şekil 10- Turgutlu'daki Müzik Mağazalarının Konumları, 2023…….....59

Şekil 11- Bağlama Grubu, Batı Saz Evi Cumhuriyet Caddesi eski satış mağazası (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi: Manisa/Turgutlu, 2006)……...66

Şekil 12- Gitar Grubu, Batı Saz Evi Cumhuriyet Caddesi eski satış mağazası (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi:Manisa/Turgutlu, 2008)……...67

Şekil 13- Batı Saz Grubu, Turgutlu şehir merkezinde bir düğün eğlencesi (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi: Manisa/Turgutlu, 2010)……68

Şekil 14- Batı Saz Evi'nin yıllar içerisinde bulunduğu konumlar……..71

Şekil 15- Batı Saz Evi müzik mağazası Demirel sokak ana giriş bahçe bölümü (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)…….. 72

Şekil 16- Batı Saz Evi müzik mağazası vitrini ve mağazaya giriş kapısı (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)……... 73

Şekil 17- Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)……...74

Şekil 18- Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)……...75

Şekil 19- Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)…… …..76

Şekil 20- Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 20.01.2023)……...76

Şekil 21- Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)……...77

Şekil 22- Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)…….....78

Şekil 23- Batı Saz Evi müzik mağazası atölye bölümü, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)…….….79

Şekil 24- Batı Saz Evi müzik mağazası atölye bölümü, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)…….….80

Şekil 25- Batı Saz Evi müzik mağazası atölye bölümü, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)……..81

Şekil 26- Batı Saz Evi müzik mağazasında satışı yapılan çalgılar, 2023…….84

Şekil 27- Batı Saz Evi müzik mağazasında satışı yapılan çalgı aksesuarları ve ekipmanlar, 2023…….91

Şekil 28- İmalat atölyesi yaprak bağlama imalatı (Manisa/Turgutlu, 01.01.2021)……..94

Şekil 29- İmalat atölyesi yaprak bağlama imalatı (Manisa/Turgutlu, 01.01.2021)……..95

Şekil 30- İmalat atölyesinden ince işçilik için Batı Saz Evi'ne getirilen bağlama çalgıları, (Manisa/Turgutlu, 25.02.2021)…….97

Şekil 31- Batı Saz Evi müzik mağazasının atölye bölümünde kemanını alt eşik tamiri için getirmiş müşteri ve Mehmet Emin Batı (Manisa/Turgutlu,17.04.2023)……103

Şekil 32- Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen gitar (Manisa/Turgutlu, 2022)……...105

Şekil 33- Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen keman (Manisa/Turgutlu, 2020)……...106

Şekil 34- Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen kemanın tamir aşaması (Manisa/Turgutlu, 2020)……..107

Şekil 35- Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen org (Manisa/Turgutlu, 05.12.2022)……108

Şekil 36- Batı Saz Evi'nin müzik etkinliği için 15 Temmuz Demokrasi Meydanı (Heykeller) alanına kurduğu amfi ve mikser ekipmanları (Manisa/Turgutlu, 09.06.2022)……110

Şekil 37- Müzik mağazasında konser provası alan müzisyenlerin konseri (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi: Manisa/Turgutlu, 2011)…… 116

KISALTMALAR

Bkz	: Bakınız
TDK	: Türk Dil Kurumu
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TUTSO	: Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası
Vb	: Ve benzeri
Yy	: Yüzyıl

GİRİŞ

Antropolojinin çoğunlukla başvurduğu bir yöntem olarak etnografi, araştırma ve araştırmacı arasındaki keskin çizgileri ve kuralları olan geleneksel bir yöntemden daha esnek bir yapıya doğru evrilmektedir. Bu anlamda katılarak gözlem yapan bir etnografın elde ettiği veriler kadar, etnografın bu verileri elde etme sürecinde araştırma konusuna olan konumunu ve yaşadığı deneyimleri çalışmasına dahil etmesi, günümüzde etnografi araştırmalarının başka bir boyutunun tartışıldığı ve örneklerinin gittikçe arttığı farklı bir yaklaşımı gündeme getirmektedir. Araştırmacının deneyim ve bireysel gözlemlerini çalışmalarına dahil etmelerini sağlayan bir yöntem olarak karşımıza otoetnografi ve düşünümsellik kavramları çıkmaktadır. "Etnografik yazında gittikçe artan bu eğilimin, kişisel anlatıları temel alarak etnografların, yerlilerin ya da her ikisinin de kendi yaşamlarını aktarması anlamına gelen "otoetnografi" terimi ile özdeşleştirilebilir" (Reed-Danahay, 2021: 407). Bu bilgiler ışığında otoetnografik çalışma yönteminin de bir örneği olarak; bu çalışmanın örnek olayı, benim de içeriden (*insider)* olduğum ve alan çalışmasını yürüttüğüm Batı Saz Evi müzik mağazasında yapılmıştır.

Müzik hayatım, müzisyen bir ailenin içine doğmuş olmamla başladı. Evimizin altında bulunan çalgı yapım atölyesinde babamın (Mehmet Emin Batı) bağlama imalatı yaparken çırakların ve annemin (Selvet Batı) babama yardımcı olduğu, benim ise büyük ağaç kütüklerinin ve ağaç talaşlarının içinde onları izlediğim, oyunlar oynadığım anlar, çocukluğuma dair hatırladığım en eski anılar olarak zihnimde kaldı. Yaşım ilerledikçe okul çıkışları Manisa ili Turgutlu ilçesinin merkezinde bulunan müzik mağazamız Batı Saz Evi'nde geçirdiğim, yaşadığım anılara dönüştü. Batı Saz Evi'nin kendi çalışanlarından oluşan çalgı takımıyla düğün, nişan, sünnet gibi geçiş ritüellerinde sunduğu canlı müzik hizmetleri sayesinde ise Manisa/Turgutlu ve çevresindeki birçok mahalle, şehir ve köylerdeki müzik yaşamını, farklı kültürel pratikleri gözlemleyebilme fırsatına sahip oldum. Bir taraftan çalgı imalatı yapılan atölyede diğer taraftan da çalgı satışının yapıldığı müzik mağazasında büyümek, müzik hayatımın başlangıcı olduğu gibi müziğe olan ilgi ve merakımı da besledi.

Her okul günü sabahın erken saatinde benimle yola koyulan babamın dört yıl boyunca Turgutlu-Kemalpaşa arasındaki yolu mekik dokuduğu süreçte lise eğitimimi 2011-2015 yılları arasında İzmir/Kemalpaşa ilçesinde bulunan Ümran Baradan Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümünde tamamladıktan sonra, lisans eğitimimi 2015-2019 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Anabilim Dalı'nda tamamladım. Mezun olduğum 2019 yılında aynı üniversite ve bölümün yüksek lisans programını kazanarak eğitim almaya başladım. Lise, lisans ve yüksek lisans eğitimleri sürecinde aldığım derslerde, müziğin ve müziğin içinde bulunduğu tüm durum ve olaylara karşı nasıl yaklaşım sergilememiz gerektiğine ve bunları anlamaya çalışırken daha önceden yapılmış çalışmaların incelemeleriyle beraber kendimi geliştirmeye çalıştım. Şu an okumakta olduğunuz tezin içerisinde müziksel yaşantım göz önüne alındığında çalgılarla bağlantılı süreçlerde Batı Saz Evi bünyesi altında karşılaştığım insanların müziğe ve çalgıya olan yaklaşımlarını en yakın perspektiften gözlemleme fırsatına sahip oldum.

Bu çalışmanın başlandığı 2019 yılında tüm dünyada varlığını gösteren Covid-19 pandemisi, her alanı etkilediği gibi bu çalışma içinde de bazı noktalarda etkisini hissettirmiştir. Nitekim Pandemi süreci bu çalışmanın ortaya çıkmasının başlıca sebeplerindendir. Pandemi sürecinde gerçekleşen karantinalar Yüksek Lisans derslerimi aldığım sürece denk geldi. Eğitim ve öğretim hayatında online ders sistemine dönüş yapılan dönemde bölüm derslerimize görüntülü olarak Batı Saz Evi'nden katıldım. Daha öncesinden belirlenmiş bir tez konumun olmasına rağmen Pandemi döneminde yürürlüğe giren karantina ve seyahat yasaklarının belirsiz olan bitiş tarihleri dolayısıyla çalışması imkansızlaşan bir noktaya gelmişti. Bu süreçte bu çalışma, Batı Saz Evi'nden görüntülü olarak katıldığım bir derste danışmanım Ali Cenk Gedik'in "Hilal sen derse nereden katılıyorsun?" sorusuyla başlamış ve ders sonunda Gedik'in "Hilal sen hazine dolu bir sandığın üzerinde oturuyorsun, bu çalışmayı yapmalıyız" sözleri üzerine kararlaştırılmıştır.

Alan araştırmacılarının etnografik veriyi elde etme süreçleri araştırma için belirlenen zaman sınırlaması içerisinde gerçekleştirilir. Dolayısıyla etnograf katılımcı gözlemci olarak bulunduğu zaman diliminde alana dair verileri toplar ve işler.

Böylelikle araştırmacının alanda karşılaştığı her olay araştırma için bir kaynak niteliği taşır. Bu çalışmanın örnek olayı bu bağlamda hayatımın bir parçasına ve çalışma için önemli veriler olan geçmiş gözlemlerime de geriye dönerek bakmamı ve araştırmacı kimliğimle analiz etmemi sağladı. Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da zaman sınırlaması dolayısıyla elde edilen etnografik veriler 2020-2023 yılları arasında katılımcı gözlem, yarı kurgulu görüşmeler, kurgusuz görüşmeler ve alan günlüğü yazımı sonucu toplanmıştır. Nitekim çalışmam boyunca geçmişten getirdiğim bilgi ve gözlemler de dahil olmak üzere elde ettiğim tüm verilerle Batı Saz Evi örneğini bilimsel bir araştırma nesnesi haline getirerek çalışmak ahlaki bir sorumluluğu da beraberinde getirmiştir.

Müzik üzerine yapılmış maddi kültür çalışmalarında, maddi kültür nesnesi olarak işaretlenen çalgılar üzerine yapılan araştırmalar, ele alınan çalgının sosyal, toplumsal ve kültürel süreçlerle ilişkili anlamların ortaya konulmasına yönelik yapılmış çalışmalardır (bkz. Johnson 1995). Müzik üzerine yapılmış maddi kültür çalışmalarının sadece çalgı odaklı bir yaklaşımdan ziyade çalgılardan hareketle kültürel görünümü ortaya çıkaracak çalışma yaklaşımlarına olan ihtiyacı araştırmacılar tarafından da belirtilir. Bu çalışma ise müziğin maddi kültür çalışmalarında ele alınan çalgıların anlamları veya ifade kültürü ile bağlantısından ziyade, müzik mağazalarının işleyiş süreçlerini ve görünümlerini anlamayı hedefler. Çünkü müziğin maddi kültür ile ilişkisi sadece çalgıların anlamları ve ifade kültürü pratikleri üzerinden değil, çalgıları tamamlayıcı aksesuarlarla, çalgıların yapımı, onarımı, satışı gibi birçok bileşeni bir arada incelenebilen bir yapısını sağlıyor olmasında kaynaklanır.

Çalışma özelinde yapılan İngilizce ve Türkçe literatür taramaları da göstermektedir ki müzik mağazalarına odaklanan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla müzik mağazalarının maddi kültür çalışmalarında ihmal edilmiş olması sadece maddi kültür çalışma alanına özgü değildir. Popüler müzik araştırmaları ağırlıklı olarak müzisyen, müzik grupları, izlerkitle, müzik performans sahneleri ve müzik endüstrisine odaklanarak yürütülür. Fakat popüler müzik üretiminde, popüler müziğe dair yaşamda önemli bir rolü; yüz yüze ilişkilerin sürdürüldüğü, çalgı yapım ve onarım, çalgı satışı gibi birçok bileşenin bir arada yürütüldüğü müzik mağazalarının, çalgı

yapım atölyelerinin ele alınması popüler müzik çalışmalarında farklı bir bakışla incelememizi sağlayan müziğin maddi boyutu ile olan ilişkisini anlamamızda yardımcı olan gerekliliklerdendir. Bu çerçevede çalışmanın temel problemi müziğin maddi kültürünün bir boyutu olarak müzik mağazasını anlamaya çalışmak olarak belirlenmiştir.

Bu anlamda maddi kültür nesnesi olan çalgılar üzerinden varlığını sürdüren, bulunduğu bölgede maddi kültür nesnelerinin dolaşıma girmesini sağlayan ve maddi kültür çalışmalarının ihmal edilen bir boyutunu oluşturan müzik mağazalarının etnografisini yaparak; bu boyutun nasıl işlediğini dolayısıyla müzik mağazalarının işleyiş süreçlerini anlamaya çalışmak bu çalışmanın temel problemini oluşturur. Sonuç olarak Manisa/Turgutlu ilçesinde hizmet veren Batı Saz Evi müzik mağazasının çalışma alanlarının **ne** olduğu ve bu çalışma alanlarının müziğin maddi kültüründe **neye** karşılık geldiği sorularının cevaplarını bulmaya çalışmak da bu çalışmanın amacıdır.

Müziğin maddi boyutunu oluşturan çalgıların yapıldığı ve satıldığı bir müzik mağazasının müzik kültürünün bir parçası olarak nasıl işlediğini ve bu işleyişin maddi boyutlarla nasıl bir ilişki içinde olduğunu yerel bir müzik mağazası olan Batı Saz Evi'nin işleyişi üzerinden anlamaya çalışmak ise alana dair var olan eksikliğin nihai olmasa da, bir başlangıcı anlamında katkısı olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan birinci bölümde maddi kültür ve maddi kültür çalışmalarının tarihsel gelişimi ve bu çalışmalarda geliştirilen teoriler ve yaklaşımlar ele alınır. 20. yy'da antropoloji ve arkeolojinin maddi kültür çalışmalarının değişim ve doruk noktasına ulaşmasını sağlayan etnografik maddi kültür çalışmalarında nesnenin nasıl analiz edileceğine dair farklı çalışmalar incelenir. Müzik ve maddi kültür ilişkisi ise Keammer'in (1998) sosyokültürel dizge içindeki maddi bileşeninden hareketle açıklanır. Bu anlamda maddi bileşen altında konumlandırılan çalgılar, maddi kültür nesnesi olarak çalgıyı inceleyen örnek literatür çalışmalarıyla desteklenir. Müzik mağazaları üzerine çalışmaların literatürde var olan eksikliği dolayısıyla müzik mağazası tanımının yapılması ikinci bölümde yapılmıştır. Bu bağlamda müzik mağazalarının tanımına dair problemleri ele alarak müzik mağazası kavramının hangi

anlamda kullanıldığı açıklanır. İkinci bölümde aynı zamanda müzik mağazaları üzerine yapılmış nadir çalışmadan birisi olan Baxter-Moore'un (2010) çalışması referans alınarak müzik mağazalarının işlevleri açıklanır. Burada belirtmek gerekir ki Baxter-Moore'un çalışması bu çalışmanın hem teorik hem de ampirik düzleminden farklılık gösterir. Kuramsal farklılık Baxter-Moore'un çalışmasında incelediği müzik mağazalarını maddi kültür zemini üzerinden ele almıyor oluşudur. Ampirik olarak ise bu çalışmanın örnek olayı Batı Saz Evi müzik mağazasının çalışma alanlarından birisi olan 'çalgı imalatı' faaliyet biçiminin Baxter-Moore'un çalışmasında yer almamasıdır. Bu amaçla 'çalgı imalatı' süreçlerini anlamak için Henry Glassie'nin (1999) etnografik maddi kültür çalışmasından yardım alınacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise alan çalışmasının yürütüldüğü Manisa/Turgutlu ilçesinin tarihçesi, coğrafi, ekonomik, sosyal ve beşeri yapısı ele alınır. Bu bölümde Turgutlu'nun coğrafi yapısı, ekonomik gelir kaynaklarının yanında belediye destekli organize edilen etkinlikler, kültür geceleri, halk konserleri, sosyalleşme mekanları olan kafeler gibi unsurlar incelenerek ilçenin sosyal ve kültürel dokusu analiz edilir. Turgutlu'nun sosyal ve kültürel dokusunun anlaşılması, ilçenin kimliğinin, toplumunun ve değerlerinin nasıl şekillendiğini kavramamızı sağlar. Dolayısıyla Turgutlu'nun müzik yaşamı içerisinde müzik pratiklerini anlamak kolaylaşır. Bu anlamda Turgutlu'nun müzik yaşamı alt başlığı altında Turgutlu mehterleri, Turgutlu kafeleri ve Turgutlu'da bulunan müzik mağazaları incelenecektir. Ele alınacak olan Turgutlu mehterleri çalışmanın odak noktasını oluşturmaz. Fakat Turgutlu'da varlığını sürdüren mehter takımlarının çokluğu dolayısıyla Turgutlu'nun müzik yaşamının bir parçası olarak mehter takımları tarihsel bağlantı ile anlaşılmaya çalışılır. Turgutlu'da yaşayan vatandaşların sosyalleşme mekanları olan kafelerde açılan müzik listeleri ve canlı müzik etkinlikleri incelenerek sosyalleşme mekanları üzerinden müzik yaşamının çeşitliliği, tercih edilen müzik türleri ve toplumsal ve sosyal etkileşimlerin anlaşılması amaçlanır. Turgutlu'da hizmet veren diğer müzik mağazalarının işleyiş biçimleri ise örnek olay Batı Saz Evi'nin konumunun belirginleşmesi adına bu bölümde ele alınacaktır.

Çalışmanın yine üçüncü bölümü bu çalışmanın örnek olayı Batı Saz Evi müzik mağazasının etnografisini içerir. Batı Saz Evi'nin hizmet vermeye başladığı 1990 yılından günümüze kadar geçirmiş olduğu değişim süreci incelenir. Bu süreç Batı Saz Evi çalışanları ile yapmış olduğum gözlem, görüşme ve oto etnografik veriler ile aktarılır. Batı Saz Evi müzik mağazasının çalışma alanları ve işleyiş süreçleri alt başlıklar halinde ve 2020-2023 yılları arasında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlem, alan günlüğü notları ve görüşmelerle kuramsal çerçeve örnek olay ile birbirine bağlantılı şekilde incelenir. Son olarak ise Sonuç bölümünde bu çalışmanın değerlendirmesi yapılmıştır.

1. BÖLÜM

MÜZİĞİN MADDİ KÜLTÜRÜ

1. BÖLÜM

MÜZİĞİN MADDİ KÜLTÜRÜ

1.1. Maddi Kültür

Maddi kültür kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında, maddi kültür de kültür gibi onu araştıran alanların bakış açısı, yöntemleri ve yaklaşımları dolayısıyla birçok tanımla ifade edilmeye çalışılmıştır. Maddi kültür çalışması yürüten birçok araştırmacı maddi kültürü iki farklı dönemsel süreç olarak ele alır. Dan Hicks, "maddi kültür" ve "maddi kültür çalışmaları" olarak ele aldığı kavramların 20. yy'da arkeoloji ve sosyo-kültürel antropoloji disiplinlerinin kesiştiği antropolojik arkeolojide birbiri ardına ortaya çıktığını söyler (2012: 26). Yapılan bu ayrımı kronolojik olarak ele alacak olursak; maddi kültür kavramının ortaya çıktığı ilk dönemlerde yapılmış araştırmalar nesnelere odaklanan ve nesnenin 'önemi'ne vurgu yapılan "maddi kültür' çalışmalarıdır. Maddi kültür kavramının başvurulduğu aktif dönem antropoloji ve arkeoloji çalışmalarıyla birlikte başlamıştır. Antropoloji ve arkeolojinin alanına giren maddi kültüre dair yapılan bu ilk çalışmalar Woodward'a (2016: 28-29) göre, Avrupa dışında yani batılı olmayan toplumların araç-alet gibi nesnelerinin tespit ve kategorizasyon çalışmaları olmuştur. Fakat bu kategorizasyon çalışmaları bazı noktalarda nesnelere yaklaşım biçimleri dolayısıyla toplumların "ötekileştirildiği", kültürel unsurları tam olarak yansıtılmadığı (Woodward, 2016: 28-29) gibi eleştirel bir karşılık almalarına neden olmuştur.

Cornelissen, maddi kültürün gelişimini 1960 ve 1970'lerde gündelik hayat üzerine yapılan çalışmalarla başladığını ve maddi kültür anlayışının bu yüzden geniş ve esnek yapıda olduğunu söyler. 1980'lerden itibaren maddi kültür tarihinin doruğa ulaştığı dönemlerde arkeolojinin "sembolik, yapısal ve yapısal-Marksist arkeolojiler, maddi kültürün etnografik ve arkeolojik kavramsallaştırmalarını yeniden bütünleştirerek" literatüre önemli katkılar yaptığını aktarır. Bu katkılar "etnografik saha çalışması ve antropolojik tartışmanın birleşimi ile karakterize edilen sözde yeni maddi kültür çalışmalarını oluşturarak" birçok alanda maddi kültür çalışmalarının önünü

açmıştır (2015:18). Ancak bu çalışmalar yeni bir yönelimi işaret etse dahi antropoloji ve arkeolojinin alana katkıları kültüre odaklanan maddi kültür çalışmaları için yeterli olmamıştır. Bu anlamda Miller (2001: 3), "1970 ve 1980'lerde ana akım sosyal bilimlere karşı bir savaş verildiğini ve maddi biçim taksonomilerinin önemsiz olarak göz ardı edildikleri için, genellikle toplumsal yeniden üretim ve ideolojik egemenlik için temel, karşı konulmaz bir mekanizma oldukları için önem taşıdığı konusunda ısrar ettiklerini" aktarır. Maddi kültür çalışmalarının iki aşamada geliştiğini söyleyen Miller (2001: 3), ilk aşamayı; nesnelerin önemli olduğu ve maddi dünyalara odaklanmanın onları fetişleştirmediği çünkü onların sosyal dünyadan ayrı bir üst yapı olmadığı konusunda yapılan vurguyla ortaya çıktığını söyler. 1980'lerde geliştirilen temel maddi kültür teorileri ile yapılan örnek çalışmalarla ise sosyal dünyaların maddiyattan oluştuğu gösterilmiştir.

Bu noktada belirtmek gerekirse bu çalışmanın konumunu; "maddi kültür çalışmalarının" gelişiminin ikinci dönemi olan disiplinler arası çalışma yaklaşımı içinde yer almaktadır. Çünkü maddi kültürün ilgi odağı olan tek bir maddi kültür nesnesinin sadece yapı analizinden ziyade, Miller'in de (2001: 5) dediği gibi; maddi kültür çalışmalarının amacı olan kültürel yaşam çalışmalarını geliştirmektir. Maddi kültür çalışmaları, disiplinlerarası çalışma imkanı sunan ve geniş bir alanda var olan çalışmalardan oluşur. Disiplinler arası çalışan araştırmacıların maddi kültür çalışmaları Hicks ve Beaudry'in (2012: 3) deyimiyle; "çalışılan disiplin gelenekleri aracılığıyla okunur ve belirli disiplin yöntemleri uygulamaya konulduğu için alımları farklılık gösterir".

Antropoloji ve arkeolojinin temelini oluşturduğu maddi kültür çalışmalarına farklı bir yaklaşım; 1970 ve 1980 lerde Mary Beaudry ve Dan Hicks'in "maddi-kültürel dönüş" kavramıyla "antropoloji ve müze çalışmaları gibi alanlarda uzun süredir var olan alt alanlar"dan (Straw, 2011: 228) yararlanarak, "yapısalcılık ve yorumlayıcı/göstergebilimsel yaklaşımlara ilişkin çalışmaların "maddi kültür çalışmaları" başlığı altında bir araya getirilmesini" (Cornelissen (2015: 20) sağlamıştır.

Straw, bu çalışmaların 1980'lerde 'The Social Life of Things' antolojisi gibi disiplinler arası çalışmalarla yaygınlaştığını ve bu çalışmalarda yer alan Igor Kopytoff'un "metaların "sosyal biyografisi" kavramı gibi önemli fikirlerin, sonraki çeyrek yüzyılda kültürel çalışmalarda sıklıkla ele alınacak" olduğunu belirtir (2011: 228). Woodward'a göre Kopyroff'un bu çalışması, sosyoloji, tarih, antropoloji ve felsefe gibi alanların bir çalışmada birleşerek; nesnelerin her zaman birden fazla anlamı olabileceğinin ve zaman ve mekana bağlı olarak değişimlere uğrayabileceğinin örneği olarak, önemli yaklaşımlardan birisi haline gelmiştir (2016: 41). Maddi kültür çalışmalarında önemli bir diğer yaklaşım ise Claude Levi-Strauss'un 'Saussure dil teorisi'dir. Levi-Strauss'un bu yaklaşımının maddi kültür çalışmaları açısından önemi şu şekilde aktarılır;

> Levi-Strauss'un insan kültürünün sözsüz yönlerini çalışmak üzere benimsediği "Sassüryan dil teorisi, modern maddi kültür çalışmaları için temel bir dayanak oluşturur. [..] Onun bize miras olarak bıraktığı yapısalcılık modeli, maddi kültür çalışmaları için önemli bir temel sağlamaktadır: "şeylerin", anlamı bir dil gibi iletebileceği fikri. Eserler, kendilerinden öte anlam taşıyan şeyler olarak düşünülebilir. Bu perspektiften bakıldığında, maddi kültür okunacak bir yazı ve deşifre edilecek göstergesel bir anlatıya dönüşür. (Tilley, 2021: 258)

Benzer biçimde Henry Glassie'de maddi kültürde araştırılan her nesnenin bir metin gibi parçalarına ayrılarak okunabilecek bir kompozisyon olduğunu söyler. Fakat "nesnenin karmaşıklığı ne kadar büyükse, birleşimi ne kadar çok karar gerektiriyorsa, bizimle o kadar çok savaşır, bir başkası tarafından yaratılmış bir şeye, kendi başına bir varlığa dönüşür" diyerek bu yaklaşımın ne kadar dikkatli bir şekilde ele alınması gerektiğini vurgular (1999: 48). Glassie, maddi kültür nesnelerinin analizini yaparken etnografın zorlanacağı kısmın bağlam olduğunu söyler. Bu yüzden bağlamı gözlemlenebilir olana indirgeyip onu şematize etmenin yolunu kategorilere ayırmak olduğunu aktırır. Kendi kategorizasyonunu ise 'yaratma, iletişim ve tüketim' başlıkları altında incelemektedir (1999: 48). Glassie'nin aktarımıyla; "yaratılış bağlamları, yaratıcılar hakkında bilgi verir. Tüketim bağlamları, tüketiciler hakkında bilgi verir. İletişim bağlamları, yaratımı tüketime karşı dengeleyerek, benzerliklerini ve farklılıklarını kuşatarak ikisini birbirine bağlar" (1999: 58-59). Bir nesnenin yaratılıştan

tüketim aşamasına kadar elde edilen bilgilerin bu üç bağlamda ele alınabilir olduğunu söyleyen Glassie, bu üç bağlamın her birinde etnografın neye ve nereye odaklanacağını da aktarır. Ona göre nesnenin öyküsünü anlatabilmek için bağlamlar şu sırayla incelenmelidir;

- Yaratma (Konsantrasyon, Öğrenme, Öğretme, İşbirliği, Teknoloji, Biçim, Hafıza ve Umut)
- İletişim (İşbirliği, Bağış ve Ticaret)
- Tüketim (Kullanım, Koruma ve Asimilasyon) (1999: 65).

Glassie, bu yöntemle araştırılan nesnenin ilk olarak tanımlanması gerektiğini sonrasında ise kompozisyon biçiminde analiz edilerek çağrışımsal bir hareketle anlamlı hale getirilmesi gerektiğini söyler. Bu şekilde "kompozisyon ve ilişkilendirme, metin ve bağlam, biçim ve anlam, yapı ve işlev birlikte döngülenerek yaratılışın birliğinin" anlaşılacağını aktarır (1999: 65).

Tilley, "Etnografi ve Maddi Kültür" adlı çalışmasında, maddi kültür nesnelerinin etnografisini yaparken; nesne çeşit olarak aynı olsa dahi üretildiği topluma bağlı olarak ele alınması gerektiğini söyler. Böylelikle incelenen nesne bulunduğu bölgenin teknik geleneklerinin, kültürel seçimlerinin ve tekniksel temsillerinin bir yansıması olarak anlaşılabilir (2021: 264). Bu anlamda;

> Zanaat eserlerinin hangi yollarla yapıldığı, üretimde ne çeşit hammaddelerin kullanıldığı ve bunların kaynakları, ham maddelerin nasıl bir araya getirildiği ve bunların hangi teknolojik süreçlerden geçtiği, üretim için geçen zaman, çaba ve üretim sırasındaki sosyal ilişkilerin özellikleri, uzun bir süredir etnografik maddi kültür çalışmalarının ilgi alanına girmektedir. (Tilley 2021: 264)

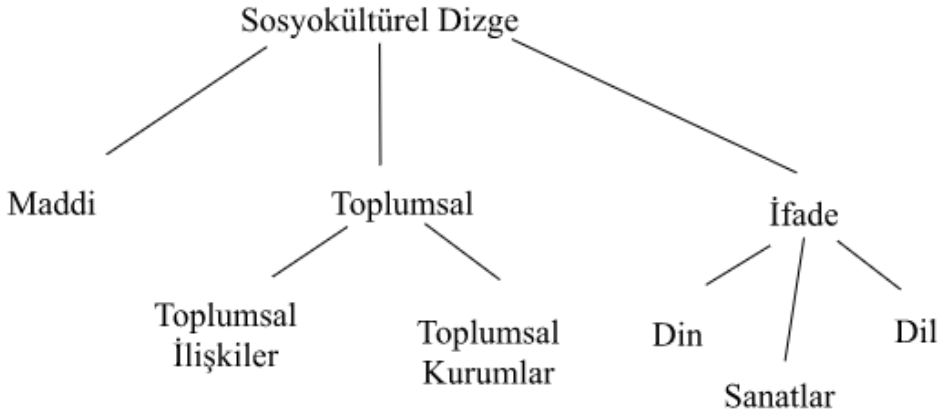
Nesneler üzerine yapılmış bir analizde, nesnenin biyografisinin yanı sıra üreticisi, üretildiği ortam, sosyal çevre ve bu çevrede nesneyle ve nesne üzerinden girilen ilişkiler maddi kültür çalışmalarının açıklamaya çalıştığı diğer unsurlardır. Maddi kültür çalışmasında nesnelerle kurulan bağların ihmal edilmesi araştırılan konunun da eksik kalacağı anlamına gelmektedir. Harre'den aktaran Woodward, bu durumu şu şekilde açıklar;

> Toplumsal yaşamın, anlamları inşa eden ve yönlendiren bir dizi sembolik mübadeleden oluşuyor olarak görülebileceğini ve bu tür mübadelelerin maddi şeylerin yardımı olmadan başarılamayacağını hatırlatır. Daha önemlisi, bu demektir ki, anlatı -hikaye konuları, konuşma, sohbet ve etkileşim- ve maddi unsurlar birbirinden ayrılamaz, zira "maddi varlıkların insan yaşamıyla ilintili hale gelebilmesi, bir anlatıda rol oynuyor olarak yorumlanmalarıyla mümkündür. (2016: 43)

Bu anlamda kültürün sözlü, görsel, duyusal ve ifadesel bir alanı olarak müzik, maddi kültürün başlıca konularından birisi haline gelir.

1.2. Müzik ve Maddi Kültür

Keammer (1998: 6), müziğin sosyokültürel dizge içinde incelenebilecek bir olgu olduğunu söyler. Ona göre sosyokültürel dizge içerisinde ele alınan müzik, müziğin oluşturulduğu toplum içerisinde seslendirmeden ve tekniklerden daha fazlasını kapsayacak şekilde bağlantılı olduğu diğer bileşenlerle ele alınmalıdır. Sosyokültürel dizge (Şekil 1) üç ana öğeden oluşur. Bu öğeler "insanların yarattığı maddi ürünlerin, toplumsal ilişki modellerinin ve kabul edilen ifade davranışlarının hepsi, bizim bir etnik ya da sosyo-ekonomik insan topluluğunun yaşam biçimi olarak bildiğimiz şeyi türetmek üzere birlikte çalışırlar." (Keammer, 1998: 5)

Şekil 1: Sosyokültürel Dizgenin Bileşenleri (Keammer, 1998: 5).

Müzik, sosyokültürel dizgenin bir parçası olarak ele alınmasının yanında bütüncül yaklaşımdan hareketle dizgenin diğer bileşenleriyle de bağlantılı biçimde incelenmektedir. Müzik araştırmaları ise çoğunlukla, kültürün ifadesel biçimi olarak ele alınan sanat bileşeni altında incelenir. Fakat Keammer'ın da (1998: 6) belirttiği gibi, müzik araştırmalarında müziğin maddi ve toplumsal yönleriyle de bağlantılı olduğu çalışmalar ortaya konmuştur. Bu çalışmada da bu perspektiften bakılarak sosyokültürel dizgenin maddi bileşeni üzerinden hareketle diğer bileşenlerin anlaşılması amaçlanmaktadır. Bu anlamda müzik incelemelerinde sosyokültürel dizgenin maddi bileşeni; nesne ile alakalı olan anlamına gelmektedir. Toplumsal ve sosyal yaşamın içinde var olan çalgılar ise maddi kültür nesneleri olarak ele alınır. Bu anlamda çalgı imalatı, onarım-bakım ve satışı yapan bir müzik mağazasını anlamak üzerine literatür taraması yaparken ilk yöneldiğim konu maddi kültür açısından nesnel olarak sınıflandırılan çalgıların incelemesi üzerine yapılan çalışmalar olmuştur.

1.3. Müziğin Maddi Kültür Nesnesi Olarak Çalgı

Çalgı bilimi alanında yapılan çalışmalar genel olarak çalgıların sınıflandırılması, çalgıların tarihi, çalgıların yapım aşamaları ve yapım aşamasında kullanılan aletler üzerine yoğunlaşmaktadır. "Çalgı bilim ayrıca çalgıların kullanımı, sosyo-kültürel etkenler ve kullanımı belirleyen inançlar, çalgıyı çalanın statüsü ve eğitimi ile ilgili konuları görmezden gelmez. Müziksel bir amaç olarak sembolizm incelemesi yanında çalgı estetiği bile organolojinin konuları arasındadır" (Dournon'dan aktaran Erol, 2015: 62). Özellikle karşılaştırmalı müzikoloji döneminde ve öncesinde yapılan tanımlama ve sınıflandırma çalışmaları, Norlind, Izikowitz, Kartomi gibi araştırmacılar tarafından geliştirilerek, çalgıların neyi temsil ettiği, çalgıların içinde bulunduğu kültürel, törensel ve sosyal işlevlerin neler olduğu ve çalgıların akustik, morfolojik özellikleriyle birlikte sosyal bağlamlarının da araştırılması gerektiği konusunda çalışmaların gerekliliği vurgulanmıştır (Küçükebe, 2013: 119). Bu dönemde çalgılar organoloji alanında incelenirken "maddi kültürün bu nesneleri aynı zamanda müzikoloji, etnomüzikoloji, antropoloji, arkeoloji, alan çalışmaları, sanat tarihi, ikonoloji ve müzecilik gibi alanlarda da" incelenmeye devam edilmiştir (Johnson: 1995: 257). Dawe (2003: 265-266) ise benzer biçimde çoklu disiplinler arası perspektiflerin

çalgıları incelemeye başlamasıyla organolojinin sınırlarının artık net olmadığının, çalgıları inceleyen etnomüzikoloji, antropoloji, maddi kültür çalışmaları, kültürel çalışmalar, sosyoloji, sosyal ve kültürel tarih, medya ve iletişim gibi alanların ise bu çalışma disiplinin temelini oluşturan yeni bir olgu olduğunu söyler. Bu çalışmaların ortak vurgusu çalgıların "sadece ağaç, metal ya da deri gibi yapımlarında kullanılan maddi ürünlerden ibaret olmadıkları, onların, içinde bulundukları kültürün kendilerine atfettiği değerlerle var oldukları ve bu değerlerden ve çevrelerini saran anlam öbeğinden, içinde bulundukları toplumun kültürel bağlamından ayrı olarak ele alınamayacaklarıdır" (Küçükebe, 2013: 122-123).

Kewin Dawe 2012 yılında yayımladığı "The Cultural Study of Musical Instruments" adlı çalışmasında çalgıları, sosyal ve kültürel bir fenomen olarak ele alıp yapılan müzakereleri anlamak, tanımlamak ve çeşitli modeller oluşturmak üzerine odaklanmaktadır. Çalgıların ses çıkarırken her zaman anlamlandırılmak için yapıldığını ve bunun da onları güçlü sosyal ve kültürel bir fenomen haline getirdiğinden bahseder. Çalgıların, "kültürel temelli inanç ve değer sistemlerinin somutlaşmış halleri, sanatsal ve bilimsel bir miras, politik ekonominin bir dizi ilişkili fikir, kavram ve pratik becerilere uyumlu bir parçası veya bunların sonucu olduğunu; kültürel ve sosyal kimliğin inşa edildiği ve sürdürüldüğü bir yol olduğunu" (Dawe, 2012: 195) aktarır. Çalgılar "bireysel-kolektif müzik dünyasının bir parçası olarak anlamlı bir statü kazanırken, 'sosyal varlıklara" benzer biçimde "sosyal yaşam" geliştirerek güçlenir, kültürel hafıza ve sosyal hayata katılım için sağlam temel oluştururlar" (Dawe, 2012: 195-196). Dawe, çalgıların tasarım ve tanım gereği insanca organize edilmiş ses yaratmak için üretilmesinin onlara maddi kültürün diğer nesnelerine oranla daha güçlü duygusal bir boyut kazandırdığını (2012: 196) söyler.

Benzer biçimde Henry Johnson 1995 yılında yayınlamış olduğu "An Ethnomusicology of Musical Instruments: Form, Function, and Meaning" adlı çalışmasında; çalgılar üzerinden etnomüzikolojik bir araştırmanın 'biçim, bağlam, performans ortamı ve çalgı, sanatçı ve ses nesnesi arasındaki ilişki' olarak ayırdığı dört ana çalışma alanıyla ele alınması gerektiğini vurgular. Böylelikle bir çalgıyı incelerken; çalgı, sanatçı ve ses nesnesi arasındaki ilişkiyi inceleyerek, performansın işlevsel

bağlamını kültürel analizin diğer alanlarıyla ilişkili olabilen anlamlı bir olay olarak anlayabileceğimizi söyler (1995: 266) ve çalgıların sadece müzik kültürünün bir parçası değil, aynı zamanda kültürel analize doğrudan katkıda bulunabilecekleri daha geniş bir bağlamın bir parçası olduklarını (1995: 267) aktarır.

Maddi kültür çalışmaları, disiplinlerarası çalışmalarla çeşitlenerek çalışma alanı genişlemiştir. Müziğin maddi kültürü üzerine yapılan çalışmalarda ise maddi kültür nesnesi olarak işaretlenen çalgılar incelenmiştir. Bu çalışmalar çalgıların incelenmesi yoluyla müziğin maddi kültürünü araştıran temel çalışmalar olarak nitelendirilebilir. Fakat müzik, "maddi kültürün birçok (enstrümanlar, notalar, kayıtlar, medya teknolojileri, konser salonları, bedenler, elektronik aletler vb.) biçimiyle desteklenerek hayatımıza girer" (Straw, 2011: 227). Bu anlamda Straw (2011: 229) bu çalışmaların müziğin icra edildiği, alındığı, toplandığı ve mobil hale getirildiği çeşitli maddi formlarla (nesne ve teknolojiler) ilgili" olduğunu aktararak bu yaklaşımların "müzikten "geriye" doğru hareket ederek müziğin oluşabileceği maddi maddeleri" ele aldığını söyler. Müziğin maddi boyutuyla ilgili olan bir diğer çalışma biçiminin ise "müziğin sosyal ve kültürel varlığını sürdürmesini sağlayan maddi destekleri incelemek için müzikten "ileriye" doğru hareket ettiği" çalışmalar olduğunu aktarır. Straw'ın 'müziğin sosyal ve kültürel varlığını sürdürmesini sağlayan maddi destekler' vurgusu önemlidir. Çünkü müzik nesneleri kendi başlarına ne kadar anlam ifade etse dahi o nesnelere yüklenen anlamların sürdürülebilirliği toplumsal kullanımlarına göre şekillenmekte ve sosyal yaşama bu biçimde dahil olarak anlamını, varlığını sürdürmektedir. Müzik üzerine yapılmış maddi kültür çalışmalarının sadece çalgı odaklı bir yaklaşımdan ziyade çalgılardan hareketle kültürel görünümü ortaya çıkaracak çalışma yaklaşımlarına olan ihtiyacı araştırmacılar tarafından da belirtilir.

2. BÖLÜM

MÜZİK MAĞAZASI

2. BÖLÜM

MÜZİK MAĞAZASI

2.1. Müzik Mağazası

Çalgı ve çalgı aksesuarlarının satıldığı, çalgılarla bağlantılı olan pratiklerin sürdürüldüğü mekanların kavramsal tanımını yapmak, tanımı yapmaya çalışmadan önce kolay bir süreç olarak gelmekteydi. Türkiye'de müziğin maddi nesnelerine ulaşmanın/edinmenin yolu, ihtiyaca yönelik olarak farklı mekanları işaret eden "müzik market" ve "müzik mağazası" kavramlarının arasındaki anlam farklarını incelememizi gerektirir. Bunun ilk örneği olarak 'müzik market' TDK'ya göre: "değişik müzik aletlerinin, plak, kaset, disk vb. ürünlerin pazarlandığı yer"[1] olarak tanımlanmaktadır. Temelde bu sorun, işleyiş biçimi ile bağlantılı olarak farklı hizmetler sunan mekanların net sınırları olan bir görünüme sahip olmaması dolayısıyla gündelik yaşam içerisinde insanlar tarafından tarif edilirken kullanılan tanımların iç içe geçmiş anlam bütünü oluşturmasına neden olmaktadır. Müzik market kavramının gündelik yaşam içindeki kullanımına odaklanıldığında, bir müzisyenin/sanatçının yeni çıkan eserinin (albüm, plak, cd vb.) tanıtımı yapılırken dilin kalıplaşmış "Tüm müzik marketlerde" (bkz. Şekil 2) cümlesinden yola çıkarak müzik market tanımının yönlendirici yapısı net olarak görülebilir.

[1] *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*, Müzik Market Tanımı, https://sozluk.gov.tr/ Son Erişim Tarihi: 21.03.2023.

Şekil 2: Barış Manço - Yüreğimdeki Barış Şarkıları -CD & Kaset Tüm Müzik Marketlerde![2]

Bu anlamda müzik market, müziğin üretilmiş ve kayıt altına alınıp endüstriyel bant ile çoğaltıldığı plak, cd, ve albümlerin somut olarak yüz yüze alınıp satıldığı mekanları işaret eden bir tanımlama olarak kullanılmaktadır. Kuyucu (2021: 202), "fiziki olarak basılan ve kaset, plak ve cd gibi formatlarda satılan müzik albümlerinin müzik marketlerden satın alındığını" söyler. Dolayısıyla Kuyucu, kaset, plak, cd gibi ürünlerin alınıp satıldığı, tüketildiği mekanları müzik market olarak tanımlar. Ulubilgin Çuhadar ve Çerezcioğlu (2020: 125), Spotify, iTunes ve Apple Music gibi dijital müzik platformlarının sayılarının giderek artmasının müziğin üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerini etkileyen büyük değişimlere neden olduğunu söyler. "Böylece müziğin aktarım sürecini ve müziğe ulaşım yolunu internet tabanlı sistemlere taşıyan yeni medya

[2] *Nadir Kitap* Barış Manço - Yüreğimdeki Barış Şarkıları - CD & Kaset Tüm Müzik Marketlerde! https://www.nadirkitap.com/baris-manco-muzik-marketler-icin-hazirlanmis-50-x-32-cm-ebadinda-album-afis-poster-efemera30150254.html Son Erişim Tarihi: 24.03.2023

özelliklerine sahip dijital ya da yeni ifadeleri ile aktarılan müzik medyaları ortaya çıkar" (2020: 125). İnternet vasıtasıyla hayatımıza giren müzik dinleme ve satın alma platformları, müziğin fiziksel olarak üretilmiş olan ürünlerinin satışa sunulduğu müzik marketlerinin mekansal değişikliğine neden olmuştur. Kuyucu, dijital müzik platformlarının popüler olmasıyla beraber bu gibi platformların müzik marketler üzerindeki etkisini şu şekilde açıklar;

> Fiziki baskıların azalması ve nerdeyse yok olmasından sonra, sadece müzik satışı yapan dükkanların sayısında ciddi bir azalma olmuştur. Avrupa kıtası ve ABD'de hala az sayıda da olsa fiziki albüm satışı yapan müzik marketler kalsa da, Türkiye'de sadece müzik albümü satan bir tek müzik market dahi kalmamıştır. Türkiye'nin en büyük müzik & kitap perakende zincir markası D&R'ın tüm şubelerinde müzik reyonları küçültülmüştür. Bu, müzik market kavramının da sonunu getirmiştir. (2021: 202)

Bu gibi değişimler sonucu kayıtlı müzik eserlerini fiziki olarak satın almak isteyen insanlar daha spesifik işleyiş gösteren plakçılara, müzik dinlemeye yardımcı hoparlör, kulaklık, pikap satışı da yapan D&R gibi perakende şirketlere ya da sahaflara yönelmektedir.

Teknolojinin gelişmesiyle bağlantılı olarak müzik market tanımının içindeki fiziki bir mekanı işaret eden somut vurgunun sınırları da dolaylı olarak değişime uğramaya başlamıştır. Bu değişimler ışığında müzik eserinin dijital ortamda gerçekleştirilen alışveriş süreçleri, fiziki olarak satış yapılan mekanı işaret eden müzik market tanımlamasının da değişime uğramasına neden olmuştur. Örneğin Galuszka (2015: 260), yapmış olduğu çalışmada dijital ortamda müzik satışı yapan iTunes vb. gibi platformları tanımlarken 'dijital müzik mağazası' kavramını kullanacağını söyler. Galuszka, bu ifadesinde kullandığı 'dijital müzik mağazası' kavramını; çevrimiçi müzik içeriğinin şarkı başına indirme ve akış modellemelerini incelemek için tercih ettiğini aktarır. Bu anlam karmaşasını daha net hale getirmek adına müzik market ve dijital müzik mağazası iki kategori halinde düşünebilir. İlk olarak müzik market: müzik eserlerinin/ürünlerinin fiziksel olarak yüz yüze alışverişinin gerçekleştirdiği mekanları tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. İkinci olarak Dijital müzik mağazası ise teknolojiyle beraber gelişmiş müzik dinleme ve satın alma platformları üzerinden müzik

eserlerinin/ürünlerinin alışverişinin gerçekleştirildiği internet tabanlı müzik marketleri tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Temelde aynı işlevin yerine getirildiği bu süreçleri tanımlamak için kullanılan bu kavramları birbirinden farklı kılan ayırıcı özellik alışveriş sürecinin birinde dijital ortamda diğerinde ise fiziki ortamda yüz yüze gerçekleştiriliyor olmasıdır. Sonuç olarak bu gibi değişimler yıllar içerisinde müzik market kavramının 'müziğin kayıtlı eserlerinin alınabileceği mekanı' işaret eden anlamından sıyrılarak, halk arasında 'müzik aletlerinin alınacağı mekanı' işaret eden anlam kaymasına uğramıştır. TDK'nın müzik market tanımına müzik aletlerinin de dahil olması bu şekilde anlaşılır hale gelir.

Sınırların net olarak görülemediği ve kavramsal tanımların birbirleri yerine geçerek anlamların kaydığı; müziğin kayıtlı eserlerinin satışının yapıldığı müzik marketlerin dışında bir diğer tanım gerekliliğini ise 'çalgı ve çalgı aksesuarlarının satışının yapıldığı' mekanların hangi kavramsal tanımla ifade edildiği oluşturur. Çalgı ve çalgı aksesuarlarının satışını yapan mekanlara odaklanan çalışmalara bakarak kavramsal tanımlama örnekleri bulmaya çalışmak bu çalışmanın en zorlayıcı noktalarından birisini oluşturmuştur. Bu zorlayıcılığın nedenlerinden ilki yapılan İngilizce ve Türkçe literatür taramasında, çalgılar ve çalgı aksesuarlarının satıldığı, çalgılarla bağlantılı olan pratiklerin sürdürüldüğü mekanlar üzerine odaklanan maddi kültür araştırmalarının Türkiye'de ve uluslararası literatürde yok denecek kadar az olmasından kaynaklanmaktadır.[3] Bir diğer nedeni ise bu gibi mekanlar üzerine yapılmış

[3] Literatür taraması sürecinde kullanmış olduğum 'Google Akademik', 'Academia' ve çevrimiçi bilimsel dergi veri tabanları gibi arama motorları üzerinden "müzik market", "müzik aletleri mağazası", "müzik mağazası" ve "music store", "music shop", "music retail", "music instrument store" gibi anahtar kelimelerin araştırılmasıyla bu sonuca ulaşılmıştır. Örneğin: Google Akademik: Müzik Mağazası

https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=m%C3%BCzik+ma%C4%9Fazas%C4%B1&btnG= [Son Erişim Tarihi: 30.04.2023]

Academia: Music Store

https://www.academia.edu/search?page=2&q=Music%20Store

[Son Erişim Tarihi: 30.04.2023]

halihazır çalışmalarda kavramsal tanımlamaya dair bir açıklamanın yapılmamasıdır. Bu anlamda çalgı satışının yapıldığı mekanlar üzerine literatürde bulunan çalışmalarda müzik mağazası (music store), müzik dükkanı (music shop), müzik aletleri dükkanları/mağazaları (musical instrument shop/store) gibi referans gösterme çabaları bir zihin karışıklığının ürünü olarak ortaya çıkar.

Bu anlamda örnek bir çalışma Kevin Dawe'in 2003 yılında yayımlanan "Lyres and the Body Politic: Studying Musical Instruments in the Cretan Musical Landscape" adlı çalışmasıdır. Dawe, Yunanistan'da incelediği çalgı satışı ve üretimi yapan bir işyerini tanımlarken "music shop" ve "musical instrument shops" (2003: 275) kavramlarını kullanır. Kullandığı kavramların Türkçe anlamları müzik dükkanı (music shop) ve müzik aleti dükkanları (musical instrument shops) olarak karşılık bulur. Aristomenis Kaliviotis'in 2013 yılında yayımlanan "İzmir Rumlarının Müziği 1900-1922" adlı çalışmasında ise 20. yy da İzmir'in müzik yaşamı içerisinde müzik hayatının gelişmesini sağlayan ve çeşitli çalgıların satıldığı mekanları tanımlamak için "müzik aletleri mağazası" ve "müzik mağazası" (2013: 31- 47 tanımlarının kullanıldığı görülür. Literatür taramasında çalgıların satıldığı ve bağlantılı bileşenlerinin incelendiği bir diğer kaynak ise Nick Baxter-Moore'un 2010 yılında yayınlanan "The Music Store As A Community Resource" adlı çalışmasıdır. Baxter-Moore, çalışmasında ele aldığı çalgı satışı yapan ve çalgılarla bağlantılı hizmetler veren mekanların tanımını yaparken "müzik mağazası (music store)" kavramını kullanır. Baxter-Moore, müzik mağazası kavramını hangi anlamıyla kullanacağını ise şu sözleriyle belirtir:

> Bu bağlamda "müzik mağazası" derken, CD, plak, DVD ve eğlenceyle ilgili diğer gereçleri satan bir plakçıyı kastetmiyorum. Burada "müzik mağazası" daha ziyade, çalgı ve çalgı aksesuarlarının satışında uzmanlaşmış, aynı zamanda yerel müzisyenlere ve müzisyen adaylarına müzikle ilgili diğer çeşitli ürün ve hizmetleri de sunan bir çalgı mağazasını ifade etmektedir. (2010: 238)

Baxter-Moore'un müzik mağazası (music store) ve müzik aletleri mağazası (musical instrument store) kavramlarını kullanırken ayırıcı özelliğin müzik eserlerinin fiziki olarak alınıp satıldığı müzik marketlerinden farklı olduğu anlamına geldiğini belirtmektedir. Bu bilgiler ışığında çalgı satışının yapıldığı mekanları diğerlerinden

farklı kılan işleyiş biçimlerine vurgu yapıldığı ve ayrıca kullanılan tanımların bölgesel olarak farklılık gösterdiği açıktır. İzmir özelinde buna örnek verecek olursak çalgı ve çalgı aksesuarları satışı yapan şubeleşmiş işyerlerinin adları genellikle belirledikleri özel adın yanında 'Müzik' kelimesini koymaktadır. Türkiye'nin farklı şehirlerinde ve İzmir'in belirli bölgelerinde şubeleri olan Zuhal Müzik, Dore Müzik gibi çalgı ve çalgı aksesuarı satışı yapan müzik mağazaları bunlara örnek verilebilir. Burada bölgesel farklılığın vurgusu ise belirli bir bölgede varlığını sürdüren işyerlerinin işyeri adıyla ortaya çıktığı Yılmaz İpek Saz Sarayı ve Batı Saz Evi gibi işyerlerinin varlığıdır.

Bu anlamda işleyiş biçiminin birbirine benzediği, çalgılar ve çalgılarla bağlantılı bileşenler üzerinden hizmet veren bu mekanları tanımlamak için bu çalışmada kapsayıcılığı bakımından 'müzik mağazası' kavramını kullanacağım. Bu tercihin nedeni yapılan literatür çalışmalarında da görüleceği üzere bu hizmetleri veren mekanların değişken yapısı gereği sabit bir tanımlama olmamakla beraber ifade edilen tüm tanımlama kavramlarının ortak paydası çalgılar üzerinden ilişkisel süreçlere yapılan vurgudur.

2.2. Müziğin Maddi Kültürel Boyutu Olarak Müzik Mağazası

Müzik ve Maddi Kültür başlığı altında ele aldığımız çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, müziğin maddi kültürü üzerine yapılan araştırmalar çoğunluklu olarak maddi kültür nesnesi olan çalgıların analizini içermektedir. Bu araştırmalarda analiz edilen çalgıların fiziki, söylemsel, davranışsal, işlevsel, teknolojik ve tekniksel özellikleri bağlamsal olarak anlaşılmaya çalışılır. Böylelikle belirli bir çalgı üzerinden sosyal ve kültürel yapının anlaşılması hedeflenir. Fakat burada ihmal edilen önemli çalışma alanı müzik mağazalarıdır. Bu anlamda Dawe (2003: 265), sosyal ve kültürel çalışmaları oluşturan alanlarda yapılan müzik araştırmalarında çalgıların sadece bağlam içinde değil; "kültür olarak ve sosyal ve kültürel alışveriş alanları olarak anlaşılmasını vaat eden geniş ve kapsamlı bir çalışma yelpazenin" ortaya çıktığını vurgular. Başka bir deyişle Dawe, çalgıların bulunduğu müzik mağazaları ve atölyeleri üzerinden yapılacak araştırmalarda sosyokültürel yapının daha anlaşılır hale geleceğini ifade eder. Benzer biçimde popüler müzik araştırmaları, yerel altyapıların, kurumların ve topluluk

kaynaklarının desteğine bağlı olan yerel sesler, sahneler ve müzik topluluklarının gelişimini anlamak için; canlı performans, radyo, gazete, kayıt stüdyoları, plak şirketleri ve plakçılara odaklı çalışmalar yürütmektedir. Fakat bu noktada popüler müzik araştırmalarında odak dışı kalan müzik mağazaları ihmal edilmiş bir çalışma alanıdır (Baxter-Moore, 2010: 237-238).

Müzik mağazaları, temelde çalgı satışı üzerine işleyiş gösteren bir görünüme sahip olsalar dahi, çalgılarla birçok pratiğin yerine getirildiği bağlantılar oluşturarak bulunduğu bölgenin müzik kültürü üzerine önemli ipuçları verilebilecek sosyal mekanlar olarak karşımıza çıkar. Bu anlamda Dawe (2003), bir müzik mağazasında bulunan çalgı çeşitliliğinden, mağazanın vitrininde sergilenen çalgılara ve mağaza içinde çalgıların konumlanışına kadar önemli bir kültür temsiliyeti olduğunu söyler. Dolayısıyla Dawe, müzik mağazalarının bulunduğu bölgede "çeşitli müzik gelenekleri, kültürleri, yerleri ve zamanları temsil ettiğini" söyleyerek, bir müzik mağazasının düzeninin dahi "dünya genelinde çalgıların yerel değerlerle ne kadar uyumlu" olduğu konusunda bilgi veren jeopolitik bir manzaraya dönüştüğünü aktarır (2003:275).

Başka bir bakışla popüler müzik araştırmalarında ihmal edilen müzik mağazaları, popüler müzik araştırmalarının odaklandığı yerel sesler ve sahnelere yardımcı olan; "bir kez toplanan fonların 'çalgı kiralamak veya satın almak için' harcanacağı, birçok müzisyenin 'teknik destek ve ek hizmet' için başvuracağı ve genellikle sahnenin oluşumuna katkıda bulunan 'bilgi, tavsiye ve iletişim' kaynağı" olarak önemli temelleri sağlayan mekanlardır (Baxter-Moore, 2010: 243). Dawe'e (2003: 270) göre, çalgı üzerinden varlığını sürdüren bu mekanlar, maddi pratiklerin ve ritüellerin gerçekleştirildiği, sosyal ilişkilerin kurulduğu dolayısıyla yerel müzik ağının bir parçası olarak ulusal ve uluslararası müzik ağlarının bir noktası olmaktadır. Bu anlamda perakende satış yeri oldukları kadar sosyal bir merkez haline de gelmektedirler.

Müzik mağazalarının maddi kültürel bağı sadece çalgıların kendisiyle değil, her biri maddi nesne olan; çalgıları tamamlayıcı aksesuarlar ve teknolojik aletlerlerle, o çalgının icra edilmesi için yazılmış müzik metotları ve notalarıyla, mağaza içi öğretim uygulamalarıyla ve çalgının tamiri, bakımı ve onarımı gibi birçok bileşenlerle de

ilişkilidir. Baxter-Moore (2010), çalışmasında müzik mağazalarının temel işlevlerini 8 başlığa ayırarak inceler. Bunlar Baxter-Moore'un deyişiyle " 'en ticariden' 'en az ticari (veya 'en toplum odaklı') faaliyetlere uzanan bir süreklilikte yer alacakları sıralamaya" göre listelenmiştir. (2010: 246) Çalışmasında ayırdığı başlıklar ise şu şekildedir;

- Çalgı ve Ekipman Satışı
- Nota ve Müzik Kitapları Satışı
- Müzik Dersleri
- Ekipman Kiralama
- Tamir ve Servis
- Kariyer Fırsatları
- İletişim ve İşe Alım
- Toplum merkezi

Bu çalışmanın örnek olayı da olan müzik mağazası bağlamında literatürde kaynak metinlerin ve araştırmaların azlığı, Baxter-Moore'un müzik mağazaları üzerine yapmış olduğu araştırmayı, bu çalışma için tek örnek metin olarak ele alınması gerekliliğini doğurmuştur. Dolayısıyla Baxter-Moore'un müzik mağazalarının görünümlerini 8 alt başlıkta ele alarak açıkladığı bulguları bu çalışmanın örnek olayı olan müzik mağazasının işlevlerinin daha anlaşılır olması amacıyla aşağıda açıklanacaktır.

Çalgı satışlarını iki gruba ayıran Baxter-Moore (2010: 246-249), birincil satışları temel çalgı satışları, ikincil satışları ise icrasını geliştirmek isteyen müzisyenlerin ve yeni müzisyenlerin ihtiyacı olan çalgı aksesuarları olarak sınıflandırır. Ona göre, deneyimsiz alıcılar ve yeni müzisyenler ilk çalgılarını aldıkları mağazaya dönme eğilimindedir. Deneyimli alıcılar/müzisyenlerde ise daha pahalı ürünler için fiyat ve marka önceliği etkili olmakta fakat aciliyet durumunda ise en yakın konumda bulunan mağazadan satın almanın belirleyici bir faktör olduğunu belirtir. Baxter-Moore, nota ve müzik kitaplarının çevrimiçi olarak satın alınabildiği bir internet çağında dahi, araştırdığı bölgede bulunan her müzik mağazasında çalgıları öğrenmek için temel ve başlangıç düzeyinde kitapların ve notaların satışının yapıldığını söyler (2010: 249).

Baxter-Moore, Niagara'daki çoğu yerel müzik mağazasının önemli ve sabit gelir kaynağının mağazalarda verilen müzik dersleri olduğunu söyler. Özellikle yaz aylarında müzik mağazalarının satışlarında gerçekleşen durgunluk dolayısıyla çoğu müzik mağazasının ayakta kalmalarını sağlayan hizmetin müzik dersleri olduğunu aktarır (2010: 249-250).

Müzik mağazalarının ekipman kiralama hizmetlerinin aşamalarını açıklarken ise kiralanan ekipmanların; gitar, davul, amfi, mikrofon ve ses kontrol mikserleri olduğunu söyler (Baxter-Moore, 2010: 250). Kiralayan kişilerin ise ekipman satın alacak paraya sahip olmayan veya hangi ekipmana ihtiyacı olduğunu bilmeyen bireysel müzisyenler ve grup müzisyenler olduğunu aktarır. Ayrıca ekipman kiralama hizmeti satın almak isteyen bir diğer kişiler ise mekan sahipleridir. Mekan sahipleri anlaşmalı olduğu müzik mağazalarıyla fiyat konusunda anlaşarak belirli aletlerin kiralamalarını gerçekleştirir (Baxter-Moore, 2010: 250-251).

Müzik mağazalarının sunduğu bir diğer hizmet ise satışını yaptığı çalgıların tamir ve servis hizmetlerini vermeleridir. Baxter-Moore (2010: 251-252), müzik mağazalarının verdiği tamir ve servis hizmetlerinin çalgı köprüleri, eşikleri, tel değişimi, burgu ve perde düzeltme uygulamalarının yanında ayrıca basit jack kablosu onarımları üzerine çalma eylemini konforlu hale getirmek için verilen hizmetler olduğunu aktarır. Alan araştırmasını sürdürdüğü bölgedeki müzik mağazalarının, çalgı tamiri ve servisinde hizmet veren ve işinde ustalaşmış çalgı yapımcılarıyla rekabet halinde olduklarını söyler. Dolayısıyla çalgı bakımı ve onarımı üzerine bilgili ve uzmanlaşmış kişileri müzik mağazalarında işe alarak bölgede yaşayan müzisyenlere kariyer fırsatı verdiklerini aktarır (Baxter-Moore, 2010: 252). Bölgede bulunan müzik mağazalarının duvarlarındaki panolarda ise bölgede müzik dersi verenlerin, kayıt stüdyolarının ve müzik gruplarına müzisyen arayanların reklamlarının asıldığını söyler. Müzik mağazalarında gerçekleştirilen ve mağazaların komisyon alarak yaptığı aracılık süreci iletişim ve işe alım başlığı altında incelenmektedir (Baxter-Moore, 2010: 254).

Baxter-Moore (2010: 255-256), müzik mağazalarının ticari işletmeler olmaları dışında müzisyenlerin ve hobisi müzik olan insanların devamlı olarak uğradığı,

diyalogların kurulduğu buluşma yerleri ve topluluk merkezleri olduğunu aktarır. Bu anlamda müzik mağazasını ziyaret etmenin; yeni bağlantılar kurmak, kurulan bağlantıları taze tutmak, müzik mağazasına yeni gelen çalgıları kontrol etmek gibi eylemleri yerel müzik topluluğunun bir parçası olmakla ilişkilendirilen ritüelin bir parçası olduğunu söyler. Gerçekleştirilen ziyaretleri ise çalışma saatleri dışında hafta içi öğleden sonra saat 17.00'da, hafta sonu ise cumartesi günleri yoğunluklu olarak yapıldığını aktarır (Baxter-Moore, 2010: 257).

Baxter-Moore (2010: 246), müzik mağazalarının sunduğu bu hizmetlerin her kasaba ya da şehirde bulunan müzik mağazalarında değişkenlik gösterebileceğini söyler. Diğer bir ifadeyle müzik mağazalarının verdiği hizmetler araştırılan müzik mağazasına ve mağazanın bulunduğu bölgeye bağlı olarak farklı hizmetleri kapsayabilir veya var olan temel hizmetleri direkt olarak yansıtabilir. Müzik mağazasının etnografik alan araştırmasında toplanan bilgilerin daha anlaşılır olması adına Baxter-Moore'un yukarı aktarılan müzik mağazalarının temel işlevleri olarak ayrı biçimde incelediği 8 farklı başlık, bu çalışmada kullanılacaktır. Bu başlıklar örnek olay kapsamında ayrı başlıklar halinde açıklanacağı gibi farklı bileşenlerin dahil edilerek müzik mağazasının sunduğu hizmetlere göre genişletilmeye çalışılacaktır.

3. BÖLÜM

TURGUTLU BATI SAZ EVİ ÖRNEK OLAYI

3. BÖLÜM

TURGUTLU BATI SAZ EVİ ÖRNEK OLAYI

3.1. Turgutlu Üzerine: Coğrafi Konum, Tarihçe, Ekonomik, Sosyal ve Beşeri Yapı

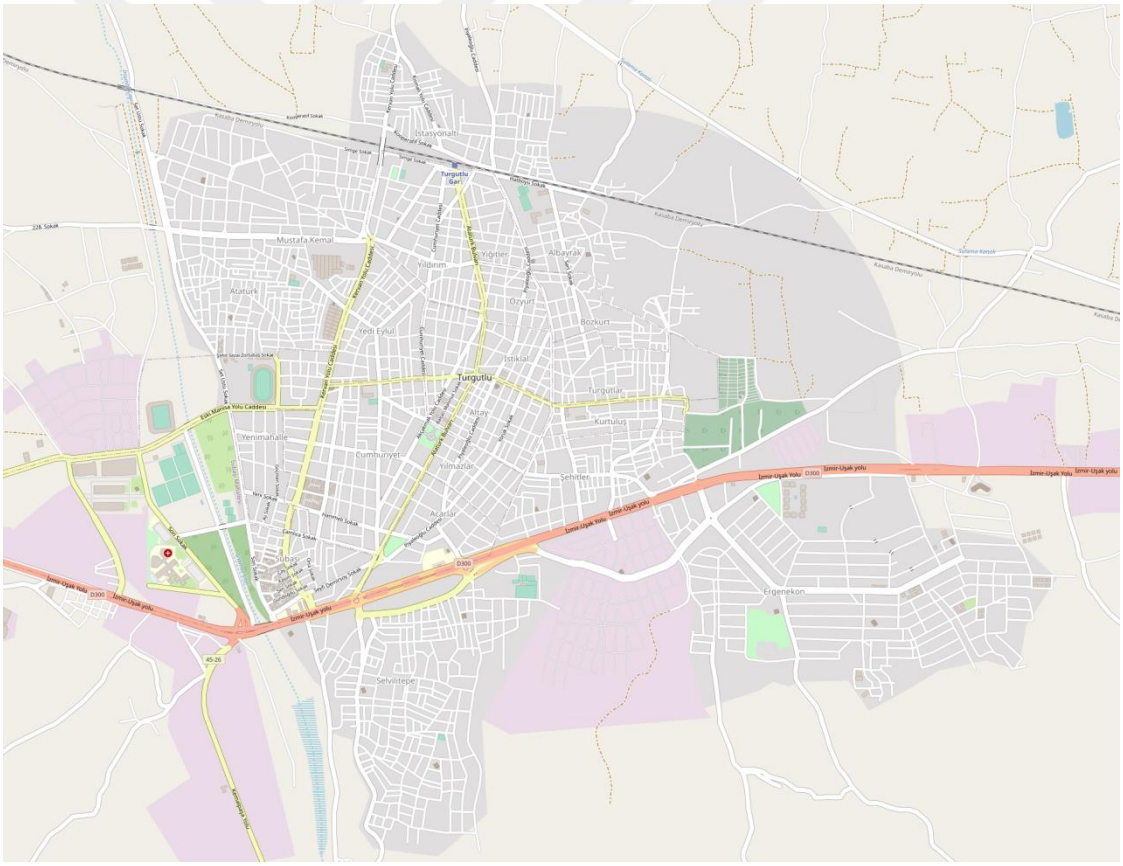
Turgutlu, Manisa il merkezine bağlı bir ilçedir. Ege bölgesinde yer alan Turgutlu, Ege denizine 55 km uzaklıkta ve deniz seviyesinden 78 metre yüksekliktedir. Yüz ölçümü 530 km²'lik bir alana sahip olan Turgutlu, bağlı olduğu Manisa il merkezinin güneydoğusunda yer almaktadır. Turgutlu ilçesinin batısında İzmir ve Manisa il merkezleri, güneyinde Ödemiş ve Bayındır, doğusunda Ahmetli, kuzeyinde ise Akhisar ve Saruhanlı ilçeleri bulunmaktadır. Turgutlu ilçe sınırları içinde kuzeyde Çal dağı, güneyde Boz dağların devamı olan Çıplak Dağ ve Çatma Dağ gibi dağ tepeleri bulunmakta ve ilçe Gediz Grabeni sınırları içerisinde bulunmaktadır.[4] Turgutlu'ya ulaşım ise demiryolu ve Ankara asfaltı olarak da bilinen E-96 karayolu üzerinden sağlanmaktadır. 1866 yılında işletmeye açılan İzmir-Uşak-Afyon demiryolu, Turgutlu ilçesinin kuzeyinde bulunmakta ve günümüzde aktif olarak faaliyet göstermektedir. İlçenin güneyinde ise İzmir-Ankara E-96 karayolu bulunmaktadır.[5] Karayolu üzerinden Turgutlu-Manisa arası yol mesafesi 30 km, Turgutlu-İzmir arası yol mesafesi 50 km, Turgutlu-Ankara arası yol mesafesi ise 530 km'dir. Turgutlu'nun demiryolu ve karayolu gibi ulaşım yolları üzerinde bulunması şehrin gelişimlerini hızlandırmış ve katkı sağlamıştır (Şekil 3).

Turgutlu'nun tarihine dair yapılan araştırmalarda; bölgenin yakın çevresinde yapılmış arkeolojik kazılarda bulunan tarihi eser statüsündeki bulgular, Osmanlı dönemine ait eski kayıt defterleri üzerine yapılan araştırmalar ve literatür çalışmaları, bulunan bulguların kronolojik olarak sıralanması, eksik olan noktaların ise tahminler doğrultusunda birleştirilmesinden oluşmaktadır. Turgutlu bölgesi ve çevresi tarihsel

[4] "Coğrafi yapı", *Turgutlu Belediyesi* https://www.turgutlu.bel.tr/turgutlu/cografi-yapi. Son Erişim 05.10.2021

[5] "Ulaşım", *Turgutlu Belediyesi* https://www.turgutlu.bel.tr/turgutlu/cografi-yapi. Son Erişim 05.10.2021

olarak incelendiğinde bölgedeki en eski yerleşim dönemi Neolitik dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıldırım (1997: 30-32) İngiliz arkeolog David French'in 1969 yılında Anatolien Studies'te yayımlanan çalışmasından aktararak; French'in Manisa ve çevresinde yapmış olduğu arkeolojik çalışmalarda bulduğu seramik parçalarını, Neolitik dönem merkezlerinden olan Çatalhöyük ve Hacılar seramikleriyle karşılaştırarak bulduğu benzerlikler sonucu Manisa yöresinin de Neolitik dönemden itibaren yerleşim alanı olduğunu söylemiştir. Ayrıca French'in bölgede bulduğu birçok höyük bulgularının da bu dönemi desteklediğini fakat tarım arazisi çalışmalarında bu höyüklerin birçoğunun düzeltilerek tarla haline getirildiğini aktarmıştır.

Şekil 3 - Turgutlu İlçesi Haritası, 2023

Turgutlu tarihi üzerine yapılmış çalışmaların çoğunda Turgutlu bölgesinde ki ilk yerleşimin; Saruhanoğulları'nın Anadolu da kurduğu egemenlikle beraber Türkmen

boylarından olan ve adının Turudlu olduğu öne sürülen Yörük göçmenlerinin bölgeye yerleştiği ve bölgeye adını verdiği yönündedir. Bu bilgi birçok kaynakta bu şekilde işlenirken, Feridun Emecen 2018 yılında yayımlanan "Bir Osmanlı/Türk Kentinin Doğuşu Turgutlu Kasabası'nın Ortaya Çıkışı ile İlgili Meseleler" başlıklı çalışmasında; Turgutlu bölgesindeki ilk yerleşim yerinin yazılı olarak II.Bayezid döneminden kalma icmal defterinde yer aldığını fakat bu defterin tarihinin tam olarak bilinmemesiyle birlikte 1500'lü yılları kapsadığını söyler. Turgutlu'nun Osmanlı dönemi öncesi antik dönemde yerleşim yeri olarak kullanılıp kullanılmadığını konusunda ise bölgede bulunan Yahudi mezarlığında ki 1391- 1415 ve 1421 tarihli mezar taşlarından yola çıkılarak Saruhanoğulları dönemine indirgenebileceğini aktarır. Bu tahmini yaklaşımı ise Saruhanoğulları döneminde ki vakıf kayıtlarında Turgutlu adının geçmemesi ve o dönemde çoğunluklu olarak dağlık bölgelerde yerleşim kuran Türkmenlerin, Turgutlu ovasına yerleşim kurma fikrinin düşündürücü bir unsur olduğunu değiştirmez. Emecen, bu düşüncelerin birer tahminden öteye gitmediğini ve kayıtlı belgeler üzerinden konuşulacak olunursa; Turgutlu bölgesindeki yerleşim yerinin ilk kayıtlı olduğu dönemin Osmanlı dönemi olduğunu aktarır (Emecen, 2018: 2-3).

Turgutlu'nun gelişimi çevresinde bulunan yerleşim yerlerine oranla daha hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Bunun nedeni Turgutlu ovasının toprak verimliliğinin yüksek olmasıdır. Bölgede yerleşim kuran insanların tarıma dayalı ekonomik bir geçim kaynağı vardır. Osmanlı dönemi tarımsal üretimin yüksek verimlilik sağladığı zaman diliminde, Turgutlu'nun 'köy' statüsünden 'kasaba' statüsüne, kasaba statüsünden ise 'Turgutlu/Yengi Nihayesi' statüsüne geçişini sağlayan/etkileyen önemli bir iş gücünü oluşturmuştur.

Özboran (2013: 39-40), 17. yy. başlarında köy olarak anılan Turgutlu'nun, "Kasaba" durumuna geçişinin nedenlerinden bir tanesinin, 1610 yılında bölgede pazar kurulması olduğunu aktarır. Aynı zamanda bölgede ve bölgenin çevre köylerinde tarımsal üretim faaliyetlerinin verimliliği sayesinde ürünlerin Avrupa ticaretine açılarak Turgutlu bölgesinin tarım ve ticaret merkezlerinden birisi olduğunu aktarır. 1651 tarihli sicil kayıtlarına göre Turgutlu artık "Turgutlu Kasabası" veya "Kasaba-i Yengi" adıyla anılmaya başlanmıştır (Aktaran Emecen, 2018: 5). Tarımsal faaliyetin merkezi

konumlarından birisi haline gelen Turgutlu, bölgeye yapılan göçlerle nüfusun çoğalarak iş gücünün ve yaşamın olduğu kalabalık bir yerleşim yeri haline gelmiştir. 1660 tarihinde "Turgutlu Nihayesi" olarak anılmaya başlanan Turgutlu, 18. Yüzyılla birlikte "voyvodalık" statüsüyle yönetilmeye başlanmış, ilerleyen tarihlerde ise "Osmanlı idari yapısındaki değişiklikle ve 1864 "Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi" gereğince "kaza statüsüne yükseltilerek, Saruhan kazasına bağlanmıştır" (Özboran, 2013: 40). Turgutlu, Osmanlı Devleti egemenliğinin son bulması ile, 1923 yılında ilan edilen Türkiye Cumhuriyeti rejimiyle yönetilmeye, bu yeni yönetim biçimine uygun bir şekilde toplumsal, kültürel, ekonomik ve sosyal yapıların yeniden düzenlendiği bir gelişim sürecine girmiştir.

Turgutlu'nun ekonomik yapısının başında geçmişten günümüze dek tarımsal üretim faaliyetleri gelmektedir. Akdeniz iklim yapısına sahip olan Turgutlu ilçesinin %54'lük bir bölümünde tarımsal üretim yapılmakta, üretimin büyük bölümünde ise çekirdeksiz üzüm, pamuk, tütün, domates, buğday, kiraz, şeftali, erik ve zeytin gibi zirai ürünler üretilmektedir [6] . Tarımsal verimlilik bölgedeki sanayi gelişimini de destekleyerek 1962 yılında Tukaş konserve fabrikasının kurulmasını, 2009 yılına kadar ise bölgede hasat edilen tarım ürünlerinin işlenerek yurt içi ve yurt dışı ithalat ve ihracatının yapılmasını ve bölgede yaşayan vatandaşların çalışabileceği bir iş imkanı sağlamasıyla Turgutlu ekonomisine büyük katkılar sağlamıştır. Tarımsal üretim faaliyetlerinin yanında bir diğer önemli ekonomik geliri sanayi merkezleri karşılanmaktadır. Turgutlu bölgesinde "Turgutlu I. Organize Sanayi Bölgesi", "Erbiller Sanayi Sitesi" ve "Fatih Sanayi Sitesi" olmak üzere güncel olarak işleyen 3 tane sanayi sitesi vardır. Bu sanayi sitelerinde "toprak sanayi makineleri, otomotiv yedek parça, redüktör, tarımsal ilaçlama makineleri, makine ve inşaat kalıpları, montaj platformu-atölye grupları ile mekanik ve akülü transpalet imalatı"[7] gibi üretimler yapılmaktadır. Ayrıca sanayi sitelerinde özel esnaf dükkanları ve kurumsal markalar olmak üzere bulunan işletmeler çalışmalarına devam etmektedir. Turgutlu bölgesi genelinde tarımsal

[6] "Ekonomik Yapı", *Turgutlu Belediyesi* **https://www.turgutlu.bel.tr/turgutlu/sosyo-ekonomik-yapi**. Son Erişim 31.10.2021

[7] Ekonomik Yapı, *Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası* https://www.tutso.org.tr/tr/turgutlu-tanitim/turgutlu-ekonomik-yapi/. Son Erişim 01.10.2021

üretim faaliyetleri gibi uzun yıllardır var olan ve önemli görülen toprak sanayi, Turgutlu'ya özel bir anlamı olan iş kolunu oluşturmaktadır. Bölgede yaygın olan Tuğla fabrikaları, Türkiye genelindeki üretimin %15'ini karşılamakta ve tuğla yapımında kullanılan hammaddenin kaliteli olması nedeniyle ülke çapında "Turgutlu Tuğlası" olarak markalaşmış bir yapıda kendisinden söz ettirmektedir. Turgutlu genelinde "60 farklı tuğla fabrikası kuruludur fakat ekonomik durgunluk dolayısıyla bu fabrikaların 10 tanesi tamamen kapalı, 10 tanesi %50 kapasite ile çalışmakta ve kalan kısım da yıllık ortalama çalışma kapasitesi %20 olarak işlemektedir"[8].

Turgutlu'nun ekonomisine katkı sağlayan diğer etkenlerden birisini Turizm sektörü karşılamaktadır. Turgutlu ilçesinin en bilinen turistik tesisi, Turgutlu'ya bağlı ve merkeze 17 Km. uzaklıkta olan Urganlı Kasabasındaki doğal termal su tesisi "Urganlı Kaplıcaları"dır. Deniz seviyesinden 100 m. yükseklikte olan Urganlı kaplıcaları, tesisin olduğu bölgede çıkan termal su ile tesisi ziyaret eden insanların çeşitli hastalıklarını, 50-78 0C sıcaklığında, bikarbonat, sodyum ve karbondioksitli su ile tedavi yöntemi sunmaktadır[9].

İlçenin turizm fonksiyonunun bir diğerini konaklama noktaları oluşturmaktadır. Şehir içinde birçok pansiyon konaklama ihtiyacını belirli bir düzeyde karşılamakta olsa bile, büyük ve yıldızlı oteller nispeten geçtiğimiz yıllarda inşa edilerek farklı ihtiyaçlara da cevap vermektedir. İlçenin girişinde merkeze çok yakın bir konuma inşa edilen Palm City Hotel, bölgede ki en yüksek yıldızlı otellerden birisidir. Dört yıldızı olan otel, Palm City oteller zincirinin Turgutlu şubesidir. Turgutlu belediyesinin ihtiyaç dahilinde başlattığı bu proje yap-işlet-devret modeli üzerine kurulmuş ve hayata geçmiştir. 2012'de yapım aşaması biten Palm City Hotel, Ankara asfaltı olarak bilinen E-96 karayolu yakınında ve şehir girişinde bulunduğu için, uzun yol seyahatlerinde yorulan insanlara, bölgeye spor müsabakaları için gelen sporcuların konaklamasına ve çeşitli toplantı ve etkinliklerin yapılabildiği bir yer olarak bölgede eksikliği bulunan büyük bir ihtiyacı karşılamıştır. Bölgede bir diğer büyük otel ise 2013 yılında açılan, üç yıldızlı

---

[8] Ekonomik Yapı, *Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası* https://www.tutso.org.tr/tr/turgutlu-tanitim/turgutlu-ekonomik-yapi/. Son Erişim 01.10.2021

[9] Turgutlu Urganlı Kaplıcaları, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı* https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11188/tesis-bilgileri.html. Son Erişim 11.11.2021

Ege Sevilen Otel'dir. Turgutlu şehirlerarası otogarı yanında inşa edilen otel, Palm City otel gibi; ilçenin birçok etkinlik, davet, konaklama, toplantı ve restaurant ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İlçede yer alan otellerin dışında, şehir merkezinde bulunan ve tarihi 1986 yıllarına dayanan Turgutlu Öğretmenevi Misafirhanesi 2006 yılında faaliyete açılmıştır ve şehir merkezinde konaklama ihtiyacını karşılamaktadır. Öğretmenevi misafirhanesi konaklama dışında çok amaçlı salonu ve bahçe imkanıyla müzik derslerinin verildiği, nikah, nişan gibi özel gün organizasyonları gibi birçok etkinlikte tercih edilen işletmelerden birisi haline gelmiştir.

Turgutlu, ege bölgesinin liman şehri olan İzmir'e ve Manisa gibi büyük şehirlere yakın bir konumda yer alması, büyük şehirlere kıyasla yaşamın ve ekonomik geçimin daha uygun olması, bölgede ekonomik iş gücünün büyük bölümünü oluşturan zirai ve sanayi alanlarında iş imkanlarının çokluğu ve ilçeye bağlı çevre köylerde yaşayan köylü halkı çocuklarının eğitim-öğretim hayatının devamlılığı için tercih edilecek birçok okul olması nedeniyle köy hanelerinin kent hayatına geçmeye, merkeze göç ederek hayatlarını burada devam ettirmeye başlamaları gibi birçok unsur; Turgutlu ilçesinin nüfusunun hızla büyümesini sağlayan başlıca etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nüfusun gelişimine bağlı olarak uzun yıllara yayılan bir süreçte eğitim-öğretim okullarının sayıları çoğalmış ve günümüzde ise; 42 resmi, iki özel olmak üzere toplam 44 ilköğretim okulu, iki resmi ve üç özel olmak üzere toplam beş tane bağımsız anaokulu faaliyet göstermektedir. Toplam 49 tane olan bu okulların 26'sı ilçe merkezinde, 23'ü köy ve kasabalarda yer almaktadır. İlçe merkezinde bulunan Ortaöğretim kurumları ise; bir Fen, iki Anadolu, iki Lise, bir Kız Meslek, iki Endüstri Meslek, bir Ticaret Meslek, bir İmam-Hatip, bir Sağlık Meslek, dört Özel olmak üzere toplam 15 okul faaliyet göstermektedir. Bu okulların dışında faaliyet gösteren bir Halk Eğitim Merkezi, bir Meslek Eğitim Merkezi, bir Eğitim-Uygulama ve İş Eğitimi Merkezi olmak üzere toplam üç farklı kurum hobi ve mesleki yeterlilik belgeleri için toplu eğitimler vermektedir.[10] İlçede faaliyet göstermeye devam eden 2 farklı üniversite

[10] Ekonomik Yapı, *Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası* https://www.tutso.org.tr/tr/turgutlu-tanitim/turgutlu-ekonomik-yapi/ Son Erişim Tarihi: 07.12.2021

vardır. Bunlardan en eski olanı 1994 yılında açılan Manisa Celal Bayar Üniversitesi Turgutlu Meslek Yüksekokulu'dur. Turgutlu Meslek Yüksekokulu ikinci öğretim sisteminde önlisans programlarını sunmaktadır. Bir diğer üniversite ise 2013 yılında hizmete giren Manisa Celal Bayar Üniversitesi Hasan Ferdi Turgutlu Teknoloji Fakültesi'dir. Teknoloji fakültesi örgün öğretim sistemiyle işlemekte ve yurtiçi, yurtdışından birçok öğrenciye ev sahipliği yaparak eğitim programlarında yer vermektedir.

Çevre köylerden şehir merkezine yapılan iç göçlerin en önemli faktörlerinden birisini eğitim faktörü oluşturmaktadır. Eğitim-Öğretim hayatı sürecinde okulla bağlantılı olarak gelişen birçok ihtiyacın şehir merkezinden karşılanması dolayısıyla köylerde ilköğretim ve ortaokul olmasına rağmen şehir merkezine yerleşmeyi tercih eden hanelerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Turgutlu'da bulunan ilköğretim, ortaokul, lise ve üniversite gibi okulların sayıca fazla olması, öğretmenlerin ve memurların tercihlerini de etkilemektedir. Okulların çokluğu ve okullardaki öğretmen ve memur ihtiyaçlarının paralel olarak yoğun olması bu alanlarda kadro imkanı yaratmaktadır. Öğretmen ve memur atamaları sonucu bölgeye dönemsel olarak yurtiçinden göçler yapılmakta ve göçlerin başlıca nedenlerinden birisini bu oluşturmaktadır.

Bölgeye yapılan göç etkenlerinden bir diğerini tarım ve sanayi iş imkanlarının çokluğu oluşturmaktadır. Dönemsel olarak bölgeye çalışmak için gelen mevsimlik işçilerin varlığının yanı sıra bu işçilerin bazıları belirli koşullar sağlandığında şehir merkezinde ya da çevre köylerde yaşam alanlarına yerleşmektedir. Bölgeye yerleşen bu işçiler maddi anlamda kazanç sağladıktan sonra ailelerini de yanına alarak bölgeye tam anlamıyla yerleşmekte ve yaşamaya başlamaktadır. Türkiye'nin farklı illerinden gelen bu göçmenler geldikleri bölgede hem şehirliler dernekleri kurarak kendi aidiyetlerini pekiştirme etkinliklerini gerçekleştirmektedirler. Böylelikle Turgutlu merkezinin birçok bölgeden aldığı göçle kültürel anlamda geniş bir yelpazeyi içinde barındırdığı söylenebilir. Kültürel beraberliğin günlük yaşamlarında yer edinmesi ve kendi içlerinde kurdukları düzenle bir arada yaşamaları için belirli mahallelerde yaşamakta ve kendi

kültürel bölgelerini oluşturmaktadırlar. Bu komün yapıyı anımsatan mahalleler şehir merkezinde olduğu gibi çevre köylerde de kendisini göstermektedir.

Günümüzde Turgutlu'ya bağlı 61 farklı köy ve mahalle bulunmaktadır. Bunlar; Acarlar, Akçapınar, Akköy, Albayrak, Altay, Aşağıbozkır, Atatürk, Avşar, Ayvacık, Baktırlı, Bozkır, Bozkurt, Cumhuriyet, Çampınar, Çatalköprü, Çepnibektaş, Çepnidere, Çıkrıkçı, Dağyeniköy, Dalbahçe, Derbent, Ergenekon, Gökgedik, Güney, Hacıisalar, Irlamaz, İstasyonaltı, İstiklal, İzzettin, Kabaçınar, Karaköy, Karaoluk, Kayrak, Kurtuluş, Kurudere, Kuşlar, Musacalı, Musalaryeniköy, Mustafa Kemal, Osmancık, Ören, Özyurt, Sarıbey, Selvilitepe, Sinirli, Sivrice, Subaşı, Şehitler, Temrek, Turan, Turgutlar, Urganlı, Yakuplar, Yayla, Yedi Eylül, Yeni, Yeniköy, Yıldırım, Yılmazlar, Yiğitler ve Yunusdere mahalleleridir.[11] Fakat 2013 yılında çıkarılan Büyükşehir yasası nedeniyle köyler mahalle statüsünde gösterilmektedir. Bundan dolayı şehir merkezi dışında dağlık ve ovalık yerde bulunan köyler de mahalle statüsüne geçirilmiştir. Turgutlu şehir merkezinde ve şehir merkezine en yakın bulunan mahalleler ise: Cumhuriyet, Selvilitepe, Subaşı, Atatürk, Yedi Eylül, Mustafa Kemal, İstasyonaltı, Albayrak, Şehitler, Ergenekon, Acarlar, Yılmazlar, Altay, Turan, Yıldırım ve Yeni mahalleleridir. Turgutlu nüfusu, TUİK 2020 verilerine göre 169.882 kişidir. Cinsiyet dağılımına göre ise 85.289 Erkek, 84.593 Kadın nüfusuna sahiptir[12].

Turgutlu nüfusunun çoğunu farklı etnik köken mensubu aileler ve kişiler oluşturmaktadır. Dağlı'nın (2012: 12) aktardığına göre, 1955 yılından önce Küllük (günümüzde Albayrak mahallesi olarak geçer), Alankuyu, Subaşı, Kırmahalle ve Cumhuriyet mahallelerinde; Yörük, Türkmen, mübadele göçmenleri olan Eski Muhacir, Roman ve Abdal kökenli insanların yaşadığı mahalleler olarak bilinmektedir. 1955 yılında ise Balkanlardan gelen göçmenler, Yenimahalle, Turan, Şehitler, Altay, Acarlar, Özyurt ve İstiklal mahallelerinde yerleşim yerleri kurmuşlardır. 1978 ve 1980 yıllarından sonra Turgutlu'da varlığı artan Tuğla fabrikaları ile beraber, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Ege bölgesinin çeşitli bölgelerinden sanayi ve tarım

[11] TUİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2020 https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr . Son Erişim 07.10.2021

[12] TUİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2020 https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr . Son Erişim 07.10.2021

alanlarında iş imkanı bulan insanlar Atatürk, Yıldırım, Yedi Eylül, Yiğitler, Turgutlar ve Kurtuluş mahallelerine göç ederek yerleşmişlerdir. 1986 yılından itibaren ise günümüzde halk dilinde yaygın olarak "Konutlar" adıyla söylenen ve şehir merkezinin dışında kalan Ergenekon Mahallesi, toplu konutların yapılanması için yerleşime açılmıştır. Turgutlu'nun yerel halkını oluşturan etnik köken mensubu topluluklar ise; Yörükler, Türkmenler, Rumeli kökenli olan Muhacirler, Romanlar ve Abdallar, Kürtler ve Azeriler olarak bilinmektedir.

Dağlı (2012: 10-11) bu bilgilerin ışığında Turgutlu'da yaşayan farklı etnik kökenli insanların bölgeye ne zaman göç ettiklerini tarihsel olarak ve hangi etnik kökenli insanların hangi mahallelerde yaşadıklarını maddeler halinde ele almıştır. Dağlı'ya göre; Yörükler, bölgeye 1800'lü yıllarda yerleşmiş ve günümüzde hala daha nüfusun büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Yerleşen yörüklerin bir kısmının Bursa, bir diğer kısmın ise Toroslardan göç ettiğini ve "Karakeçililer ve Kızılkeçililer" olarak ikiye ayrıldıklarını aktarır. Yörükler bölgeye yerleşen en eski etnik kökene sahip gruplardan biri olmasıyla, zamanla şehir merkezinde bulunan tüm mahallelere dağınık bir şekilde yaşamaktadırlar. Fakat Yörükler yoğunluklu olarak Turgutlu'da bulunan köylerde yerleşim yerleri kurmuş ve hayatlarına devam etmektedirler. Dağlı (2012), Yörükler gibi Türkmenlerinde 1800'lü yıllarda Turgutlu merkezine ve çevre köylerine yerleşen en eski etnik grup olduğunu aktarır. Türkmenler, Antep ve Kerkük'ten gelen Araplılar ve Toroslardan gelen Türkmenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Türkmenler bölgenin merkezinde bulunan mahallelere dağınık bir şekilde yerleşmişlerdir. Bölgede yaşayan bir diğer etnik grubu ise Mübadele göçmenleri olarak bilinen ve Rumeli kökenli olan Muhacirler oluşturmaktadır. 1920-1925 yılları arasında Turgutlu'ya yerleşen Muhacirler şehir merkezinde bulunan Turan, Şehitler, Yenimahalle, Altay, Albayrak, Acarlar, Cumhuriyet gibi mahallelerde yaşamaktadırlar. Şehir merkezinde yaşayan bir diğer etnik grup ise Romanlar ve Abdallar'dır. Subaşı Mahallesi olarak bilinen bölgede yaşamlarını süren Romanlar ve Abdalların bir bölümü bölgeye Yunanistan'dan göç etmek durumunda kalmış, bir diğer bölümü ise Erzurum Horasan'dan göç etmişlerdir. Bölgenin diğer etnik gruplarını ise Kürtler ve Azeriler oluşturmaktadır. Kürtler ve Azeriler 1978 ve 1980'li yıllardan sonra Turgutlu'da

bulunan sanayi ve tarım alanlarında iş imkanı bulabilmeleri sonucu Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden göç etmişlerdir. Şehirde yoğunlukla Atatürk, Yıldırım, Yedi Eylül, Yiğitler, Turgutlar ve Kurtuluş mahallelerinde yaşamaktadırlar. (Dağlı, 2012: 10-11).

Turgutlu ilçesine yerleşmiş ve uzun yıllardan beri bir arada yaşayan farklı kökenlere ve kültürlere ait bu insan toplulukları, beraber yaşamın dışında kendi kökenlerinden/kültürlerinden olan insanlarla bir araya gelip hem şehirlik aidiyetlerinin pekiştirilmesi adına Hem şehir dernekleri kurmaktadır. Bu derneklerin kuruluş amaçları bölgeye yerleşim sonrası kendi kültürel pratiklerinin pekiştirilmesinin yanında; bölgeye yerleştikten sonra kendi soylarından olan genç yaştaki bireylerin bu gelenek ve kültürel pratiklere karşı bilgilendirilmesi, aktarılmasıdır. Bölgede var olan bazı dernekler şunlardır: Arnavut Kültür Derneği, Makedonya Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği, Karadenizliler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Azerbaycan Kültür Derneği, Turgutlu Bitlisliler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Turgutlu Yörük Türkmen Dayanışma Derneği, Bosna Hersekliler Derneği, Selendililer Derneği ve Aydınlılar Derneği. Derneklerin çoğu belediyeyle beraber çalışmakta ve eksik özel ihtiyaçlar durumunda dernek üyeleri dışında belediye, valilik gibi mevkilerden yardımlar almaktadırlar. Her derneğin kendi özel etkinlik programları ise belediye izinleriyle yapılmakta. Etkinliklerin yapılacağı mekanlar ise genellikle şehir içinde bu ihtiyaca karşılık gelebilecek işletmeler arasından seçilmektedir. Etkinlik yapılan bazı mekanlar şehir içinde bulunan Palm City otel, Öğretmen evi gibi belirli sayıda insanın aynı anda toplanabileceği mekanlardır. Etkinlik katılımcıları ağırlıklı olarak Turgutlu'da yaşayan dernek üyeleri olduğu gibi, dernek üyelerinin davetiyle başka şehirlerden gelen ve yine aynı kültüre, kökene sahip insanlar da olabilmektedir. Etkinlik programında yöresel müziklerin dinlendiği ve sergilendiği, yöresel dans gösteri şovlarının yapıldığı ve yöresel yemeklerin yendiği, bölgeye yeni taşınmış hem şehirlilerin birbiriyle tanıştığı davetlerdir. Buna 2011 yılından beri senede bir kere olmak üzere organize edilen 'Aydınlılar Birlik, Beraberlik ve Dayanışma Gecesi' etkinliklerinde Turgutlu'da ve

çevresinde yaşayan Aydınlıların katıldığı, yöresel müziklerin çalındığı, dansların sergilendiği ve yemeklerin yendiği davet örnek olarak verilebilir.[13]

Geçmişten günümüze Türkiye'nin farklı illerinden Turgutlu'ya doğru yapılan yoğun iç göç, Turgutlu'nun siyasi ve politik yapısının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Günlük yaşamın ve sosyal hayatın bu birbirinden farklı ve çeşitli görüşler doğrultusunda şekillendiği düşünüldüğünde, Turgutlu'da yaşayan insanların geçmişten günümüze hangi politik görüşü desteklediği ve savunduğu konusu bu çalışma konusu için önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Turgutlu halkının büyük şehirde yaşayan insanlara kıyasla belediye başkanı seçim süreçlerini yoğun bir ilgiyle takip ettiği yapısı karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet dönemi çok partili döneme geçiş sonrası 1945 yıllarından itibaren Turgutlu belediye başkanı seçimlerinde halkın desteklediği yönetim anlayışı sağ görüş olarak belirgin bir yönelim sergilemektedir. Bu bakışla çok partili dönem sonrası olan yönetimlerde 1989 yılına kadar olan süreçte Adalet Partisi ve Anavatan Partisinden olmak üzere dönemsel olarak Belediye başkanları Turgutluyu temsil etmek üzere seçilmiştir. 1989 yılına kadar olan muhafazakâr yapı, Sosyal Demokrat Halkçı Partiden İsmail Kırdar'ın Turgutlu Belediye Başkanı seçilmesi ile bir dönem olmak üzere Turgutlu sol görüşlü bir partiyle yönetime başlanmıştır. 1994 ve 1999 yılları seçimlerinde üst üste Milliyetçi Hareket Partisinden belediye başkanları seçilerek 2 dönem yönetimde kalmış, 2004 ve 2009 yılları belediye başkanı seçimlerinde ise Adalet ve Kalkınma partisini temsilen belediye başkanı seçilerek 2 dönem yönetimi sürdürmüştür.[14] 2014 yılı seçimiyle beraber Milliyetçi Hareket Partisinden olan aday belediye başkanı seçilerek 1 dönemlik süreçte görevini yerine getirmiştir. 2019 yılında yapılan Belediye Başkanlığı seçiminde ise Cumhuriyet Halk Partisinden olan aday belediye başkanı seçilmiş ve günümüzde hala görev yapmaya devam etmektedir. Bölgede çok partili dönem sonrası 1989 yılında sol görüşten bir parti başkanı seçilmesinden bu yana 2019 yılında tekrar sol görüşten

[13] 7. Aydınlılar Gecesi Yapıldı, *Turgutlu Haber ve Tanıtım Sitesi* https://www.turgutlulu.com/haberler/7-aydinlilar-gecesi-yapildi-h70666.html Son Erişim Tarihi: 30.11.2022

[14]Geçmişten Günümüze Seçim, *Turgutlu Haber ve Tanıtım Sitesi* https://www.turgutlulu.com/gundem/gecmisten-gunumuze-secim-h12620.html Son Erişim Tarihi: 19.01.2022

seçilen bir parti başkanı görev yapmaktadır. Geçmişten günümüze doğru genel bir bakış ile bakıldığında Turgutlu halkının belediye başkanlığı seçimlerinde muhafazakar/sağ görüşlü partilerden adayların daha fazla tercih edildiği ve bu parti adaylarının daha fazla oy topladığı söylenebilir.

Başkanlık seçimlerini kazanan belediye başkanı hangi parti ve hangi görüşten olursa olsun, Turgutlu'da yaşayan ve birbirinden farklı birçok etnik kökene ve kültüre sahip olan Turgutlu halkının isteklerini ortak bir paydada buluşturmak için çalışmalarını sürdürmeye devam etmektedir. Bu durum seçilen kişinin yönetim komutasında kalabilmesi ve bir sonraki dönem seçimlerinde tekrar adaylığını koyarak kazanabilmesi için önemli bir unsurdur.

Belediyenin düzenlediği etkinlikler etnik köken mensubu topluluklara özel olabildiği gibi bu toplulukların birbiriyle bağlantılarını gözeterek organize edilen etkinliklere ve ayrıca genel olarak tüm şehir halkına hitap eden etkinliklere kadar varan geniş bir yelpazede var olmaktadır. Turgutlu halkının genel tipolojisine ve bütünlüğe vurgu yapan geleneksel etkinlikler her sene belirli dönemlerde gerçekleştirilmektedir. Bu etkinliklerden birisi son üzüm hasatlarının yapılması ve Turgutlu'nun Yunan işgalinden kurtuluşunun aynı döneme denk gelmesiyle bir arada kutlanan "Bağ Bozumu ve Kurtuluş Şenlikleri"dir. Belediyenin her sene düzenli olarak organize ettiği bu etkinlikler silsilesi her yıl farklı ve tanınmış müzisyenlerin sahne aldığı, söyleşilerin, tiyatroların, fuarların ve yürüyüşlerin düzenlendiği yoğun bir haftayı kapsamaktadır. 2021 ve 2022 yıllarına ait etkinlik programları Şekil 4 ve Şekil 5'de verilmiştir.

Şekil 4: 2022 Yılı Bağ Bozumu ve Kurtuluş Şenlikleri Programı, (Turgutlu Belediyesi, 2022)

Şekil 5: 2021 Yılı Bağ Bozumu ve Kurtuluş Şenlikleri Programı, (Turgutlu Belediyesi, 2021)

Bu etkinlikler ücretsiz olup tüm halkın davet edildiği ve şehirde yaşayan tüm insanların bir arada bulunup sosyalleştiği zamanlardan birisini oluşturmaktadır. 2019 yılında gerçekleştirilen ‘Bağ Bozumu ve Kurtuluş Şenlikleri etkinlik takvimine bakıldığında, 9 gün sürecek olan etkinlik programı içerisinde belirlenen günler içinde Turgutlu’da faaliyet gösteren hemşeri derneklerinin bir araya gelerek organize ettiği kültür geceleri karşımıza çıkmaktadır. Turgutlu belediyesi ve hemşeri derneklerinin düzenlediği bu programda her gün farklı bir kültüre ait dans ve müzik etkinlikleri düzenlenmiştir. Etkinlik takviminde yer alan kültür geceleri; Abdal kültürleri gecesi, Balkan kültürleri gecesi, Azerbaycan ve Yörük kültürleri gecesi ve Erzurum ve Karadenizliler kültür gecesi olarak düzenlenmiştir. Turgutlu Belediyesi kendi web sayfasında bu etkinlikleri duyurarak sahne alacak folklor ekipleri ve müzisyenlerin tanıtımlarını yapmış ve tüm halkı davet etmiştir. Hazırlamış oldukları etkinlik tanıtım afişleri aşağıda Şekil 6-7-8 ve 9’da gösterilmiştir.

Şekil 6 - Abdal Kültürleri Gecesi, (Turgutlu Belediyesi, 2019)

Şekil 7: Balkan Kültürleri Gecesi, (Turgutlu Belediyesi, 2019)

Şekil 8: Azerbaycan ve Yörük Kültürleri Gecesi (Turgutlu Belediyesi, 2019)

Şekil 9: Erzurum ve Karadeniz Kültürleri Gecesi (Turgutlu Belediyesi, 2019)

Bir diğer etkinlik kış aylarında gerçekleştirilen "Geleneksel Deve Güreşi Şenlikleri"dir. Deve güreşi şenlikleri Yörük-Türkmen geleneğinden gelen folklorik bir gösteri etkinliği zeminine oturtularak yarışma konseptinde gerçekleştirilmekte ve her sene bir galibiyet sahibi olacak şekilde düzenlenmektedir. Bu etkinlik Turgutlu halkının yoğun katılımlarının yanında çevre il ve ilçelerden izleyici ve katılımcıyı bir araya getirmektedir.

İlçede yürütülen diğer sanatsal ve sosyal faaliyetler; Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Turgutlu Şehit Tolga Artuğ Gençlik Merkezi, belediyeye bağlı Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitim merkezi topluluklarınca düzenlenmektedir. Tiyatro, dans, el sanatları ve müzik toplulukları özel günlere göre düzenlenen etkinlik takvimi yayınlayarak, belirlenen tarihler arasında gösterilerini sergilemektedirler. Sanatsal etkinliklerinin öncesinde kurs eğitimlerini de veren bu merkezler, etkinliklerde kendi kursiyerlerinin katılımlarının yanında dışarıdan katılımcı alarak işinde belirli bir düzeyde yeterliliği olan bireyleri de dahil edebilmektedir. Etkinliklerin sergilendiği alanlar etkinliğin türüne göre değişkenlik göstermektedir. Atatürk Kültür ve Sanat Merkezinin 2022 yılı Mart ayında düzenlemiş olduğu El Sanatları sergisi örneğinde olduğu gibi bu etkinlik türlerinde

genellikle “Eski Belediye Binası” mekan olarak kullanılmaktadır. Tiyatro gösterilerinin ve müzik topluluklarının etkinlikleri ise Turgutlu Ticaret ve Sanayi odasına bağlı “Tutso Konferans Salonu’nda gerçekleştirilmektedir. Daha geniş çaplı dans, müzik ve tiyatro organizasyonlarında; Yeni mahallesinde, Irlamaz çayı yanında kurulu olan Amfi Tiyatro ya da şehir merkezinin girişinde bulunan 15 Temmuz Demokrasi Şehitleri Alanı (Heykeller) kullanılmaktadır. Katılım oranı hesaplarına ya da etkinlik doluluk oranına göre büyük organizasyonlarda bu iki mekandan biri seçilmekte ve etkinlikler buralarda gerçekleştirilmektedir.

Şehirde iki farklı sinema salonu bulunmaktadır. Birincisi ve eski yıllara uzanan tarihiyle şehrin içinde bulunan, belediye binasının birinci katında yer alan ‘Cinepoll’ sinema salonudur. Cinepoll sinemaları (Öncesinde Pollywood adıyla bilinmekteydi) Turgutlulu yapımcı Polat Yağcı’nın kurucusu olduğu ve kardeşi Alev Yağcı tarafından işletilen bir kuruluştur. Turgutlu Belediyesi, belediye binası içinde bulunan büyük konferans salonunun 2000’lerin başında tadilat yaptırılarak sinema salonu haline getirmiş ve böylelikle şehir içinde sinema salonuna kavuşması sağlanmıştır. Cinepoll sinema salonları (Pollywood adıyla bilindiği dönemlerde) film gösterimlerinin yanında birçok müzik grubunu ağırlayarak özellikle kış aylarında konser etkinlikleri düzenlemekte, sınırlı sayıda dinleyiciye konser imkanı sağlamaktadır. Belirli bir dönem Turgutlu’nun tek sineması olarak işleyen Cinepoll, 2016 yılında Turgutlu şehir merkezinin girişinde, Ankara asfaltı yol güzergahı üzerinde kurulan Özdilek Avm zincirine ait ‘Cinetime’ sinemalarıyla ‘Turgutlu’nun tek sineması” özelliğini kaybetmiştir. Fakat güncel olarak da söylenebilir ki şehir merkezi içinde bulunan bir sinema salonuyla, merkez dışında kalan bir sinema salonu arasındaki tercih farkını vizyona giren filmlerin yanında ulaşım faktörü de etkilemektedir.

Turgutlu ilçesinde ikamet eden vatandaşların günlük hayatta şehir merkezinde sosyalleşebileceği mekanlar kafelerdir. Bundandır ki şehir merkezinde birçok kafe bulunmaktadır. Kafelerin en yoğun olduğu konum Cumhuriyet Mahallesi, Akçakmak Yolu üzerindedir. Kafeler, Demokrasi Şehitleri Alanından itibaren belediye binasının bulunduğu konuma kadar Akçakmak yolu üzerinde yan yana ve aralıklarla konumlanmış bir düzen içerisindedir. Şehirde yaşayan insanlar bu cadde üzerindeki

kafelerin yoğunluğu sebebiyle artık kendi aralarında bu güzergahı 'Kafeler Sokağı' olarak tanımlanmaya başlamıştır. Kafelerin yıllar içerisinde çeşitlendiği ve çoğalmaya başladığı dönemlerde cadde üzerinde bulunan eski binalar kentsel dönüşüme gidilerek alt katlarının kafelere verilebilecek şekilde en az iki katlı dükkan yapılarına göre planlanmış binalar hayata geçirilmiştir. Şehir merkezi içinde bulunan en yoğun kafeler buralarda olsa bile bazı mekanlar şehrin farklı bölgelerine dağılmış bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Bazıları kafeler sokağına yakın bir konumda yer almakta bazıları ise şehrin farklı bölgelerinde daha geniş bir alanda bulunmaktadır. Fakat Turgutlu, konumu itibariyle İzmir ve Manisa gibi büyük şehirlerin yakınında bulunması dolayısıyla Turgutlu halkı sosyalleşme yollarını sadece bu kafelerde değil, yakın büyük şehirlere günübirlik gittikleri gezilerle desteklemektedir. Sosyalleşme için yapılan bu günübirlik seyahatlerin temel motivasyonu, Turgutlu'da bulunan kafelerdeki alkol satışıyla alakalı olduğu gözlenmektedir. Özellikle yakın geçmişte bölgede yeni üniversitelerin açılmasıyla Turgutlu yaşamına dahil olan genç yaştaki bireylerin, sosyalleşme ve farklı bir ortamda bulunma istekleriyle, bu durumun onlar açısından Turgutlu'nun eksikliği olarak karşılandığı, bunun giderilmesi için yakında bulunan büyük şehirlerde ki sosyalleşme mekanlarının tercih edildiği söylenebilir.

Şehir merkezinde bulunan 8 farklı kafe sahibiyle yaptığım görüşmelerde sorduğum sorulara neredeyse aynı cevapları aldım. Kafeler sokağında bulunan 5 farklı kafe, alkol satışıyla ilgili olarak "Kafelerinin şehir merkezinde ve cami yakını olduğu için alkol ruhsatı verilmediğini" söyledi. Kafeler sokağının bir arka caddesi Demirel sokakta bulunan bir başka kafeyle yaptığım görüşmede ise kafe sahibi alkol ruhsatıyla ilgili olarak şunları söylemiştir;

> Belediyeye başvuru yapsak bile alkol satış ruhsatını alamıyoruz. Çünkü belediye bu konuda yetkisi olmadığını söylüyor. Bir kere talebimiz belediyeden meclise düştü fakat CHP dahil herkesten hayır oyu aldı. Alkol konusunda Turgutlu'nun büyük sıkıntıları var. Kafemizin sokağında bulunan binaları tek tek gezerek imza topluyoruz oradan hayır çıkıyor. Çünkü Turgutlu'nun yaş ortalamasının %75'i yaşlı ve yoğunluğu muhafazakâr kesim oluşturuyor.[15] Belediye ister AKP ister MHP ister CHP olsun hiçbir

[15] Görüşme kişisi 1'in genel gözlemi.

> şekilde mekanlarda alkol satışına izin vermiyorlar. Belediyenin yönetiminde olan CHP de alkol ruhsatı için izin vermek istemiyor çünkü eğer verirse seçim zamanı geldiğinde "Bakın CHP alkol izni verdi" diyecekelerinden ve oy kaybedeceğinden korktuğu için izin vermiyor. Aslında politik bir mesele. Ondan dolayı kafelerin ya da mekanların alkol satışını istemiyorlar. (Görüşme Kişisi 1, 31.04.2021, Görüşme: Turgutlu)

Benzer biçimde kervan yolu sokak üzerinde bulunan başka bir kafede yaptığım görüşmede kafe ortaklarından olan sorumlu kişi alkol ruhsatı üzerine şu cümleleri kurmuştur;

> Alkol konusunda ilk söyleyebileceğim bizim işletmemizin amaçlarından biri değildir. Fakat ruhsat alabilsek biz de menümüze dahil edebilirdik, belki de ona göre bir yol izlerdik. Öncesinde Turgutlu'da bulunan birçok kafede çalıştım onun dışında İzmir'de birçok mekanda baristalık yaptım. Fakat Turgutlu'da alkol ruhsatı verilmemesinin sebebinin sosyo-kültürel bir problem yüzünden olduğunu ve Turgutlu halkının alkollü mekan üzerinden geliştirdikleri olumsuz düşünceler olduğunu söyleyebilirim.[16] Alkollü bir mekan olmayı isteriz ama sosyo-kültürel yapı yüzünden bu mümkün gibi görünmüyor (Görüşme Kişisi 2, 31.04.2021, Görüşme: Turgutlu).

Alan çalışmasında yapmış olduğum görüşmeler sonucu alkol ruhsatının, kafelerin şehir merkezi ve cami yakınında konumlanması gibi nedenlerle verilmediği söyleminin alt metninde yatan sebeplerin aslında Turgutlu'da yaşayan insanların çoğunluğunun inançları doğrultusunda bir kararla engellendiği bilgisine ulaştım.

Şehirde tek alkol ruhsatı olan kafe, şehir merkezinin girişinde bulunan Palm City Hotel'in altında yer almaktadır. Kafe çalışanlarıyla yaptığım görüşmede kendileri şunları söylemiştir;

> Şehir merkezinin içinde olmamasına rağmen gençler ve farklı insanlar geliyor. Çünkü Turgutlu'da kadın ve erkeğin karışık bir şekilde oturup zaman geçirebileceği alkollü tek mekan burası. Kafe-pub şekilde

[16] Turgutlu'da yaşayan insanların birçoğu, eski gelenek ve göreneklere, dini inançlara bağlı bir şekilde yaşamı benimsemiş ve bu yaşam stilini yaşadığı bölgeye yansıtma çabası olan bir görünüm sergilemektedir. Bu görünüm bölgede alkolle ilişkilendirilen durumları "kötü etki" olarak işaretlemekte ve alkolle bağlantılı olan mekan, olay ve durumları başlamadan çözmeye odaklanmaktadır (Görüşme Kişisi 2, 31.04.2021, Görüşme: Turgutlu).

> işletime sahip tek mekan olabilmesinin nedeni ise alkol ruhsatını otelden dolayı alabiliyor olmamız (Görüşme Kişisi 3, 31.04.2021, Görüşme: Turgutlu).

Turgutlu'nun kafelerinde izin verilmeyen alkollü içecek satışı, Turgutlu'da yaşayan gençlerin alkollü içecek tüketimini gizlice yapmasına teşvik etmektedir. Bu durumda kafelere gidip kahvesini içen gençler akşam saatlerine doğru arkadaş gruplarıyla evde toplanıp eğlenmekte ya da yakında bulunan İzmir ve Manisa gibi büyük şehirlere gitmektedir. Yakın zamanda şehir merkezine açılan Üniversiteler sayesinde genç nüfusun artmasıyla birlikte, sosyal alanların, etkinlik ve mekanların yetersiz ya da eksik kalması, bölgede bu alanlara dair ihtiyacı ve talepleri daha net görmemizi sağlamaktadır.

3.2. Turgutlu'nun Müzik Yaşamı

Turgutlu çokkültürlü yapısı ve içinde barındırdığı farklı etnik kökenli vatandaşlarıyla müzik kültürü olarak zengin bir yapıyı karşımıza çıkartır. Bu çoklu kültürel yapının içinde tek bir müzik türünden ya da müzikal bir yaşamdan bahsetmek neredeyse zordur. Bunun için belirli alt başlıklar halinde bunları incelemek ve yerinde analiz etmek çok daha verimli ve açıklayıcı olacaktır.

Bu bölümde Turgutlu'nun müzik yaşamını incelerken ele alacağımız konulardan ilki; Turgutlu da var olan müzik türleri ve gelenekleri üzerine yapılmış çalışmalara bakarak, Turgutlu'nun müzik hayatının genel hatları çizilecektir. Literatür taraması sonucu bulunan çalışmaları kısaca örneklemek, bu çalışmanın konumunu belirlemek açısından yararlı olacaktır. İkinci olarak; Türkiye'de önemli bir anlam ifade eden ve daha önce Turgutlu üzerinden ele alınmamış geleneksel ve müzikal unsur olan mehter takımları ele alınacaktır. Üçüncü olarak; Turgutlu'nun sosyalleşme mekanları içerisinde başta gelen kafelerin günlük işleyişindeki müzik pratikleri ve müzik üzerinden değişen tipolojik görünüm ve tercihler ele alınacaktır. Bunlar bölgede bulunan kafelerin sahipleri ya da işletmecileriyle yapılan görüşmelerle desteklenerek anlamaya çalışılacaktır. Dördüncü ve son olarak ise; bölgede bulunan müzik mağazaları ve atölyelerinin, şehrin yaşayan müzik kültürü içerisindeki gereksinimleri ve onların karşıladığı işleyişler ele alınacaktır.

Turgutlu üzerine yapılmış müzik araştırmalarına ve çalışmalarına bakıldığında belirli bir etnik kökene ait insanların müziğinin ya da belirli bir müzik türünün ele alındığını görülür. Turgutlu'nun müzik yaşamına/kültürüne dair yapmış olduğum literatür taramasında karşılaştığım çalışmalardan bahsederek bu çerçeveyi destekleyici örnekler sunmak yararlı olacaktır.

Ele alacağımız ilk örnek Şebnem Sençerman'ın 2017 yılında yayınlanan "Zurna Pratikleri ve Kültürel Kimlik: Turgutlulu Abdal Zurnacılar Örneği" adlı doktora tezi olacaktır. Sençerman çalışmasında Turgutlu'nun Subaşı mahallesinde yaşayan Abdal Topluluğu'nun bölgedeki içeriden ve dışarıdan etkenlerle müziklerinin ve kendi kültürel kodlarının nasıl bir süreçte var olduğunu araştırmakta ve açıklamaktadır. Çalışmaya göre; bölgedeki Abdal müzik pratiklerini ve aynı zamanda roman müzik pratiklerini anlamak olduğu söylenebilir. Topluluk içerisinde beraber yaşayan Roman ve Abdal kökenli insanların farklı şartlar altında birbirlerinin işlerini kotarabilmek için zaman zaman ortak paydada bir araya gelerek kültürel unsurların esnetilebildiği bir yapının var olduğunu bizlere aktarmaktadır. Tabii ki bu esnetilen unsurların birincil derecesinde müzik gelmektedir. Sençerman, kültürel kodların benzerlik paydasında buluştuğu ve müzikal kaygıların, kuralların ve kodların da aynı şekilde işliyor olduğunu aktarır.

Var olan bir diğer çalışma ise Kurtuluş'un 2004 yılında yayınlanan "Turgutlu Yöresi Türk Halk Müziği Uygulamaları ve Gelenekleri Üzerine Bir Çalışma" adlı yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Kurtuluş yaptığı çalışmada Turgutlu yöresinde bulunan halk müziği unsurlarını araştırır ve Ege bölgesi halk müziğiyle benzerliğine vurgu yaparak bölgede: oyun havaları, ağıtlar, semah havaları, düğün türküleri, kına ve uzun havaları ezgilerinin varlığını, çoğunlukla davul, zurna, def, darbuka, keman, kaval ve sipsi gibi çalgıların kullanıldığını bizlere aktararak, bölgede icra edilen müziğin Türk halk müziğinin genel yapısına uygun olduğunu söylemektedir.

Turgutlu üzerine yapılmış müzik çalışmalarında belirli bir konu üzerinden ilerlenmesi ve çalışmalarda bulunan sonuçların yıllara göre değişkenlik göstermesi, değişen ve yenilenen dünyada müziğin de sabit bir biçimde var olamayacağının bir

bakışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma özelinde incelediğimiz müzik mağazaları, Turgutlu üzerine yapılmış çalışmalarda ele alınmamıştır. Yapılmış çalışmalarda dikkatimi çeken bir diğer müziksel tür mehterlerdir. Neredeyse hiçbir çalışmada Turgutlu mehterleri üzerine detaylı bir inceleme veya araştırma ortaya konmamıştır. Bu çalışmanın genelini kapsayacak bir konu olmasa bile, bütünü bütün yapacak bir alt başlık olması gerekliliğiyle Turgutlu Mehterleri incelemesini ele alacağım.

3.2.1.Turgutlu'nun Mehterleri

Turgutlu'nun sosyal hayatı içerisinde en dikkat çekici müzikal etkinliklerden birini mehter takımlarının gösterileri oluşturmaktadır. Turgutlu'da bulunan mehter takımlarını bu kadar bilindik kılan özellik, bölgede varlığını sürdüren mehter takımlarının çokluğudur. Ege bölgesinde ve Türkiye genelinde en çok mehter takımının bulunduğu Turgutlu, içinde barındırdığı bu mehter takımlarıyla Türkiye'nin çeşitli illerinde ve ilçelerindeki etkinliklere, açılışlara, organizasyonlara, sünnet ve düğünlere giderek adını duyurmaya devam etmektedir. Bölgede yaklaşık olarak 20 - 25 mehter takımının bulunmasının yanı sıra, bu mehter takımları gidilecek organizasyon sayısına göre kendi içerisinde 10'ar ya da 15'er gruplar halinde bölünerek aynı anda birçok etkinliğe gidebilmektedir. Mehter takımı içerisinde bulunan mehterciler bireysel olarak ayrıca başka bir mehter takımında görev yapabilmektedir. Turgutlu halkının mehtere olan ilgisi yeni bir şey değildir. Mehter takımlarının çokluğu ve halkın ilgisini anlayabilmek için Turgutlu'nun ilk mehter takımının kurulduğu dönemlere bakılması bu durumun anlaşılması için bir yol olabilir.

Turgutlu'nun mehter takımlarının tarihini araştırırken, 2021 yılı Eylül ayında ziyaretine gittiğim Kent Müzesinde görevli olan tarihçi Hasancan Eralaca ile Turgutlu'nun mehter takımları üzerine yaptığımız konuşmada kendisinden Ahmet Ayhan Altınkuşlar ismini öğrendim. Eralaca, Turgutlu mehteri denildiğinde aklına Altınkuşlar'ın geldiğini söyledi. Ahmet Ayhan Altınkuşlar adına yaptığım literatür araştırmasında Turgutlu'da ilk mehter takımını kuran kişi olduğunu öğrendim.

Ahmet Ayhan Altınkuşlar 1931 yılında Turgutlu'da doğmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsü müzik bölümünden mezun olarak müzik öğretmeni olan Altınkuşlar, 1969 yılında Yüksek İslam Enstitüsü Dini Musiki öğretmenliği sınavına girmiş, 1970 yılında ise İzmir Yüksek İslam Enstitüsü Dini Musiki öğretmenliğine atanarak göreve başlamıştır. Görev yaptığı okul 1982 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi bünyesine katılmıştır ve görev yaptığı 1987 yılında doçentlik unvanını almıştır. 1991 yılında emekli olan Altınkuşlar, 1996 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Musiki profesörü olarak görev yapmıştır (Demirci, 2013: 59-60). Altınkuşlar ile Yüksek İslam Enstitüsünde tanışan Mehmet Demirci'nin aktarımına göre; Altınkuşlar'ın Türk müziğine olan ilgisi daha çocukken aile içinde gerçekleştirilen müzik etkinlikleri ve toplantılarından süregelen bir etkilenmedir. Müzik eğitimi yıllarında Türk Musikisine yönelmesi ve çalışmalar yapması onun mehter müziğine ilgisinin temelini oluşturan nedenlerden birisi olarak tahmin edilmektedir. Ama Altınkuşlar'ın mehter müziğinden ilk etkilenmesi ve bu yolda adımlar atmasını tetikleyen olay Demirci'nin aktarımıyla; Dönemin Cumhurbaşkanının talimatıyla tekrar yürürlüğe giren mehter takımı çalışmalarını dinleme fırsatı bularak bu müzikten etkilenmesi ve kendi mehter takımını kurmak istemesidir (Demirci, 2013: 61-62). Ayhan Altınkuşlar ilk mehter takımı çalışmalarını gerçekleştirmek için 3 yıl boyunca araştırma yapmıştır. Bu araştırma sırasında o dönemlerde Topkapı Müzesi Arşiv Müdürü olan İsmail Hakkı Uzunçarşılı'dan yardım alarak mehter takımının kıyafetlerini ve aksesuarlarını belirleyerek mehter takımı kurmanın ilk adımlarını gerçekleştirmiştir. Gerekli bilgileri topladıktan sonra 1965 yılında şehrin esnaflarından oluşan Esnaf Mehterini Turgutlu'da kurmuştur. Turgutlu'daki ilk mehter takımını kurması ve mehter takımının tüm ihtiyaçlarıyla baştan sona ilgilenmesi dolayısıyla "Mehterbaşı" unvanını almıştır. Mehter takımıyla uzun yıllar boyunca etkinlik ve gösteriler için birçok bölgeye giderek çalışmalarını icra etmişlerdir (Demirci, 2013: 61-62).

Mübin Soyyer, Turgutlu haber gazetesi olan Yankı Gazetesi için 2012 yılında Altınkuşlar ile yaptığı röportajda mehter takımının kuruluşu üzerine sorduğu soruya şöyle cevap almıştır:

"Hocam geldik 1964 senesine. Mehteranın kuruluşuna. Türkiye'nin ilk esnaf mehterini kurdunuz. Nasıl gerçekleşti hocam?"

> [...] 1964'te Saray'a gittim. Saray'da o zaman İsmail Hakkı Uzunçarşılı arşiv müdürüydü. Kendisine niyetimi söyledim, pek sevindi. Ben sana yardım edeyim, dedi. Beni mehterle ilgili olan odalara, yanıma birisini vererek gönderdi. Kanuni Sultan Süleyman devrinin mehterini kopya ettim. Yasaktır ama resim çekmeme müsaade ettiler. Bütün mehterle ilgili reyonları gezdim. Anlayamadığım şeyleri Uzunçarşılı'ya sordum. Ve böylece mehter hakkında mektebi bitirmiş bir talebe gibi bilgi sahibi oldum. Geldim Turgutlu'ya 1964'te mehteri kurdum. Türkiye'de cumhuriyetten sonraki ilk mehter oldu. Ondan evvel bazı denemeler olmuş fakat başarılı olamamışlar, onların hikayeleri de var. Çok alaka gösterdiler, bilgim de yerindeydi. Bir sene sonra 1965'te 23 Nisan'da mehteri çıkardım. Benim kurduğum mehter esnaf mehteriydi. Pabuççusu, demircisi, marangozu, fırıncısı, bakkalı, derken hepsi çelik gibi adamlardı. Yüz kişilik bir mehter kurdum. Etraftan yardım da gördük, para yağıyordu. Takım taklavatı da tamamladık [...]. [17] (Yankı Gazetesi, 2012)

Turgutlu'da kurulan bu mehter takımı, diğer kurulacak olan mehter takımları için ilk adımı temsil etmektedir. Geçmişte ve hala günümüzde devam etmekte olan mehter takımları babadan-oğula anlayışıyla devam etmektedir. Mehter takımı üyeleri esnaflardan oluşmaktadır. Genç yaştaki üyeler ise yıllardır takımda bulunan mehteranların çocuklarıdır. Çocuklar küçük yaşlardan mehter takımına dahil edilerek işi, işin içindeyken öğrenme yöntemiyle eğitilmektedir. Turgutlu'da güncel olarak bulunan mehter takımı sayısı yaklaşık 20- 25'dir. Türkiye'de en çok mehter takımını Turgutlu'da bulunmaktadır. Aşağıda varlığını sürdürdüğünü bildiğim mehter takımları; Fetih Mehter Takımı, Yeniçeri Mehter Takımı, İstiklal Mehter Takımı, Padişahlar Mehter Takımı, Ertuğrul Gazi Mehter Takımı, Turan Mehter Takımı, Hilal Mehteri Takımı, Zafer Mehter Takımı, Subaşı Mehter Takımı, Tarihi Mehter Takımı, Osmanlı Mehter Takımı, Oğuzhan Mehter Takımı, Sancak Mehter Takımı, Sadrazam Mehter Takımı, As Sultanlar Mehter Takımı ve Akıncılar Mehter Takımı olmak üzere 16 farklı

[17] A.Ayhan Altınkuşlar Röportajı, *Turgutlu Yankı Gazetesi, 22 Kasım 2012,* https://www.turgutluyanki.com/a-ayhan-altinkuslar-roportaji/14193/ Son Erişim Tarihi: 28.09.2022.

mehter takımıdır. Bu mehter takımlarının yanı sıra daha küçük çapta varlık gösteren mehter takımları da mevcuttur.

Türkiye'de yasak sonrası (1935) ilk mehter takımlarından birisinin Turgutlu'da kurulması, mehter takımı üyelerinin esnaflardan oluşması ve bu esnafların kendi işleri dışında bunu bir ek gelir olarak icra etmeleri gibi unsurlar; geçmişten günümüze kadar hala aktif bir şekilde bu geleneğin sürdürülüyor olmasını ve Turgutlu'da mehter takımlarının çokluğunu anlamlandırmamıza yardımcı olmaktadır.

3.2.2.Turgutlu Kafelerinde Müzik Listeleri ve Canlı Müzik Etkinlikleri

Bir bölgede bulunan müzik mağazasının etnografik incelemesini yaparken bulunduğu bölgenin; müzik dinleme ve icra etme pratiklerinin gerçekleştirildiği ve bölgede yaşayan insanların bu pratiklere dahil olduğu sosyal mekanların ve bu mekanlarda müzik üzerinden girilen diyalogların incelemesini yapmak dolaylı olarak müzik kültürünü anlamamız için yarar sağlamaktadır. Turgutlu'da sosyalleşme mekanlarının başında gelen kafelerde dinlenilen müzik listeleri ve canlı müzik etkinliklerine bakarak ayrıca müzikle bağlantılı olan olayları inceleyerek spesifik görünümden genel görünüme doğru bir hat çizmek bölgenin müzik kültürünü anlayabilmek için önemlidir. Bu önemlilik durumu kafelerin şehirdeki tek sosyalleşme mekanı olarak değerlendiriliyor olmasıdır.

Şehirde yaşayan insanların birbiriyle diyaloga girdiği ve sosyalleştiği bu mekanlarda dinlenilen müzikler her kafeye göre değişmekte böylelikle incelenen her kafe kendi tipolojik görünümünde bireylere hizmet vermektedir. Bu farklılık dinlenilen müzik türlerinin değişmesiyle o müziği seven insanların o mekanı tercih etmesi doğrultusunda gerçekleşmektedir. Böylelikle şehirde varlığını sürdüren işletmeler kendi kitlesini yaratabilmek adına belirli bir konsept üzerinden işlemektedir.

Kafeler sokağında ve Atatürk Bulvarında bulunan 6 farklı kafenin genel anlamda birbirlerine benzerlikleri söz konusudur. Bu benzerlik, kafelerinde açtıkları müzikleri hazır listeler ya da radyo kanallarının kullanarak yapıyor olmalarıdır. Atatürk Bulvarında bulunan kafe ve kafeler sokağında bulunan 5 kafeden 1'i Türkiye'nin belirli

bölgelerinde şubeleri olan örneğin: Kahve Diyarı gibi şirketleşmiş markalardır. Bu kafelerde dinlenilen müzikler bağlı oldukları markaların oluşturduğu ortak radyo ağları ile paylaşılan Pop, Caz, Rock, Slow, Hafif ve Blues gibi müzik türlerine ayrılmış hazır müzik listelerden seçilerek açılmaktadır. Şubeleşmiş kafe şirketlerinin bu uygulaması, telif alabilme ihtimalini önlemek adına şirket tarafından getirilmiş bir kuraldır. Burada açılan müzik listeleri kafe çalışanları tarafından seçilmektedir. Fakat kafe çalışanları açtıkları müzik listelerinin müşteri memnuniyetine göre değişkenlik gösterdiğini söyler. Atatürk Bulvarında bulunan kafedeki çalışanlar bu durumu şu sözlerle ifade eder; "Genellikle mekana gelen kişilerin profiline göre belirliyoruz. Örnek olarak caz müzik açamıyoruz. Turgutlu halkı bu müzik tarzına uzak. Biz sevsek bile açtığımızda sıkıldıklarını ve değiştirmemizi istediklerini söylüyorlar. O yüzden biz de duruma göre insanları inceleyerek nelerden hoşlanıyorlarsa o tarz müzikleri açıyoruz" (Görüşme Kişisi 3, 31.04.2021). Bu anlamda şubeleşmiş kafelerde açılan müzikler hazır müzik listeleri üzerinden açılıyor olsa dahi çalışanlar açtıkları müzik listelerini kafelerine gelen müşterilerin memnuniyeti dahilinde seçmektedir. Kafeler sokağında görüşme yaptığım diğer 4 kafede ise dinlenilen müzikler çalışanlar tarafından YouTube, radyo kanalları (PowerTürk, Fenomen, Kral Pop) ve kendi şahsi Spotify hesapları üzerinden açılmaktadır.

Kafeler sokağı dışında Turgutlu şehir merkezinde Demirel Sokak konumunda bulunan kafe ile yaptığım görüşmede ise bu durum değişkenlik göstermektedir. Demirel Sokak üzerinde bulunan kafede çalan müzik listeleri kafe sahibi Görüşme Kişisi 1 tarafından hazırlanmaktadır. Kendi müzik beğenisine göre hazırlamış olduğu bu listeler müziklerin tarzlarına göre listelenmektedir. Görüşme Kişisi 1, yaptığı listeleri kendi içlerinde belirlediği Tekno, Etnik House, Reggie, Rock, Caz gibi müzik listeleri olarak ayırmıştır. Bu listeleri Streaming platformlarından biri olan Spotify üzerinden oluşturmaktadır. Kendisinden aldığım bilgiyle Spotify'da bulunan listelerine baktığımda, liste isimleri şunlardır;

1) Türkçeyeşillikli (Listede toplam 108 şarkı bulunmakta ve Reggae tarzı müziklerden oluşmaktadır. Liste içerisinde yabancı ve Türk müzisyenler karışık şekilde sıralanmıştır.)

2) ruhumuzu besleyelim (Listede toplam 104 şarkı bulunmakta ve R&B - Soul tarzı müziklerden oluşmaktadır. Liste sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
3) DEDELER DİSKODA (Listede toplam 33 şarkı bulunmakta ve Elektronik müziklerden oluşmaktadır. Liste sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
4) ATsızKovboy (Listede toplam 129 şarkı bulunmakta ve Country müziklerden oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
5) KarışıkMavili (Listede toplam 113 şarkı bulunmakta ve Blues - Blues Rock müziklerden oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
6) TürkçeMUTFAKmüzikleri (Listede toplam 199 şarkı bulunmakta ve Alternatif - Alternatif Rock müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece Türk müzisyenler bulunmaktadır.)
7) YabancıMUTFAKmüzikleri (Listede toplam 114 şarkı bulunmakta ve Indie - Rock - Pop müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
8) BuralarEskidendutlukturock (Listede toplam 167 şarkı bulunmakta ve Hard Rock - Heavy Metal ve Rock müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
9) Türkçerokçı (Listede toplam 663 şarkı bulunmakta ve Alternatif Rock ve Rock müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece Türk müzisyenler bulunmaktadır.)
10) Türkçerepçi (Listede toplam 233 şarkı bulunmakta ve Hip Hop - Rap ve Trap müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece Türk müzisyenler bulunmaktadır.)
11) AsiRenkliSaçRakçı (Listede toplam 148 şarkı bulunmakta ve Punk - Punk Rock müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
12) YabancıKarışıkdans (Listede toplam 174 şarkı bulunmakta ve Soft Rock - Disco ve Pop müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
13) Yeşillikli (Listede toplam 216 şarkı bulunmakta ve Reggae müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)

14) ÇİLLEYEN (Listede toplam 281 şarkı bulunmakta ve Alternatif - Soul - Indie Rock - EDM müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
15) Vu-Tu-Tu-tu (Listede toplam 111 şarkı bulunmakta ve Elektronik - Etnik House müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
16) Zencilidayılar (Listede toplam 350 şarkı bulunmakta ve Rap müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.)
17) Etnikdeğişik (Listede toplam 240 şarkı bulunmakta ve Dans - Elektronik ve Etnik müzik tarzlarından oluşmaktadır. Listede sadece yabancı müzisyenler bulunmaktadır.

Kafesinde ise her gün farklı bir müzik türü olacak şekilde hazırladığı listelerden birisini seçerek o günü Reggie ya da Etnik House günü olarak belirlemektedir. Kendisinin kafede olmadığı ya da kafeye geç geldiği günlerde ise kafede çalışan diğer kişilerin kendi zevklerine hitap eden popüler rap şarkılarını açtıklarını söyler (Görüşme Kişisi 1, 31.04.2021). Kafeye gelen müşterilerin bir kısmı çalan müzikleri severek Spotify üzerinden listeleri takip etmektedir. Gelen müşterilerin bir kısmının ise açılan müzikleri beğenmedikleri ve değiştirilmesini talep ettiği durumlarda Görüşme Kişisi 1, müşterilerin bu taleplerini geri çevirmektedir.

Sosyalleşme alanları olan kafeler aynı zamanda canlı müzik etkinliklerinin de yapıldığı mekanlar olarak karşımıza çıkar. Kafeler sokağında bulunan kafelerde gerçekleştirilen canlı müzik etkinlikleri, Turgutlu'daki üniversitelerde eğitim alan öğrenciler tarafından yapılmaktadır. Öğrenciler kendi oluşturduğu müzik gruplarıyla Cumartesi ve Pazar günleri sahne almaktadır. Kafeler sokağında bulunan kafelerle yaptığım görüşmelerde müzisyenlerin repertuarlarına herhangi yönlendirmeleri olmadığını, müzisyenlerin genellikle Alternatif Türkçe pop ve Türkçe pop müzik türlerini icra ettiğini ve müşterilerden istek şarkı geldiği takdirde isteklerini yerine getirmeyi müzisyenlerin tercihine bıraktıklarını öğrendim.

Atatürk Bulvarında bulunan kafede canlı müzik etkinlikleri kafeler sokağında yapılan canlı müzik etkinliklerinden farklı bir işleyişe sahiptir. Haftanın 2 günü canlı müzik etkinliği düzenleyen kafe, iki farklı müzisyen grubu ile çalışmaktadır. Sosyal medya uygulaması Instagram üzerinden İzmir'den yaşayan müzisyenlerle iletişime geçerek canlı müzik etkinliklerini planlamaktadırlar. Müzisyenlerin repertuarlarına müdahale etmediklerini söyleyen kafe çalışanları, müşteriler tarafından istek parça yapıldığı takdirde müzisyenlerin kabul etmemelerini söylemektedirler. Bu işleyiş biçimleri ise kafenin Turgutlu'da alkol ruhsatı olan tek kafe-pub olmasıyla bağlantılıdır. Müşteri isteklerinin arabesk müzik tarzına yoğunluğunu gözlemlediklerini ve mekanın aynı zamanda pub işleyişine sahip olması dolayısıyla işleyiş biçimlerinin dışına çıkmak istemediklerini belirtirler.

Demirel Sokakta bulunan bir diğer kafede ise kafe sahibi özellikle canlı müzik etkinlikleri organize etmemektedir. Kafe sahibi, geçmiş yıllarda Turgutlu'da bulunan birçok kafede çalıştığını ve çalıştığı kafelerde gerçekleştirilen canlı müzik etkinliklerinde karşılaştığı olumsuz durumlar dolayısıyla kendi kafesinde canlı müzik etkinliği yapmadığını aktarır. Bu tercihini ise birçok nedene bağlar. Kafesinde canlı müzik etkinliği düzenlememesinin nedenlerinden ilkini; Turgutlu'da canlı müzik yapan müzisyenlerin sadece Türkçe Pop ya da Türkçe Rap tarzı şarkılar çalıyor olmalarıdır. Bunun yeterli olmadığını düşünen Görüşme Kişisi 1, "insanların müzik zevklerinin, tarzlarının çeşitli olmadığını ve sadece belirli bir kesimin bazı müzik tarzlarına önem verdiğini" söyler (Görüşme Kişisi 1, 31.04.2021). Bir diğer nedenini ise şu sözlerle ifade eder;

> Burada insanlar sadece müzik dinlemek için geliyor müzik daha ön planda oluyor. Bence kafelerde canlı müzik insanların sohbet ettiği bir ortamda arka fondan gelmeli ama buradaki anlayış yüksek sesli müzik bu yüzden ben tercih etmiyorum. Mesela İzmir'den örnek verirsek insanlar olması gerektiği gibi davranıyor ama buraya gelindiğinde herkes kendi söz hakkının olmasını istiyor ve istek şarkı rolü devreye giriyor. (Görüşme Kişisi 1, 31.04.2021)

Görüşme Kişisi 1, eskiden çalıştığı Atatürk Bulvarındaki kafede canlı müzik etkinlikleri üzerine anılarını anlatırken karşılaştığı durumları şu sözlerle aktardı:

> Turgutlu'nun tek alkol satışının olduğu bir kafe ve son zamanlarda zorlu bir süreç haline gelmişti. Canlı müzik ve alkol ikilisi Turgutlu için anlamı farklı bir şekilde işliyor. Son zamanlarımda "damsız girilmez" şekilde bir uygulama yapmak zorunda kaldık. Çünkü canlı müzik olan kısımlarda alkol tüketimi sonrası alkolün etkisinden kaynaklı olarak daha slow ve arabesk müzikler talep ediliyor ve istek parça talepleri artıyordu. Kendi kontrolünü sağlayamayan insanlar diğer masalarda oturan müşterileri rahatsız ediyordu. Biz de bu sorun için damsız girilmez uygulamasını yaparak çözüm bulduk (Görüşme Kişisi 1, 31.04.2021).

Turgutlu'da geçmiş yıllarda da "damsız girilmez" uygulamasının başka kafeler tarafından da yapıldığını söyleyen görüşme kişilerimden biri, bazı kafelerin ise canlı müzik etkinlikleri düzenlenen günlerde giriş ücreti alındığını söyledi. Giriş ücreti uygulamasının nedenleri ise "kafe sahiplerinin para kazanma odaklı düşünmesi ve serseri tipli ve ortamın huzurunu kaçıracak kişilerin gelmemesi" olduğunu söyledi (Görüşme Kişisi 1, 31.04.2021). Benzer biçimde alkol satışının yapıldığı Atatürk Bulvarında bulunan kafede çalıştığı dönemde canlı müzik etkinlikleri için iki farklı müzisyen grubu ile anlaştıklarını söyler. Haftanın bir günü gelen müzisyenler bağlama ve gitar ile Anadolu Rock, Arabesk ve Türk Halk Müziği ağırlıklı olarak müzik yapmaktadır. Bir diğer gün gelen müzisyenler ise gitar ve vokal ile İngilizce yabancı pop müzik yapmaktadır. Görüşme Kişisi 1, farklı tarzlarda canlı müzik etkinlikleri düzenlemelerinin nedenini şu sözler ile ifade eder;

> O gün gelen kitle daha erkek ağırlıklı oluyordu (Anadolu Rock, Arabesk ve Türk Halk Müziği günü). Bir diğer gün ise yabancı müzik yapan müzisyenlerin geldiği gündü. O gün kadın erkek karışık bir yoğunluk oluyordu. Bizim için zorlayıcı olan kısmı bu iki farklı insan grubunu bir arada tutmaya çalışmaktı. Üniversite için gelen gençlerde buna zamanla ayak uydurdu. Aslında bu iki farklı gün ve müzik tarzı tamamen patronumuzun para kazanma odaklı yaklaşımından kaynaklanıyordu (Görüşme Kişisi 1, 31.04.2021).

Turgutlu ilçesinde kafeler sokağında düzenlenen canlı müzik etkinliklerinde kafe sahipleri ve kafe çalışanları müzisyenlerin repertuarlarına dolayısıyla müzik tarzlarına müdahale etmeden müzisyenlerin kendi kurallarını belirledikleri bir ortamı sağlamaktadır. Bu kafelerde canlı müzik etkinliği yapan müzisyenler ise ağırlıklı olarak Turgutlu'ya eğitim almaya gelmiş öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrenciler kafeler

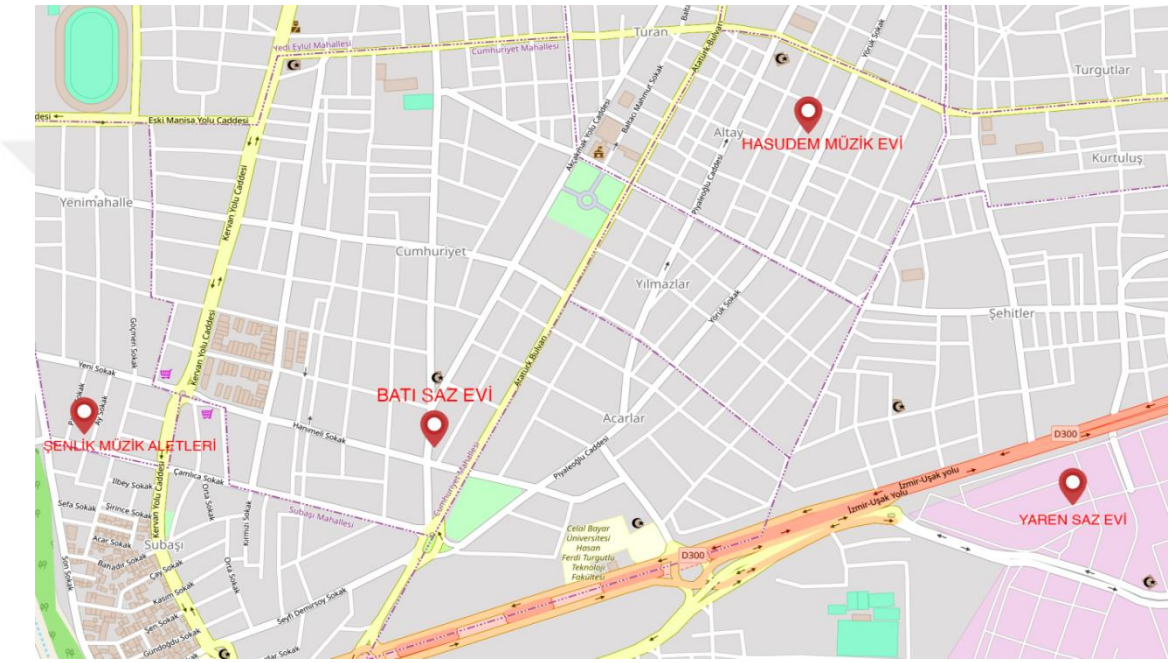
sokağında bulunan kafeler aracılığıyla kendi çevrelerini oluşturma ve müzik yeteneklerini sergileyebilme fırsatına sahiptir. Atatürk bulvarındaki kafede ise canlı müzik etkinliği için İzmir'den müzisyen getirilmekte, müzisyenlerin repertuarlarında bulunan şarkıların tarzları önceden belirlenmekte ve müşteri istekleri konusunda kısıtlamaların olduğu farklı uygulamalar söz konusudur. Bu uygulamaların temelinde ise kafe sahiplerinin ve kafe çalışanlarının yaşadıkları olumsuz durumlar karşısında oluşturdukları bir düzenle bağlantısı olan kurallardır. Demirel Sokakta bulunan bir diğer kafede canlı müzik etkinlikleri organize edilmemektedir. Kafe sahibi geçmiş yıllarda Turgutlu'da çalıştığı kafelerde karşılaştığı olumsuzluklar dolayısıyla bunu tercih etmemektedir.

Kafeler sokağındaki kafelerde dinlenilen müzikler, gelen müşterilerin geneline hitap etmesi dolayısıyla tercih edildiği söylenebilir. Kafeler sokağının dışında kalan mekanlar ise bu benzerliklerden ayrışmaya çalışan bir yapı sergilemektedir. Bu durumu ise farklı beklentilere sahip insanların o mekanda bir araya gelmesini sağlamak için bir etken olarak kabul ediyor olmalarıdır. Kafelerde müzik üzerinden girilen söylemler, tarzlar ve diyaloglar kendilerini diğerlerinden ayırma dürtüsüyle farklılaştırıcı bir unsur olarak kabul edilmekte, farklı bir açıyla bakıldığında ise; yapıldığında bu misyonun dışına çıkılacak olan unsurların kabul edilmediği bir yapıyı ortaya koymaktadır.

3.2.3.Turgutlu'nun Müzik Mağazaları

Bir şehrin müzik yaşamını anlayabilmek için bakmamız gereken bir diğer önemli unsur ise bölgede varlığını sürdüren müzik mağazalarına odaklanmak ve bu müzik mağazalarının sunduğu hizmetlerle müzik yaşamı içinde nasıl bir konumda yer aldığını incelemek olacaktır. Turgutlu şehrinde bulunan ve aktif olarak işleyen müzik mağazalarına bakarken, bu müzik mağazalarının; işleyiş bakımından nasıl bir ihtiyaca cevap veriyorlar? Bölgede müzikle ilgili olan ihtiyaçları karşılarken ne gibi müziksel üretimde bulunuyorlar? Bölgede müzik mağazalarının birbirleriyle benzerlik ve farklılıkları var mı? Bu müzik mağazalarının aralarında bir bağ var mı? gibi sorulara yanıt bulmaya çalışmak bu başlığın ana amacını oluşturmaktadır.

Turgutlu şehir merkezinde toplamda 4 tane müzik mağazası bulunmaktadır. Bunlar; Şenlik Müzik Aletleri, Hasudem Müzik Evi, Yaren Saz Evi ve Batı Saz Evi'dir. Turgutlu'da hizmet veren müzik mağazaları şehir merkezinin farklı bölgeleri olan Cumhuriyet, Subaşı, Altay ve Ergenekon mahallelerinde bulunmaktadır (Şekil 10). Dolayısıyla her müzik mağazası bulunduğu bölgede yaşayan insanlara hizmet verdiği kendi kitlesini oluşturmuştur.

Şekil 10: Turgutlu'daki Müzik Mağazalarının Konumları, 2023

Fakat müzik mağazalarının verdiği birbirinden farklı hizmetler şehirde yaşayan insanların seçenek şansını arttırmaktadır. Müzik mağazalarının genel yapılarını anlayabilmek adına edindiğim bilgiler alt başlıklar halinde verilecektir.

Şenlik Müzik Aletleri, Yeni mahallesi konumunda bulunmaktadır. Çalgı ve çalgı aksesuarı satışı yapılan müzik mağazasında, mağaza kurucusu Osman Kulalı tarafından bağlama imalatı ve bağlama tamiri de yapılmaktadır.

Hasudem Müzik Evi, Altay mahallesi konumunda bulunmaktadır. Bu müzik mağazasında çalgı satışının yanında, kurucusu Murat Memiş tarafından Zurna, Ney ve Davul gibi çalgıların imalatı ve satışı gerçekleştirilmektedir. Hasudem Müzik Evi sahibi

Murat Memiş ayrıca Turgutlu'nun Mehter takımlarında zurna icracısı olarak çalışmaktadır. Mehter takımlarıyla bağlantısı olan Murat Memiş, özel günler için Mehter takımı kiralama süreçleri arayışında olan müşterilere mağazasında kiralama süreçlerinde aracı olarak yardımcı olmaktadır.

Yaren Saz Evi, Engin Uslu tarafından kurulmuştur. Fatih Sanayi Bölgesi içinde bulunan satış ve imalat atölyesinde sadece elektro bağlama üretimi ve satışı yapılmaktadır. Sadece bağlama üzerinden işleyen atölyede imalatın dışında bağlama tamiri de yapılmaktadır. Fatih Sanayi bölgesi Turgutlu'nun içinde kalan küçük sanayi sitesi olarak bilinmekte, Ergenekon mahallesi konumunda bulunmaktadır.

Batı Saz Evi, Cumhuriyet mahallesi konumunda bulunmaktadır. Batı Saz Evi, bu çalışmanın örnek olayı olarak detaylı biçimde bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

Turgutlu'daki müzik mağazaları şehir merkezinin farklı mahallelerinde bulunduğu bölgenin ihtiyacına ve talepleri doğrultusunda kendi hizmet alanlarını oluşturur. Çalgı satışının ve çalgıyla bağlantılı pratiklerin gerçekleştirildiği müzik mağazaları, imalatını ve tamir, bakım ve onarımını yaptığı çalgı türleriyle birbirinden farklılaşır. Kendi uzmanlık alanlarına göre değişkenlik gösteren imalat aşamaları, Hasudem Müzik Evi'nde; Zurna, ney ve davul, Yaren Saz Evi'nde; elektro bağlama ve Şenlik Müzik Aletleri'nde; bağlama olarak belirginleşir. Bu farklılıklar kendi müşteri kitlelerini oluşturmalarında en önemli unsurlardır.

3.3. Batı Saz Evi Etnografisi

Çalışmanın bu bölümünden itibaren Batı Saz Evi'nin etnografik verileri kuramsal çerçeve ile ilişkili olarak ele alınacaktır. Fakat müzik mağazasının etnografisine geçmeden önce çalışma ile aramdaki mesafenin daha iyi anlaşılması adına oto etnografi bölümü aktarılacaktır.

3.4. Oto Etnografi

Çalışmanın belirlendiği tarihe denk gelen pandemi (Covid-19) dolayısıyla karantinaların ve seyahat yasaklarının başladığı dönemde Manisa/Turgutlu ilçesinde

ailemin yanında ikamet ettim. Bu nedenle danışmanımla tez konusu üzerine yaptığımız her görüşmeden sonra ailemi de haberdar etme fırsatım oldu. Bu süreçte beni ilk olarak tez konusunun örnek olayına olan yakınlığım korkutmuştu. Fakat danışmanım ve ailemin destekleri sayesinde korkumun üstesinden gelerek aslında bu yakınlığı alan çalışmasında daha detaylı bilgi edinebilme ve aktarabilme fırsatı olduğunu gördüm.

Alan çalışmasında edindiğim bilgiler zaman zaman içeriden (*insider*) birisi olduğum için bilgiye doğrudan erişmemi sağladı. Ailemle yaptığım sözlü görüşmelerde merak ettiğim bilgileri derinlemesine ve detaylı biçimde öğrenebiliyordum. Aynı zamanda Batı Saz Evine devamlı gelen müşterilerin gözünde "Batı Saz Evinin sahibinin kızı" olmam, onlarla yaptığım sözlü görüşmelerde kolay iletişim kurma ve bilgiye başka bir aracı olmadan ulaşma fırsatına sahip olmamı sağladı. Bu durum sadece Batı Saz Evi içerisinde geçen anlardan ibaret olmamakla birlikte, Turgutlu üzerine yapılmış çalışmalara ulaşmak için gittiğim Turgutlu Belediyesi Kütüphanesi sorumlusu Ali Bey ile yaşadığım diyalogda da kendisini göstermiştir. Nitekim kütüphanede yaptığım araştırmada birçok yazılı kaynağa ulaştım ve bir kısmını kütüphanede okuyup konumla alakalı olan kaynakları belirledim. Sonrasında kütüphane sorumlusu Ali Bey'e kitapları belirli bir süreliğine alıp alamayacağımı sordum. Kendisi benim sistemde kayıtlı olup olmadığımı sordu ve kitapları ne için almak istediğimi öğrenmek istedi. Yaptığım araştırmayı kısaca özetleyecek şekilde anlattıktan sonra kendisi babamı tanıdığını ve eskiden bağlamasını tamir için Batı Saz Evine getirdiği hikâyesini anlattı. Bunun üzerine Ali Bey istediğim kitapları alabileceğimi ve zaman belirtmeksizin işimin bittiği zaman geri getirebileceğimi söyleyerek babama selamlarını iletti. Bu gibi avantajlar çalışma içerisinde beni olumlu yönde etkileyen durumlar olarak karşıma çıktı.

Fakat içerden (*insider*) birisi olmanın avantajlarının yanında karşılaştığım olumsuzluklar da oldu. Alan çalışmasını yaparken Batı Saz Evinde tuttuğum alan günlükleri sırasında, gelen müşterilerle kurulan diyaloglarda ya da yaptığım sözlü görüşmelerde aldığım notlar ve bu notları metin haline dönüştürme süreçleri ailem tarafından ister istemez görülmekteydi. Bu durum beraberinde ailemin gözünde ilk olarak onların "çocuğu" rolündeyken, gündelik hayatımızda yaşanan olayları, konuşmaları not alan bir "araştırmacı" rolüne evrilmeye başladı. Çalışma sürecinde bu

durumu fark ettiğim ve karşılaştığım ilk an aslında kendimi onların çocuğu olarak olaya müdahale etmeye çalıştığım bir anda gerçekleşti. Durumu anlatan örnek anıyı paylaşmak gerekirse; Batı Saz Evinde alan günlüğü için tuttuğum notları metin haline dönüştürdüğüm esnada annem ve babam arasında geçen bir sözlü tartışmaya istemsizce dahil oldum. O anda annemin alan günlüğü için metin düzenlemesi yaptığımı fark etmesiyle "Sakın bunları da yazma Hilal!" cümlesiyle karşılaştım. Dolayısıyla alan çalışmasını yürüttüğüm süreçte aldığım notları metin haline dönüştürme zamanlarımı olabildiğince ailemin görmediği gece vakitlerine aktararak, onların gündelik yaşamında kendilerini kayıt altına alınıyor hissinden kurtarmaya çalıştım.

Alan çalışmasında bir başka karşılaştığım durum ise, Turgutlu'da bulunan diğer müzik mağazaları hakkında bilgi edinme zorluğu olmuştur. Turgutlu'da bulunan diğer müzik mağazalarının sahipleri beni "Batı Saz Evinin kızı" olarak tanıyordu. Batı Saz Evinin kızı rolüyle olan bağım dolayısıyla araştırmacı kimliğimle onlara soracağım sorular, kendi işyerleri ve işleyişleri hakkında detaylı ve doğru bilgi edinmemi tehlikeye sokmakta ayrıca gözle görülür ve söylemsel olmayan "rekabet" algısı dolayısıyla onlardan bilgi edinmeye çalışan ticari bir 'ajan' gibi algılanmama neden olmaktaydı. Dolayısıyla Batı Saz Evinin bir üyesi ve içeriden (*insider*) birisi olarak bilgiyi ne kadar detaylı edinme şansım varsa, diğer müzik mağazalarında ise dışarıdan (*outsider*) olarak görüldüğüm için bilgiyi edinememe süreçleriyle karşılaştım.

Benzer biçimde, Turgutlu'da bulunan kafelerin sahipleriyle kafelerinde çaldıkları müzikler üzerine yaptığım görüşmelerde sorduğum sorulara verdikleri yanıtlar, beni daha önceden tanıyor olmaları ile bağlantılı olarak üstü kapalı yanıtlar oldu. Bunun nedeni Turgutlu'da müzik mağazasının sahibinin kızı olduğumu, müzik eğitimi aldığımı ve belirli bir dönem bölgede bulunan bazı kafelerde abimle (Mehmet Batı) beraber canlı müzik yaptığım gibi bilgilere sahip oldukları için, verdikleri cevaplar en nihayetinde "senin de bildiğin gibi", "biliyorsun ki" gibi söylemlerle karşılaşmama neden oldu. Fakat sonrasında belirli aralıklarla kafelere gidip yaptığım sohbet tarzı sözlü görüşmelerde eksik bilgilerime ulaşmaya çalıştım. Kafelerde yaptığım görüşmelerde yaşadığım bir diğer olumsuz yön ise görüşme yaptığım kişilerin görüşme anını ses kaydı altına almama izin vermemeleri oldu. En nihayetinde kendilerine

konuştuklarımızı unutmamak adına not tutmam gerektiğini söyleyerek, konuşma sırasında göz temasını ve iletişimi koparmadan notlarımı aldım. Alan çalışmasının beraberinde getirdiği bu gibi durumların olumlu ve olumsuz yönlerini dengeleyerek çalışmama örnek olacak verileri elde etmeye çalıştım. Bir sonraki bölümde Batı Saz Evi müzik mağazası tanıtılacak ve alan verileri incelenecektir.

3.4.1. Batı Saz Evi Tarihçesi

Batı Saz Evi'nin kuruluş yıllarından günümüze kadar olan süreci 2021 yılı Ocak ayında Mehmet Emin Batı, Selvet Batı ve Mehmet Batı ile yapmış olduğum görüşmeler ve gözlemlerim doğrultusunda ele alınarak tarihsel aşamalara göre aktarılacaktır.

Batı Saz Evi, Mehmet Emin Batı tarafından Manisa'nın Turgutlu ilçesinde 1989 yılı Mayıs ayında kuruluyor, resmi olarak ise 1990 yılında hizmet vermeye başlıyor. Ailesi çiftçi olan Mehmet Emin Batı, ilkokul yıllarında yaz tatillerini geçirdiği şeftali ve pamuk tarlalarında ailesinin yanında bulundurduğu radyodan dinlediği müziklerden etkilenerek müzisyen olmaya karar veriyor. Ortaokul yıllarına geldiğinde müzik öğretmeninin derslerde bağlama icrasından etkilenen Mehmet Emin Batı, babasıyla birlikte Turgutlu şehir merkezinin Atatürk Bulvarında bulunan ve 1980 yılında Turgutlu'da bağlama satışının yapıldığı tek mekan olan 'Metineti Kırtasiyesi'ne giderek ilk bağlamasını satın alır. Mehmet Emin Batı ve babası bağlamayı satın aldıktan hemen sonra Turgutlu mahalli sanatçısı Mehmet Bulanlar'a giderek aldığı bağlamasını gösterip kontrol ettiriyor ve akordunu yaptırıyor. Bağlamasını satın aldıktan bir sene sonra ise Turgutlu'da bağlama dersi veren kişileri araştırmaya başlayan Mehmet Emin Batı, tanıdıklarının yönlendirmesiyle Turgutlu'da bulunan 8 metrekarelik dükkânda küçük bir tezgâhın olan ve sadece bağlama teli değiştirilen 'Anadolu Saz Evi'ne giderek bağlama üzerine sorular sormaya başlıyor. Anadolu Saz Evi'nin sahipleri Mehmet Emin Batı'nın bağlama öğrenme isteğini fark ederek yanlarında çıraklık yapması için teklifte bulunuyor, Mehmet Emin Batı ise tekliflerini kabul ederek yanlarında çıraklığa başlıyor. Bu süreçte müzik teorisi ve nota bilgisi olmadan kulaktan öğrendiği türküleri ve şarkıları çalışan Mehmet Emin Batı, kendisini bağlama icrasında geliştiriyor.

Bağlama imalatını da bu yıllarda yanında çalıştığı atölye sahipleriyle beraber İzmir'de bağlama imalatı yapan atölyeleri ziyaret ederek, imalat ustalarıyla tanışarak, onların yanında zaman geçirerek öğreniyor. Mehmet Emin Batı o dönemleri şu şekilde aktarır:

> Biz buradan üçümüz biniyorduk arabaya giderdik İzmir'e orada saz yapanların yanına. Ağzı laf yapan birimiz saz yapanı lafa tutardı. İkimiz de acaba dükkânında hangi malzemeler var? Nasıl yapıyorlar. Göz hırsızlığı yani. Kapak şöyle takılıyormuş, sap böyle takılıyormuş. Sonra dükkâna gelip Turgutlu'da bu işin imalatını, orada öğrendiklerimizi dükkânda hep beraber "Mehmet Emin şöyle yapalım, böyle yapalım" imalatı hep beraber öğrendik biz. (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021)

1985 yılında haftada iki gün İzmir'e giderek İzmir TRT[18] saz sanatçısı İsmet Egeli'den aldığı müzik teorisi ve bağlama dersleri ile kendisini geliştiriyor. İsmet Egeli, gelişimini gördüğü Mehmet Emin Batı'ya TRT sınavlarına girmesi için teklifte bulunuyor fakat Mehmet Emin Batı, '*özgür ruhlu birisi olduğu ve kendi hayalleri doğrultusunda gitmek*' istediğini söyleyerek Turgutlu'da bağlama imalat atölyesini açmak istediğini ifade ediyor (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

Mehmet Emin Batı, 1986 yılında Cumhuriyet Mahallesindeki *müstakil* evinin altında bulunan 60 metrekarelik bir marangoz atölyesini atölyenin içindeki büyük ağaç kesme aletleriyle beraber devren satın alıyor. Devren satın aldığı bu marangoz atölyesini revize ederek bağlama yapım atölyesine çeviriyor ve ürettiği el yapımı bağlamaların satışını da 1990 yılında burada yapmaya başlıyor. Bağlama yapım atölyesinde yaprak bağlama, oyma bağlama, divan bağlaması, çöğür, cura, kısa sap bağlama ve uzun sap bağlama üretimlerinin yanında, bağlama tamiri, bakımı ve onarımı yaparak hizmet vermeye devam ediyor. Bu süreçte yanında çalışan çırakları ve kalfalarını bağlama yapımı üzerine eğitiyor, ayrıca bağlama, darbuka ve def çalmayı da öğretiyor (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

Batı Saz Evi'nin evimizin altında hizmet verdiği ilk zamanlar aslında çocukluğuma dair hatırladığım ilk anıları oluşturur. Babamın (Mehmet Emin Batı) evimizin altındaki atölyede çalışırken büyük ağaç kesme aletinin, zımpara aletinin ve

[18] Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

cila atma sırasında çalışan kompresörün çıkardığı ve üst kata kadar gelen sesleri, zihnimde yer eden bu anıları hatırlarken aklıma gelen ilk şeylerdir. Bazen gece geç saatlerde komşuların rahatsız olmaması için kepenklerin kapatılarak çalışıldığı, cila atılırken atölyenin her yerini kaplayan bembeyaz cila dumanı ve kokusu, sabah babamla beraber atölyeye indiğimizde çıraklar tarafından geceden kalan talaşların süpürüldüğü ve plastik poşetlere doldurulduğu, yaprak bağlama için kullanılan kıvırma aletindeki ıslak ağaç parçalarının ateşle ısıtılarak kıvrıldığı o aşamada ateşten korkup bir köşeye saklandığım ve yaprak bağlama yapılırken ağaçların birbirine tutunması için kullanılan doğal tutkalın ağır kokusu gibi hatıralar benim Batı Saz Evi'ne dair hatırladığım ilk anılardır.

1999 senesinde Turgutlu'da yapılan 7 Eylül şenliklerinde, Turgutlu Belediyesi karşısı Orta Park meydanında kurulan panayırda bir çadır alanı kiralayan Mehmet Emin Batı, atölyesinde yapmış olduğu bağlamaları 1 hafta boyunca orada satışa sunar. Bu panayırda üretimini yaptığı bağlamaların satışlarındaki artışı fark etmesi ve insanlardan gelen "Siz yeni mi geldiniz? Yeni mi taşındınız? Sizleri ilk defa görüyoruz" gibi sorular ile kendisinin 10 senelik geçmişi olan bir atölyenin ara sokaklarda kalması dolayısıyla fark edilmediği ve adını duyuramadığı gibi gerekçeler nedeniyle atölyeden farklı işlek bir cadde üzerinde satış yeri açar (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021). Batı Saz Evi'nin kurulduğu ilk 10 yılın ardından 2000 yılında Turgutlu Belediyesi yakını Cumhuriyet Caddesinde bulunan 32 metrekarelik bir dükkân kiralanarak Batı Saz Evi'nde üretilen bağlamalar satış mağazasına taşınıyor ve hizmet vermeye başlıyor. Bu süreçte Mehmet Emin Batı, evinin altında bulunan atölyede bağlama yapım aşamalarının kaba işlerini, yeni satış mağazasında ise bitmiş bağlamalar üzerindeki ince işleri ve satışlarını yapar (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021). Cumhuriyet caddesinde karşılaşılan farklı müşteri istekleri mağazanın satış alanının genişlemesine katkıda bulunur. Mehmet Emin Batı, mağazada satışını yaptığı çalgı çeşitliliğinin gelişimini şu şekilde aktarır:

> Oraya gelen müşteriler kılıf satıyor musunuz? Tel satıyor musunuz? Gibi sorularla gelmeye başladı. Hadi gitti, çalgı aksesuarları, parçaları bunlardan getirmeye başladım. 2000 senesinde gitar yok mu? Diye sordular, e "bunun dersini vermiyor musun?" Dediler. Veririz dedik.

> Çünkü nota bilgimiz olduğu için, notayla biraz uğraşmayla gitarın çalma tekniğini çözdüm. Gitar dersi vermeye başladım. Sonra "Hocam, keman dersi yok mu?" diye sormaya başladılar. Keman getirmeye başladım (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

2000 yılında Cumhuriyet Caddesine taşındığı ilk yıllarda Batı Saz Evi'nde sadece bağlama satışı yapılırken, müşteri talepleri ile beraber mağazada gitar, keman gibi çalgılar ve çalgıları tamamlayıcı; keman yastığı, reçine, keman, gitar ve bağlama için kılıf, pena, mızrap gibi aksesuar satışları da başlar. Aynı zamanda müzik mağazasında satışa sunulan çalgılara özel 'bağlama alana 1 ay ücretsiz ders', 'gitar alana 1 ay ücretsiz ders' gibi uygulamalar ile çalgı satışlarının artması ve müzik mağazasının tanıtılması üzerine kampanyalar düzenlenir. Bu kampanyalardan gelen müşterilerle ise Mehmet Emin Batı, Batı Saz Evi'nde bağlama ve gitar çalgıları üzerine özel ve grup öğretim etkinlikleri düzenleyerek çevresini genişletmeye başlar. Cumhuriyet caddesindeki satış mağazasında gerçekleştirilen grup öğretim etkinlikleri, Mehmet Emin Batı'nın oluşturduğu 3 ila 5 kişilik çalgı topluluk gruplarından oluşur (Şekil 11 ve 12).

Şekil 11: Bağlama Grubu (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi: Manisa/Turgutlu,2006)

Şekil 12: Gitar Grubu, (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi: Manisa/Turgutlu, 2008)

Batı Saz Evi, çalgı satışı yapılan ve özel öğretim etkinlikleri düzenlenen bir müzik mağazası olarak işleyiş göstermesinin yanında, canlı müzik hizmeti kiralamak isteyen insanların da uğradığı bir mekandı. Mehmet Emin Batı, Batı Saz Evi'ni kurduğu 1989 yılında aynı zamanda düğün, nişan, sünnet gibi geçiş ritüellerinde canlı müzik yapmaya başlar. Mehmet Emin Batı'nın oluşturduğu "Batı Saz Grubu" adlı çalgı takımı, Turgutlu merkezinde ve köylerinde ayrıca merkez dışı il, ilçe ve köylerde canlı müzik etkinliklerine katılarak bulunduğu bölgede ve bölge dışında hizmet vermekteydi (Şekil 13). Batı Saz Grubu müzisyenleri ise Mehmet Emin Batı'nın bağlama öğrencisi olarak yetiştirdiği Engin Çınar ve oğlu Mehmet Batı'dır.

Şekil 13: Batı Saz Grubu, Turgutlu şehir merkezinde bir düğün eğlencesi (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi: Manisa/Turgutlu, 2010)

Batı Saz Evi'nin Cumhuriyet caddesindeki satış mağazasında geçirdiğim zaman ortaokul eğitimine başladığım dönemle beraber yoğunlaştı. Bunun nedeni babamın (Mehmet Emin Batı) Batı Saz Evi'nde çalışan çıraklardan ve kalfalardan istediği verimi alamaması dolayısıyla 2000 yılında annemin (Selvet Batı) satış mağazasına yardım için gelmesidir (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021). Ortaokul eğitimine devam ettiğim dönemde okulumun öğlen yemeği tatili ve okul çıkışlarında eve gitmek yerine artık Batı Saz Evine gitmeye başladım. Okul ödevlerimi Batı Saz Evinde yapıyor geri kalan zamanımda mağazada verilen derslere katılıyor ve çalgı satışı yapılan anlarda babamın ve annemin müşteriyle arasında geçen diyaloglarını dinliyor, çalgı tamiri, bakımı ve onarımı anlarında babamı izliyor ve yardım etmeye çalışıyordum. Aynı zamanda Batı Saz Grubunu kiralamak isteyen müşteriler mağazaya geldiğinde babamın onlara yönelttiği 'Eğlence nerede olacak?' eğer eğlence düğün ise 'Kız tarafı ve oğlan tarafı nereli?' eğer sünnet düğünü ise 'Konvoy yapılacak mı? ya da 'Mevlit için ses sistemi istiyor musunuz?' gibi sorulara verilen cevapları dinleyerek Turgutlu'da yaşayan insanların taleplerini inceleme

fırsatına sahiptim. Diyalog içerisinde bazı insanlar babamın sorduğu sorulara cevap verirken 'Dans şarkısı şu şarkı olsun istiyorlar/istiyoruz', 'Şu şarkıyı biliyorsanız çalın/çalmayın', 'Biz konvoy için davul zurna/mehter takımı tuttuk konvoy istemiyoruz', 'Mevlit şu saatte şurada olacak' gibi geri bildirimler yaparak en son fiyat konusunda pazarlıklar yapılır ve anlaşılırdı. Belirlenen gün o yılın ajandasına yazılır, kapora alınır ve o gün geldiğinde canlı müzik yapılacak yerin yakınlık/uzaklık mesafesine göre Batı Saz Evi'nden çıkış yapılırdı. Batı Saz Evi'nin kapısına ise neden kapalı olduğu ve ne zaman açılacağına dair bir bilgilendirme notu asılırdı. Batı Saz Evi'ne gelen insanların bazıları ise sadece sohbet etmek için gelen eski müşteriler ya da tanıdıklardan oluşurdu. Bu kişiler müzisyen ise biraz sohbet ettikten sonra müzik icra edilmeye başlanır arada çay içilir muhabbete devam edilirdi. Eğer müzisyen değilse muhabbet aralarında babamdan bağlama çalması rica edilir babam bağlama çalar söyler diğer misafirler ise eşlik etmeye çalışır ve dinlerdi. Bu *muhabbetler* gündelik yaşam üzerine olduğu gibi müzik üzerine konuşulan konular da olmaktaydı.

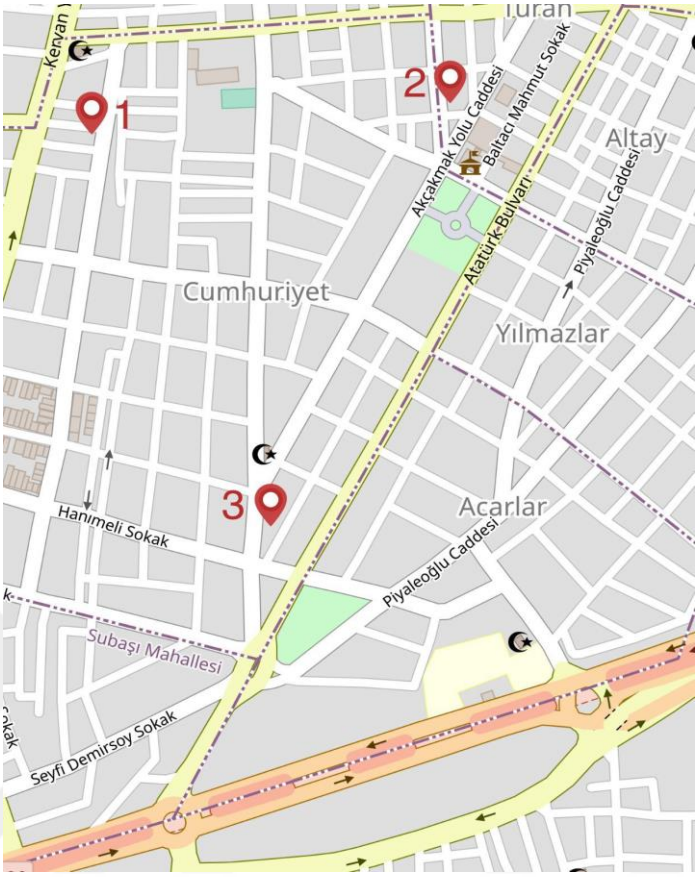
Sosyokültürel dizgenin maddi bileşeni altına konumlandırdığımız müzik mağazası sadece çalgılar üzerinden varlığını sürdüren bir mekan değildir. Müzik mağazasının verdiği hizmetlerle (örneğin: canlı müzik organizasyonları, özel öğretim etkinlikleri, spontane veya planlı gelişen eski müşteri veya misafir buluşma noktası) müzik ve çalgı üzerinden girilen diyaloglar ve etkileşimler müzik mağazasının toplumsal ilişkilerle bağlantılı olan mekanlar olarak karşımıza çıkmasını sağlar. Bu anlamda Müzik ve Maddi Kültür başlığı altında ele aldığımız; müziğin sosyokültürel dizge içerisindeki maddi bileşeninden hareketle dizge içerisinde bulunan diğer bileşenlerle bağlantısı anlamlı hale gelir.

Batı Saz Evi'ne gelen müşterilerin talep ve istekleri ile mağazada satışı yapılan çalgı çeşitlerinin artması ve ayrıca mağazada bu çalgılar üzerinden yürütülen özel ve grup çalgı öğretim etkinlikleri dolayısıyla Batı Saz Evi'nin müşteri çevresi de genişlemeye başlar. Bu anlamda Cumhuriyet caddesinde bulunan ve 32 metrekarelik bir alanda işleyen Batı Saz Evi, mağaza boyutunun yeterli olmaması nedeni ile 2009 yılında daha büyük ve yine merkezi bir konumda bulunan ve günümüzde halen hizmet verdiği başka bir konuma taşınmıştır. Mehmet Emin Batı, Batı Saz Evi'ni taşımak istediği

kiralık dükkân arayışında önemli kriterlerinden birisinin bölgesel olduğunu söyler. Cumhuriyet Mahallesi, Turgutlu şehir merkezinin girişinde bulunmasıyla kamu çalışanlarının ve memurların yerleşim yeri olarak tercih ettikleri bir konumdur. Ona göre Turgutlu şehrinin merkezi konumu olan Cumhuriyet Mahallesi farklı çalgıların satışının yapılabileceği bir imkân sağlar. Mehmet Emin Batı'nın Batı Saz Evi'ni bu bölgeye taşıyarak işletmeye devam etmek istemesinin bir diğer nedeni ise Cumhuriyet Mahallesinde başka bir müzik mağazasının olmamasıdır (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

Bu anlamda müzik mağazasının bulunduğu konum çeşitli faktörlere göre değişkenlik göstererek belirli kriterlerin göz önünde bulundurulması sonucu belirlenir. Müzik mağazaları kendi müşteri tabanını oluşturabilmek adına bu kriterleri önemli görür. Özellikle küçük şehirlerde bulunan yerel müzik mağazalarının konum olarak birbirlerine olan uzaklıkları önemli bir faktördür. Çünkü müzik mağazalarının benzer ürünleri satan işletmeler olması dolaylı olarak aralarında doğal bir rekabet unsurunun doğmasına neden olur. Farklı bölgelerde kendi müşteri kitlesini oluşturmak ve sabit tutmak müzik mağazalarının sürdürülebilir bir işleyiş için ihtiyacı olan temel unsurdur. Dolayısıyla bulunduğu konumun ihtiyaçlarına yönelik hizmetleri ve çalgı çeşitliliğiyle kendi profilini oluşturarak kendi müşteri kitlesini sabitlemeyi amaçlar. Önemli bir diğer faktörü ise müzik mağazasının ihtiyacına yönelik olarak mekânın boyutu oluşturur. Böylece müzik mağazaları bulunduğu bölgede çevresel faktörlerde dahil birçok etkeni dikkate alarak belirli stratejik kararlarla konumlarını belirler.

Batı Saz Evi'nin yıllar içerisinde değiştirdiği 3 farklı konum haritası Şekil 14'de verilmiştir. Şekil 14'deki 1. konum Batı Saz Evi'nin kurulduğu ve ilk hizmet verdiği yeri gösterirken 2. konum Cumhuriyet Caddesindeki ilk satış mağazasıdır. 3. konum ise 2009 yılında hizmet vermeye başladığı ve günümüzde de hizmet vermeye devam ettiği konumu gösterir;

Şekil 14: Batı Saz Evi'nin yıllar içerisinde bulunduğu konumlar

3.4.2. Batı Saz Evi

Bir önceki bölümde bahsetmiş olduğum Batı Saz Evi'nin son taşındığı mekân, Manisa Turgutlu ilçesinin Cumhuriyet Mahallesi, Demirel Sokak No:97/B adresindedir. Mağazaya giriş çıkışlar Demirel Sokağa bakan ana giriş kapısından yapılır. Fakat mağazanın Atatürk Bulvarı Caddesinin bir arka sokağı olan Selçuklu Sokak üzerinden de giriş çıkışların yapılabileceği arka kapısı mevcuttur. Mağaza 15 Temmuz Demokrasi Meydanına (Heykellere) ön kapısının bulunduğu Demirel Sokak ve arka kapısının bulunduğu Selçuklu Sokaktan 17 metre uzaklıktadır. Şehrin en işlek ana caddesi olan Atatürk Bulvarı Caddesine ise 85 metre uzaklıktadır.

Batı Saz Evi toplamda 72 metrekarelik bir alanda faaliyet gösterir ve mağaza dikdörtgen yapısı gereği alanın elverişli olarak kullanılması adına üç bölüme ayrılmıştır. Bunlardan ilki Demirel sokağa bakan ana giriş kapısının ön bahçesidir (Şekil 15). Bahçe

20 metrekarelik alanıyla müşterilerin bekleme olarak kullanılır. Bahçe alanından devam edildiğinde mağazanın cam vitrinleri ve iç kapısına ulaşılır. Kolon duvarı dolayısıyla çalgılar iki farklı cam bölmesi halinde vitrinde sergilenir. En solda darbuka, def ve çömleklerin sergilendiği vitrin alanı bulunur. Orta bölümde bulunan ve soldaki vitrine göre daha büyük alanı olan vitrinde ise dönemsel olarak elektrogitar, keman, klasik gitar, cajon ve bağlama çalgıları sergilenmektedir. En sağda ise ana giriş kapısı olan büyük sürgülü cam kapıdan mağazaya giriş yapılmaktadır (Şekil 16).

Şekil 15: Batı Saz Evi müzik mağazası Demirel sokak ana giriş bahçe bölümü (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)

Şekil 16: Batı Saz Evi müzik mağazası vitrini ve mağazaya giriş kapısı (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)

Mağazaya ilk giriş yapıldığında sağdaki duvarda ve yerde bulunan sehpalarda gitarlar sergilenir (Şekil 17) Burada sergilenen gitarlar müşteriler tarafından satın alındıkça yerlerine farklı modellerde ve renklerde yeni gitarlar satışa sunulur. Yerde bulunan gitar sehpası üzerindeki klasik gitarların arkasında ise cam vitrin, cam vitrinin üzerinde ise mağazaya ait olan org bulunmaktadır. Cam vitrin içerisinde ise satışa sunulan aksesuarlar bulunur. Bunlar çeşitli renkte ve özellikte penalar, mızraplar olduğu gibi satışı yapılan her çalgıya özel teknik ve notasyon üzerine müzik metotları, üfleme çalgılar için kamış gibi ürünlerdir.

Şekil 17: Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)

Mağaza girişinin sol tarafında ise karşılama masası bulunur. Karşılama masasının olduğu bölümde ise farklı çalgıların karışık biçimde sergilendiği görülür. Tavana monte edilmiş demir aparatlarda uzun sap, kısa sap ve elektro bağlamalar, elektro ve klasik gitarlar sergilenir. Masanın sağında kalan duvarda ise keman, cura, kemençe, kabak kemane, ukulele, mızıka gibi çalgıların yanında keman ve viyola yastığı, gitar askılıkları ve tremolo kolu, jack kablosu, mikrofon süngeri, geleneksel oyun kaşığı gibi çalgı aksesuarları sergilenir (Şekil 18).

Şekil 18: Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)

Karşılama masasının arkasındaki duvarda ise farklı çalgılara ait teller sergilenir (Şekil 19). Burada ud, bağlama, çello, elektrogitar, keman, viyola, klasik gitar, ukulele ve kemençe çalgılarının telleri ve akort cihazı, elektrogitar burgusu ve manyetik ses alıcı cihaz kabloları satışa sunulur. Tel satın almak için ya da tel değişimi için gelen müşteriler burada sergilenen marka ve modeller arasında tercih yapar.

Şekil 19: Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)

Mağazanın orta bölümünde sağ duvarın tavanına bağlı demir aparata asılı biçimde öğrenci bağlamaları, divan bağlaması ve oyma bağlamalar sergilenir (Şekil 20). Üretim aşaması biten el yapımı bağlamalar burada sergilenir, satışı yapılan bağlamaların yerlerine yenileri asılarak satışa sunulur.

Şekil 20: Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 20.01.2023)

Mağazanın orta bölümünün sol tarafında ise elektronik ses sistemleri ve davul seti bulunur (Şekil 21). Burada bulunan ses sistemleri 2 adet 1000w'lık, 2 adet 250w'lık ve 2 adet 100w'lık olmak üzere toplam 6 hoparlör, 2 adet ise amfi/mikser'dir. Mağazanın bu bölümünde bulunan elektronik ekipmanlar ve davul seti Batı Saz Evi'nin kendi kullandığı ve müşteri isteği dahilinde belirli ücret karşılığı kiralanan aletlerdir.

Şekil 21: Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 23.02.2021)

Mağazanın arka bölümü ise yarısı cam, yarısı ahşap bir panelle kapatılmış olan atölye bölümüdür (Şekil 22). Ayırıcı panelin camına yapıştırılmış tek taraflı ayna görünümlü cam filmi, atölye bölümünde dinlenen, çalışan veya yemek yiyen mağaza çalışanları ile mağazaya giriş yapan müşteriler arasında bir perde görevi görür. Mağaza satış bölümü ile atölye bölümünün ayrıldığı bu ahşap panel üzerinde asılı duran çalgılar dönemsel olarak değişkenlik gösterir. Satışta olan çalgıların asıldığı gibi aynı zamanda tamiri bitmiş alınmayı bekleyen çalgılar da bu bölüme asılır.

Şekil 22: Batı Saz Evi müzik mağazası, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)

Çalışmanın ‘Müziğin Maddi Kültürel Boyutu Olarak Müzik Mağazası’ bölümünde ele aldığımız Dawe’in (2003: 275) müzik mağazalarındaki çalgı konumlanışlarının bölge hakkında önemli ipuçları verdiği bulgusu, Batı Saz Evi’nin buraya kadar incelediğimiz satış bölümünde bulunan çalgıların mağaza içindeki konumlanışında benzer şekilde işler. Bu anlamda Batı Saz Evi’nde sergilenen çalgıların mağaza içindeki konumlanış biçimlerini 3 farklı bölüme ayırarak ele alabiliriz. Bunlardan ilki mağazaya giriş yapıldığında sol tarafta bulunan farklı çalgı çeşitlerinin bir arada sergilendiği bölümdür. Burada geleneksel Türk müziği çalgıları, kemanlar ve elektrogitarlar karışık biçimde sergilenirken aslından yerel müzik yönelimlerinin ve bölgede var olan müşteri çeşitliliğinin varlığını gösterir. Turgutlu şehrinde yaşayan farklı etnik kökenli insanların Batı Saz Evi’ne giriş yaptığında kendi kültürüne ait bir çalgıyı görmeleri mağazada o çalgının satışının yapıldığını anlamasını sağlar (Alan notu). İkinci çalgı bölümünü ise mağaza girişinin sağ tarafında sergilenen gitarlar oluşturur. Üçüncü bölüm ise mağazanın orta kısmında bulunan bağlamalara ayrılan kısımdır. Bu anlamda Batı Saz Evi müzik mağazasının satış bölümünde sergilenen gitar ve bağlama çalgıları bölgede satışın en çok yapıldığı çalgılardır. Dolayısıyla müzik

mağazasında bulunan çalgı çeşitleri arasında sadece bu iki farklı çalgı çeşidinin mağaza içinde farklı konumlanışı bölgede popüler olan müzik türlerinin de birer yansımasıdır.

Batı Saz Evi'nin Selçuklu Sokağa açılan arka kapısından atölye bölümüne giriş yapılabilir. Atölye bölümü tamire gelen çalgıların bakım ve onarımının yapıldığı bir alanı kapsar. Atölyede çalgı tamiri bakımı ve onarımı için kullanılan küçük el aletlerinin yanı sıra kompresör, bıçkı, zımpara, polisaj makinesi, dekupaj makinesi, ağaç torna makinesi, el planyası, ağaç rendesi, freze makinesi gibi aletler bulunur. Aynı zamanda tamir olmayı bekleyen çalgılar, önceden yapılmış fakat ağacın kuruması için beklenen yaprak bağlama tekneleri, bağlama kapağı için kullanılacak olan özel boyutlarda kesilmiş kapaklık ağaçları ve kabak kemane için bekleyen kabaklar atölye kısmında bulunur.

Atölyenin sağ köşesinde keman, ukulele ve davul yapımı, bakımı ve onarımı için ayrılmış bir çalışma tezgâhı bulunur (Şekil 23). Bu kısımda davul, darbuka ve def yapımı için kullanılan deri ve ipler, keman ve ukulele kalıpları ve el aletleri bulunur. Tezgâhın altında bulunan dolaplarda ise parça ağaçlar, kalıplar ve elektronik el aletleri yer alır.

Şekil 23: Batı Saz Evi müzik mağazası atölye bölümü, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)

Atölyenin sol tarafında bulunan çalışma tezgâhı ise gitar ve bağlama imalatı, tamiri, bakımı ve onarımı için kullanılır (Şekil 24).

Şekil 24: Batı Saz Evi müzik mağazası atölye bölümü, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)

Çalışma tezgâhının altında bulunan dolaplarda üretim aşamasında kullanılan el aletleri ve boya ve cila atmak için kullanılan kompresör makinesi bulunur. Diğer el aletlerinin asılı bir şekilde durduğu tahtanın üzerinde ise bağlama yapımında kullanılan kaplama ağaçlar bulunur. Atölyenin arka kapısının sağında ağaç torna makinesi yer alır (Şekil 25). Bu bölümde bulunan el aletleri ve ağaç torna makinesi çalgı yapımında ve çalgıları tamamlayıcı örneğin: bağlama, ud vb. gibi çalgıların burguları, eşikleri ve davul için baget gibi ahşap aksesuar yapımında kullanılır.

Şekil 25: Batı Saz Evi müzik mağazası atölye bölümü, (Manisa/Turgutlu, 17.04.2023)

Batı Saz Evi kurucusu Mehmet Emin Batı'nın yanında mağazada eşi Selvet Batı ve çocukları Mehmet Batı dahil üç kişi çalışmaktadır. Selvet Batı, 2000 yılından itibaren yaklaşık 23 yıldır aktif olarak müzik mağazasında Mehmet Emin Batı'ya yardımcı olur. Ev hanımı olan Selvet Batı, eşi Mehmet Emin Batı'dan bağlama, gitar, keman ve müzik teorisi üzerinde dersler almıştır. Aynı zamanda bağlama imalatlarında yardımcı olmaya başladığı ilk dönemlerden itibaren tamir, bakım ve onarım üzerine kendisini geliştirir. Dolayısıyla müzik mağazasında çalgı satışı ve çalgı öğretim etkinliklerde aktif olarak bulunmakta, ayrıca Mehmet Emin Batı'nın mağazada bulunmadığı anlarda tel değişimi için gelen çalgılarla ve müşterilerle ilgilenmektedir (Selvet Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021). Benzer biçimde çocukları Mehmet Batı'da müzik mağazasında verilen hizmetlerde aktif olarak yardımcı olur. Mehmet Batı, çalgı imalatının daha teknik ve ağır işlerini kapsayan ağaç kesimleri, bağlama teknesi ve sap yapımı, zımpara ve ince el işçiliği gerektiren süreçlerinde Mehmet Emin Batı'ya

yardımcı olur. Aynı zamanda mağazaya tamir, bakım ve onarım için getirilen çalgıların tel değişimleri ve bakımlarında da yardımcı olur ve müşterilerle ilgilenir (Mehmet Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021). Batı Saz Evi'nde çalışan Mehmet Emin Batı, Selvet Batı ve Mehmet Batı'nın iş bölümleri ise mağazadaki yoğunluğa ve yapılacak işe göre değişmektedir. Mehmet Emin Batı, çalgı imalatı, tamiri, bakımı ve onarımı üzerine Selvet Batı ve Mehmet Batı'ya yapabilecekleri işleri yönlendirir. Eğer mağaza içinde çalışanlar halihazırda bir iş ile uğraşıyor ise gelen müşteriyle uygun olan kişi ilgilenir, böylelikle iş bölümü daha eşit biçimde yönetilir. Bu anlamda Batı Saz Evi, aile üyelerinin çalıştığı bir müzik mağazasıdır.

3.4.3. Batı Saz Evi Müzik Mağazasının Çalışma Alanları

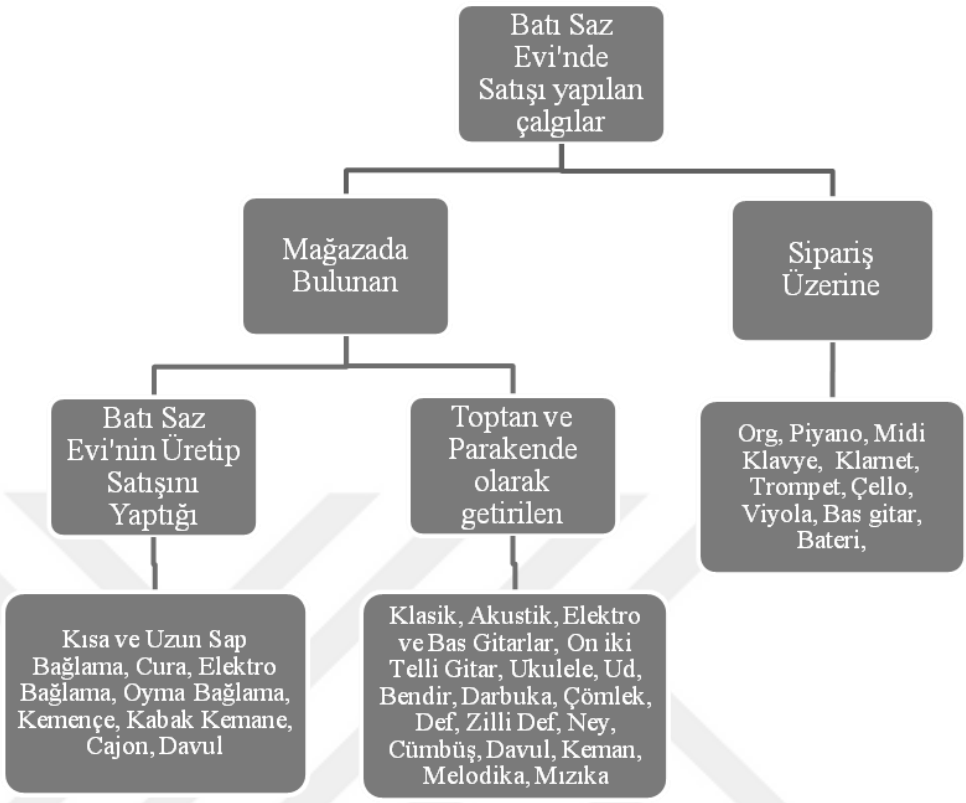
Batı Saz Evi'nde 1990-2000 yılları arasında sadece bağlama imalatı, tamiri bakımı ve onarımı üzerine hizmet verilirken Turgutlu'da karşılaşılan müşteri talepleri doğrultusunda hizmet verdiği alanı genişleterek, 2000 yılında ilk satış mağazasını açmasıyla bağlama dışında farklı çalgıların ve bu çalgılarla bağlantılı olan diğer aksesuar satışlarının yapıldığı ve hizmetlerin verildiği bir müzik mağazasına dönüşmüştür. Yerel bir müzik mağazası olan Batı Saz Evi'nin günümüzde sunduğu hizmetler; Çalgı, Çalgı Aksesuarı ve Ekipman Satışı, Çalgı İmalatı, Çalgı Tamiri, Bakımı ve Onarımı, Ekipman Kiralama, Çalgı ve Müzik Öğretim Etkinlikleri, Kariyer Fırsatı, Buluşma Yeri ve Toplum Merkezi alt başlıkları halinde aşağıda incelenecektir. İncelenecek olan alt başlıklar Baxter-Moore'un da bahsettiği gibi 'en ticariden' 'en toplum odaklı' faaliyetlerine göre sıralanmıştır. Fakat Baxter-Moore çalışmasında yapmış olduğu faaliyet sıralamasını alan çalışmasını sürdürdüğü bölgede var olan müzik mağazalarında elde ettiği bulgulara göre listelemiştir. Dolayısıyla bu çalışma özelinde faaliyetler Batı Saz Evi müzik mağazasının 'en ticariden' 'en toplum odaklı' faaliyet biçimine göre sıralanmıştır.

Müzik mağazaları üzerine yapılmış tek çalışma olması dolayısıyla referans aldığımız Baxter-Moore'un çalışması ile bu çalışmanın birbirinden farklılaştığı nokta; müzik mağazasında satışı yapılan bazı çalgıların ve çalgı aksesuarlarının mağaza sahibi ve çalışanları tarafından üretiliyor ve satılıyor olmasıdır. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi

aile üyelerinin çalıştığı bir müzik mağazası olması dolayısıyla Baxter-Moore'un müzik mağazalarının temel işlevlerinde bir başlık halinde ele almış olduğu 'istihdam kaynağı, iletişim ve işe alım' başlığı yerine 'çalgı imalatı' başlığını ele alıyoruz. Dolayısıyla 'Kariyer Fırsatı' başlığı altında da müzik mağazasında çalışan işinde uzmanlaşmış farklı kişilere odaklanmıyor, 'Kariyer' yaklaşımını Batı Saz Evi'nde Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümü sınavlarına hazırlanan kişilere ve mağaza çalışanlarının bu kişilere destek ve bilgi verdiği süreçlere odaklanıyoruz.

3.4.3.1. Çalgı, Çalgı Aksesuarı ve Ekipman Satışı

Batı Saz Evi müzik mağazasında satışa sunulan çalgılar mağazada bulunan ve müşteri siparişi üzerine getirilenler olarak iki kategoride incelenebilir (Şekil 26). İlk kategoride mağazada bulunan çalgılar, Batı Saz Evi'nin kendi üretimini ve satışını yaptığı; kısa ve uzun sap bağlama, cura, elektro bağlama, kemençe, kabak kemane, cajon ve Batı Saz Evi'nin bağlantılı olduğu toptancılardan mağazada satışa sunmak için seçerek aldıkları çalgılardan oluşur. İkinci kategori ise müşteri siparişleri üzerine getirilen çalgılardır. Piyano, davul seti, çello ve viyola gibi çalgıların mağazada halihazırda bulunmaz. Mağaza çalışanları bunun nedenini bölgede bu çalgılara gösterilen taleplerin yoğun olmaması olduğunu söylerler. Selvet Batı, bu durumu özetleyecek biçimde şunları söyler; "Zamanında Yamaha, Ibanez, Stagg gibi markalardan orta ve ileri seviye diyebileceğimiz farklı modellerde gitarlar getirdik. Ama 5 senede anca satabildik. Gitarları alan kişiler de Turgutlu'da yaşayan kişiler değildi. Bir tanesi Antalya'ya gitti, bir tanesi Ankara, İstanbul'a derken anca satışı oldu" (Selvet Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023). Mehmet Emin Batı ise çalgı satışlarında dönemsel farklılıklar ve artışlar olduğunu aktarır: "Televizyon ve medya çalgı satışlarında çok etkili. Örneğin: O Ses Türkiye gibi bir yarışma programında birinci olan kişi gitar ya da bağlama çalıyorsa o dönem satışları çoğalıyor. Mesela bir ara Eurovision yarışmasında birinci olan Norveçli bir keman çalan sanatçı vardı, o dönem keman satışlarımız çok yükseldi" (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

Şekil 26: Batı Saz Evi müzik mağazasında satışı yapılan çalgılar (2023)

Mağazanın bulunduğu Turgutlu şehrinin İzmir'e olan yakınlığı, Batı Saz Evi'nin satışlarını da olumsuz yönde etkiler. İzmir'de bulunan büyük müzik mağazalarının belirli markalar üzerine uzmanlaşan profili, satış yelpazelerinin genişliği, mağaza içerisinde bulunan çalgı çeşitliliği ve depolarında bulunan çalgı stokları karşısında Batı Saz Evi, yerel bir müzik mağazası olarak bulunduğu bölgede karşılaştığı müşterilerin taleplerine, zevklerine ve dönemin popüler olan çalgısına göre şekillenerek bölgenin ihtiyacına yanıt verir. Mehmet Emin Batı'nın da dediği gibi müşteri taleplerinin yoğunluğuna göre müzik mağazasında eksik olan bir çalgı, çalışanların gözlemleri sonucu mağazaya getirilir. Dolayısıyla müşterinin talep ettiği çalgı mağazada olmadığı takdirde, marka, model ve fiyat unsurları göz önüne alınarak bağlantılı olunan toptancılar üzerinden müşteri bilgilendirilir ve satış süreci gerçekleştirilir.

Yerel bir müzik mağazasının satış süreçlerini etkileyen bir diğer unsur ise internet tabanlı çalgı satışı yapan platformların varlığıdır. Müşteri almayı düşündüğü

çalgının fiyat ve model araştırmasını internet üzerinden yaptıktan sonra müzik mağazasına gelerek mağaza satış fiyatını öğreniyor ve internet satış fiyatıyla karşılaştırma yapıyor. Örneğin: 2021 yılı Ocak ayında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde, saat 17.00 civarında mağazaya 14-15 yaşlarında, 1.50 boylarında, kahverengi saçlı bir kız giriş yaptı. Müşteriyi Mehmet Emin Batı karşıladı ve buyurun dedi. Müşteri ukulele olup olmadığını sordu. Mehmet Emin Batı, pembe renkte ukuleleyi göstererek 'Elimizde şu an sadece bu var, fiyatı 250 TL. Fakat istek üzerine toptancımız ile konuşup farklı model ve renk getirtebiliriz' dedi. Müşteri ise 'İnternette 100-200 TL arasında ukuleler olduğunu gördüm' dedi. Mehmet Emin Batı ise 'İnternette o fiyata satılan ukuleleler kaliteli değil. O kalitede olan ukuleleri getirmiyoruz' diye cevap verdi. Müşteri '250 TL'ye değil de 200 TL'ye indirebilir misiniz? başka bir model sipariş etsek bile' diye sordu. Mehmet Emin Batı ise 'şu an belirli bir fiyat verememe çünkü toptancımın zam yapıp yapmadığını bilmiyorum. İstersen yakın zamanda tekrar gelip sor öğrenmiş olayım' diye cevap verdi. Müşteri teşekkür edip daha sonra uğrayacağını söyleyerek Batı Saz Evi'nden ayrıldı.

Bu örnekten de anlaşılacağı üzere internet tabanlı çalgı satışı yapan platformların varlığı Batı Saz Evi'ne gelen müşteriler ve çalışanlar arasında geçen diyaloglara sıkça yansır. Batı Saz Evi çalışanları bu gibi bir durumla karşılaştığında müşterinin çalgı kalitesi ve fiyat performans değerlendirmesi yapabilecek yeterli bilgiye sahip olup olmadığına göre yardımcı olmaya ve müşteriyi bilgilendirmeye çalışır. Bu anlamda iki farklı müşteri profiliyle karşılaşılır. İlki daha önce herhangi bir çalgı satın almamış ve ilk defa araştırma yapan müşterilerdir. Bu müşteri profili yoğunlukla ilk olarak fiyat üzerinden değerlendirme yapar. Dolayısıyla internet üzerinden yapmış oldukları araştırmalarda karşılaştıkları fiyatlar ile mağaza satış fiyatları arasındaki fark Batı Saz Evi çalışanları tarafından müşteriye açıklanır. Mehmet Emin Batı, bu süreçte şu yolu izlediğini söylemektedir:

> Müşteri geliyor gitar alacak fiyatını soruyor, söylüyoruz fiyatı duyar duymaz 'E bu çok pahalı internette bunlar daha ucuz. Yanında bir şey veriyor musunuz?' diye soruyor. Yani yanında kılıf ve pena hediyemiz diyoruz. 'İnternette gitarı alınca yanında akort cihazı, gitar sehpası da veriyorlar ona rağmen sizden daha ucuz' diyorlar. Böyle müşterilerle

> karşılaşınca ister istemez anlatıyoruz durumu artık gitar kalitesinden kaynaklı fiyatlarımız böyle diyoruz, internette bu şekilde satılan gitarlar 3. kalite gitarlar oluyor genellikle, aldıktan 1-2 ay sonra sap ayarı bozuluyor diye karşılaşacakları durumları dahi söylüyoruz. Bazıları bizden satın alıyor bazıları internetten satın alıyor (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

Mehmet Emin Batı, sıkça karşılaştığı bu durum karşısında müzik mağazasında internet üzerinden alınmış ve sap ayarı bozulmuş, tamir için getirilen fakat tamir fiyatının müşteri tarafından fazla bulunmasıyla müşterinin '*Ben bu gitarı zaten bu fiyata aldım. Sizde kalsın bu*' diyerek müzik mağazasına bıraktığı bir gitar bulundurur. Mehmet Emin Batı, gelen müşterilere internet üzerinden alınmış bu gitarı örnek göstererek kendi satışını yaptığı gitarlarla arasındaki farkı somut olarak gösterir ve satışını yaptığı gitarlarda bu durumun yaşanmayacağı garantisini verdiğini söyler.

Bir diğer müşteri profili ise, daha önceden en az bir tane çalgı satın almış deneyimli müşterileri ve Batı Saz Evi'nin eski müşterilerini kapsar. Özellikle deneyimli eski müşteriler bu aşamada marka ve model odaklı olarak ileri seviye çalgıların talebinde bulunur. Müşterinin deneyimi ise internet tabanlı satış platformlarından yapacağı alışverişlerde kötü bir ürünle karşılaşma ihtimalinin bilincinden kaynaklanır. Batı Saz Evi, müşterinin talep ettiği çalgının mağazada bulunmaması durumunda müşteriye sipariş konusunda yardımcı olacaklarını ve satış sonrası çalgıyla ilgili bir problemle karşılaşma durumunda bakım ve onarım garantisi sunduklarını aktarır. Bu anlamda çalgı satın almak isteyen deneyimli ve deneyimsiz müşteriler için Batı Saz Evi'nde yüz yüze gerçekleştirilen alışveriş süreci müşteriye güven ortamı sağlar. Örneğin: 2021 yılı Şubat ayında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde, saat 18.30 civarında Batı Saz Evi'ne 40'lı yaşlarda, 1.80 ve 1.85 boylarında esmer tenli iki erkek müşteri giriş yaptı. Müşterileri Selvet Batı ve Mehmet Emin Batı karşıladı. Müşterilerden birisi kızı için '4/4'lük bir keman baktığını' söyledi. Mehmet Emin Batı ise 'istediğiniz bir özellik, marka var mı?' diye sordu. Müşteri soruya 'hocam (Mehmet Emin Batı'ya) biliyorsun aldık mı bir kere alalım istiyoruz baktım internetten bir sürü kemana bunlar baktıklarımdan bazıları (o sırada telefonundan baktığı kemanları gösteriyor). Baktığım birkaç model var Yamaha'nın, Dominguez diye bir markanın kemanlarına baktım. İzmir'de Dore müzik, Zuhal müzik gibi yerlerde de bağlantılarım

var onlarla da görüşmeler yaptım orada konuştuklarımın çoğu alma dediler. Ben size geldim sormak için el yapımı mı alalım yoksa marka mı? bilemedik. Para önemli değil 2.000-3.000 gibi bir fiyata çıkabilirim. Var mı sizin elinizde kaliteli bir şey? param boşa gitsin istemiyorum ondan size geldim kendimi güvenceye alayım dedim' dedi. Selvet Batı, müşteriye göstermek için kemanların asılı olduğu bölümden siyah renkli 4/4'lük tam boyutta bir kemanı eline alarak müşteriye gösterdi ve 'alacaksan böyle bir keman alabilirsin, bu yarı el yapımı bir keman. Fiyatı 2.000 TL' dedi. Müşteri kemanı incelerken Mehmet Emin Batı ise yukarıda bahsettiğimiz internetten alınmış gitarı göstererek müşteriye 'Şimdi sen paradan kaçarsan, internetten alırsan böyle şeylerle karşılaşabilirsin, karşında da muhatap bulamazsın. Alasıya kadar, aldıktan sonra kimse seni tanımaz. Babamın bir lafı vardı "Üç kuruş fazla olsun ama bildiğin yerden al, bir şey olursa götürürsün en azından muhatap bulursun karşında" derdi. Biz burada sattığımız malların arkasındayız müşteri aldıktan sonra "Bir sorun olursa getir biz yenisini verelim" ya da "Bizden aldığını kullan iyi durumdaysa getir onu üstüne para koy yenisini verelim" diyoruz. Müşterimizi de düşünüyoruz' dedi. Müşteri ise Mehmet Emin Batı'ya 'Biz sizi biliyoruz hocam ondan geldik, hatta benim kızın ilk kemanını sizden almıştık. Bize de "Biraz büyüyünce kemanı geri getirin yenisini verelim" dediniz ama benim kız anı olsun diye onu geri getirmek istemedi' dedi. Mehmet Emin Batı müşteriye 'Doğrudur. İşte dediğimiz gibi bizim elimizde şu an bu kemanlar var istersen istediğin marka varsa sen bize söyle biz toptancılarımızla konuşalım ona göre fiyatlar neler öğrenelim sana söyleyelim' dedi. Müşteri ise 'Tamam hocam siz bir fiyatları sorun biz bir daha gelelim öğrenelim sizden' dedi ve yanındaki arkadaşıyla birlikte Batı Saz Evinden ayrıldılar.

Bu bilgiler ışığında Baxter-Moore'un da (2010:246-249) dediği gibi çalgı satın alma süreçlerinde deneyimsiz ya da yeni müzisyenler çalgılarını aldıkları ilk müzik mağazasına dönme eğilimindedir. Bu dönme eğilimi ise alıcı ve satıcı arasında geçmişte oluşturulan güvenli alışveriş ortamının sağlanması ile gerçekleşir. Fakat internet tabanlı çalgı satışı yapan platformların varlığı deneyimsiz alıcıların müzik mağazalarında satışa sunulan çalgılarla internette satışa sunulan çalgılar arasında ilk olarak fiyat önceliğinin etkili olduğu görülür. Dolayısıyla Baxter-Moore'un kendi çalışmasında ortaya koyduğu

deneyimli alıcılar ve müzisyenler için fiyat ve marka önceliği bulgusu, bu çalışmanın örnek olayı kapsamında değişkenlik gösterir.

Batı Saz Evi'nde toptan ve perakende yoluyla getirilen ve satılan çalgıların dışında mağazada bulunan ve Batı Saz Evi'nin üretimini ve satışını yaptığı bağlama çalgısının satış aşamalarında iki farklı unsur karşımıza çıkar. İlki, Batı Saz Evi müzik mağazasının kendi üretimi olan bağlama çalgısı toptan ve perakende yoluyla getirilen çalgılardan farklı satış fiyatına sahiptir. Başka bir deyişle aracılar yoluyla toptan ve perakende olarak müzik mağazasına satış için getirilen çalgıların satış fiyatları güncel piyasa fiyatına en yakın şekilde fiyatlandırmalar yapılarak satışa sunulur. Fakat üretimi Batı Saz Evi'ne ait bağlama çalgısının satış fiyatlandırması bağlamanın kalitesi yani kullanılan ağaç ve işçilik gibi unsurların göz önünde bulundurulması ile Batı Saz Evi tarafından belirleniyor. Bağlama çalgısının satış aşamalarında karşılaşılan ikinci unsur ise Turgutlu'da bağlama üretimi ve satışı yapan farklı müzik mağazalarının varlığıdır. Dolayısıyla Turgutlu'da satışı yapılan bağlama çalgısının üretimini de yapan bu müzik mağazaları Batı Saz Evi'nde olduğu gibi satış fiyatlandırmalarını kendileri belirlemektedir. Bu durum Batı Saz Evi'ne bağlama fiyatı sormak için gelen müşterilerle Batı Saz Evi çalışanları arasında geçen diyaloglara yansır. Örneğin: 2021 Şubat ayında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde saat 13.20'de 35-40 yaşlarında iki erkek müşteri Batı Saz Evi'ne giriş yaptı. Girişte sol tarafta bulunan karşılama masasında oturan Mehmet Emin Batı'ya müşterilerden biri 'Merhaba sayın hocam nasılsın? Tanıdın mı bizi? dedi. Mehmet Emin Batı 'Hoşgeldiniz. Seni tanıdım Mehmet abi ama arkadaşı tanıyamadım valla. (Diğer müşteriye dönerek) Siz beni nereden tanıyorsunuz?' diye sordu. Müşteri Mehmet'in arkadaşı ise, 'Seni tanımayan mı var? Seni tanımayan yoktur herhalde' dedi. Biraz güldükten sonra Mehmet Emin Batı 'Sizler nasılsınız?' diye sordu. Müşteriler iyi olduklarını söyledikten sonra, Müşteri Mehmet, 'Hocam bağlama alacaktık biz öyle bakmaya çıktık size geldik' dedi. Mehmet Emin Batı nasıl bir şey aradıklarını sordu. 'Özel olarak bir şey aramadıklarını, fiyatları öğrenmeye geldiklerini' söylediler. Mehmet Emin Batı 'elinde olan bağlamaların 600 TL'den başladığını ve kaliteye göre, kullanılan ağaç ve işçiliğe göre fiyatın artış gösterdiğini' söyledi. Müşteri ise 'Dışarıda 200-300 TL'ye bağlamalar var diye

duymuştuk, elinde bu fiyata bağlama var mı hiç?' diye sordu. Mehmet Emin Batı ise '200-300 TL'ye satılan bağlamaların iyi olmadığını, uzun süre dayanmadığını ondan dolayı burada öyle bağlamalar satmadıklarını, bağlama çalmayı öğrenecekse en azından orta kalite güzel bir bağlamada öğrenirse daha verimli olacağını' söyledi. Müşteri 'Başka yok mu?' diye sordu. Mehmet Emin Batı 'Yani dediğim gibi, 600 TL'lik bağlamalar var bende, onlar da şuan yapım aşamasında gerçi yakında satışa çıkaracağım, daha çıkmadılar' dedi. Müşteri Mehmet'in arkadaşı 'Sen mi yapıyorsun hocam bağlamaları?' diye sordu. Mehmet Emin Batı ise 'Tabi müşteriden, derslerden, diğer işlerden zaman buldukça burada arka tarafta atölyem var orada yapıyorum' dedi. Müşteri Mehmet'in arkadaşı 'Benim evde bağlama var, ama yıllardır çıkarmadım koyduğum yerden. Çok eskidi, çalmıyorum artık' dedi. Mehmet Emin Batı ise 'Bağlamayı arada eline al çal, çalmazsan dura dura bozulur, bakımını yapmazsan istediğin sesi alamazsın' dedi. Sonrasında Müşteri Mehmet ve arkadaşı teşekkür ettiler ve biraz bakındıktan sonra tekrar geleceklerini söyleyip Batı Saz Evi'nden ayrıldılar.

Müşteriler ve Mehmet Emin Batı arasında geçen bu diyalogdan anlaşılacağı üzere bağlama çalgısının satış fiyatı müşteri tarafından Turgutlu'da bulunan diğer müzik mağazalarındaki satış fiyatlarıyla karşılaştırılır. Bu anlamda yukarıda da bahsettiğimiz gibi çalgı satışında deneyimsiz ve deneyimli müşteri profilleri bağlama satış süreçlerinde de benzer biçimde işler. Deneyimsiz müşteri Turgutlu'da bağlama satışı yapan müzik mağazalarında öğrenmiş olduğu fiyatları karşılaştırırken, deneyimli müşteri bağlama fiyatlarını öğrenmek için geldiğinde bağlamanın hangi ağaçtan yapıldığıyla da ilgili sorular soruyor. Örneğin: 2021 yılı Ocak ayı Batı Saz Evi'nde gözlem yaptığım başka bir gün mağazaya saat 15.15 civarında 60-65 yaşları arasında 3 erkek müşteri giriş yaptı. Müşterileri karşılayan Mehmet Emin Batı'ya müşterilerden birisi 'Kolay gelsin üstat, müsait miydin? Birkaç bir şey soracaktık sana' dedi. Mehmet Emin Batı 'Hoş geldiniz Hasan abi. Ne istiyordunuz?' diye sordu. Müşteri Hasan 'Elinde hangi bağlamalar var onları soracaktık' dedi. Mehmet Emin Batı ise karşılama masasının tavanında asılı duran kısa sap bir bağlamayı yerinden alarak 'Böyle bir bağlama var bu bağlamayı vengi ağacından yaptım' dedi. Müşteri Hasan'ın arkadaşı "Böyle bir bağlamanın maliyeti nedir?" diye sordu. Mehmet Emin Batı 'Ağacın kalitesi,

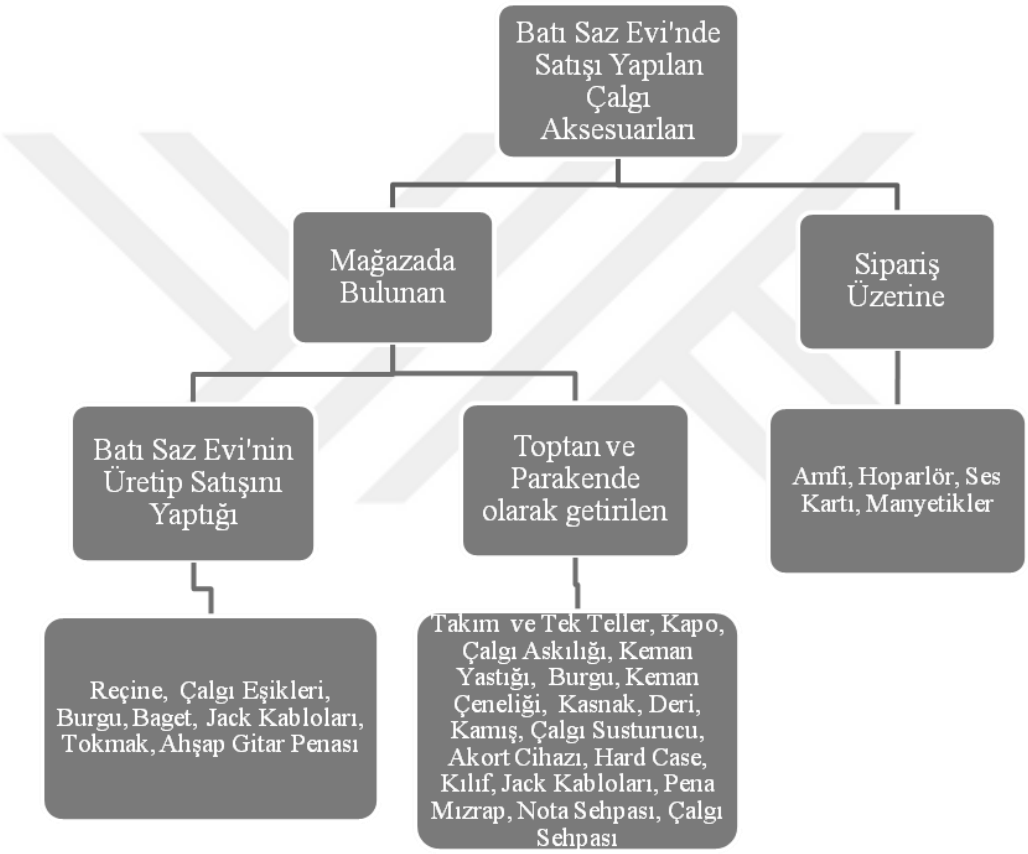
cinsi, beklediği yıl, işçilik bunlarla ortalama 2.000 TL maliyeti olur' dedi. Daha sonra mağazanın orta bölümüne geçerek bağlamaların sergilendiği kısımda tavandan asılı olan büyük divan bağlamasını göstererek 'Bu bağlama var elimizde güzel ve kaliteli olarak bu 100 senelik bir bağlama olduğu için fiyatı tabii diğerlerine göre daha fazla' dedi. Müşteri Hasan 'Dut ağacı mı bu?' diye sordu. Mehmet Emin Batı ise 'Hayır, oyma karaağaç bu' dedi. Fiyatı nedir diye sordular. Mehmet Emin Batı 'Fiyatı 10 bin TL' dedi. Müşteri Hasan'ın arkadaşı divan bağlamasını incelerken Müşteri Hasan (arkadaşlarına dönerek) 'Bağlamamı yakında buraya getirip "gitar burgu" taktıracağım' dedi. Müşteri Hasan'ın arkadaşı 'gitar burgu' ne oluyor? diye sordu. Mehmet Emin Batı 'Şu anda bir tane bağlamayı istek üzerine öyle yapıyorum. Son aşamalarında' diyerek atölye bölümünden tamir bağlamayı alıp geldi ve müşterilere gösterdi. Müşteriler bu fikrin çok güzel olduğunu ve bağlamaya çok yakıştığını düşündüklerini söylediler. Daha sonrada müşteri Hasan 'Tamam çok tuttuk seni üstat. Biz daha sonra gelip müsait olduğun bir zamanda daha uzun konuşuruz, kolay gelsin sizlere' dedi ve Batı Saz Evi'nden ayrıldılar.

Bu örnekte görüleceği üzere Turgutlu'da yaşayan ve bağlama çalgısı üzerine bilgi birikimi olan deneyimli müşteriler satış süreçlerinde Mehmet Emin Batı'ya çalgı üzerinden daha spesifik sorular sorarak daha detaylı bilgi almaya çalışır. Bu anlamda deneyimli müşteri bağlama çalgısı üzerinden ilk öğrenmeye çalıştığı; hammadde, işçilik ve kaç yıllık olduğu gibi bilgilerle satış fiyatı arasında kendi bağını kurar ve değer biçer.

Batı Saz Evi'nin satışını yaptığı çalgıların yanında müzik mağazasının ikincil önemdeki satış kısmını çalgıları tamamlayıcı aksesuar ve ekipman satışları oluşturur. Mağazada bulunan aksesuarlarda çalgı satışlarında izlenilen yol gibi, kendi üretimleri, toptan ve perakende olarak getirilen ve sipariş üzerine getirilenler olarak iki kategoride ele alınabilir (Şekil 27).

Satışı yapılan çalgı aksesuarları, kendi üretimleri olan ürünlerin dışında Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan farklı toptancılardan sağlanır. Batı Saz Evi'nin İzmir, Ankara, İstanbul ve Ordu'da bulunan toptancılarıyla iletişimi yıllar içerisinde gelişmiştir. Nitekim Batı Saz Evi'nin Giresun ilinde bulunan ve Türkiye'nin belirli

illerinde bağlantılı olduğu müzik mağazalarını gezerek arabasına yüklediği çalgı aksesuarının satışı yapan toptancısı, Ege bölgesine doğru yola çıktığında Batı Saz Evi'ne haber verir ve müzik mağazasında hangi ihtiyacın olduğunu öğrenir. Toptan satış yapan şirketlerle kurulan bağlantılar, Batı Saz Evi'nin şirketlere ulaşma yoluyla olduğu gibi şirketlerin de kendilerini tanıtabilmek için Batı Saz Evi'ne ulaşmasıyla gerçekleşir (Selvet Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

Şekil 27: Batı Saz Evi müzik mağazasında satışı yapılan çalgı aksesuarları ve ekipmanlar (2023)

Baxter-Moore'un da (2010: 246-249) dediği gibi müzik mağazasında çalgı satışının yanında önemli bir ekonomik getiri kaynağını çalgı aksesuarı satışı oluşturur. Çalgı satışlarında ele aldığımız deneyimli ve deneyimsiz müşteri profilleri aksesuar satış aşamalarında da farklı noktalarda kendisini gösterir. Müzik mağazası çalışanları ilk defa çalgı satın alan bir müşteriye satın aldığı çalgının tamamlayıcı aksesuarlarını tanıtır. Örneğin: keman satın alan bir müşteriye, keman yastığı önerildiği gibi

elektrogitar satın alan müşteriye ise amfi, jack kablosu ve gitar omuz askısı önerilir. Batı Saz Evi'ne çalgısı için tel almaya gelen müşterilere ise satış yapıldıktan sonra çalışanlar tarafından satın aldığı teli çalgısına takmayı bilip bilmediği sorulur. Müşteri eğer bilmediğini söylüyorsa Batı Saz Evi çalışanları ücretsiz olarak yeni telleri çalgıya takar ve çalgının bakımını yapar. Tel değişim sürecinde müşteriler tel değişimi yapan çalışanı izler ve çalışan ile muhabbet eder. Deneyimli müşterilerde bu süreç müşterinin müsaitlik durumuna bağlı olarak değişir. Deneyimli müşterilerin bazıları tel değişimi konusunda bilgi sahibi olduğu söyler ve teli satın alıp müzik mağazasından ayrılır. Yoğunluk durumu uygun olan deneyimli müşteriler ise tel değişiminin müzik mağazasında yapılmasını talep eder, değişim ve bakım sürecinde ise mağaza çalışanlarıyla muhabbet ederek aşamaları takip eder.

3.4.3.2. Çalgı İmalatı

Batı Saz Evi'nde satışı yapılan bağlama, kabak kemane, kemençe ve cajon çalgıları, müzik mağazasının kurucusu Mehmet Emin Batı tarafından üretilir. Mehmet Emin Batı, kendi üretimi olan çalgılar arasında Batı Saz Evi'nde satışın en çok yapıldığı bağlama çalgısı imalatı üzerinde yoğunlaşır ve ağırlıklı olarak bağlama üretimi gerçekleştirir. Satışa sunduğu bağlama çalgılarının mağazadaki stok durumunu göz önünde bulundurarak belirlemiş olduğu sayıya göre yeni bağlama imalatına başladığını söyler. Mehmet Emin Batı, bölüm bölüm çıkardığını söylediği bağlamaları bazen 10 adet bazen 15 adet olarak ihtiyaca yönelik belirlediğini söyler (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

Çalgı üretim aşamalarının ağır ve kaba işçilikleri Mehmet Emin Batı'nın evinin altında bulunan imalat atölyesinde yapılır (Şekil 28-29). Burada bulunan aletler ağaç kütüklerini ve tomruklarını kesmek için kullanılan ağaç kesme ve biçimlendirme aletleridir. İmalat atölyesinde bulunan aletlerin bazıları hazır biçimde satın alınmış aletler olmasının yanında, Mehmet Emin Batı'nın çalgı imalatı için özel olarak yaptırdığı aletleri de kapsar. İmalat atölyesinde, ağaç kesmek için 60'lık dik gövde hızar şerit testere makinesi, ağaç kütüklerini düzeltmek için 40'lık planya makinesi, kompresör ve çalgı imalatı için özel olarak yaptırılmış; daire zımpara makinesi ve

bağlama teknesi yapımı için kullanılan yaprak ağaç kıvırma aletleri bulunur. Mehmet Emin Batı, bağlama teknelerinin dış cephelerini temizlerken hâlihazırda kullandığı daire zımpara makinesini, uygun bir motor bularak Turgutlu sanayi merkezinde bulunan bir torna atölyesinde yaptırıyor. Benzer biçimde yaprak bağlama teknesi yapımında kullandığı yaprak kıvırma aletini ise tekne yapımı için kestiği ağaç parçalarının kıvrılma kavislerinin ölçüsünü belirleyerek Turgutlu sanayi merkezinde bulunan bir demirci atölyesine yaptırıyor. Çalgı yapım atölyesinde ise ağaç motoru testeresi, tekne oyma bıçakları gibi el aletleri ve ayrıca birleştirme aşamalarında kullanılan demir aparatlar ve tutkallar bulunur.

Çalgı üretimi için kullanılan ağaç hammaddeleri Mehmet Emin Batı'nın bağlantılı olduğu Turgutlu ve İzmir'deki oduncular, marangozlar ve kerestecilerden temin edilir. Mehmet Emin Batı iletişimde olduğu bu işyerlerine özel olarak giderek çalgı imalatı için en uygun ağaçları seçtiğini söyler. Kütük, tomruk ve kalas biçiminde alınan ağaçlar atölyede bulunan makinelerde işlenebilecek büyüklükteki parçalar halinde satın alınır. İmalat için kullanılacak yerli ağaçlar Turgutlu'da bulunan oduncular ve marangozlardan temin edilir. İthal ağaçlar ise İzmir'de bulunan Keresteciler Sitesinde ithal ağaç satışı yapan kerestecilerden temin edilir. Hammaddenin temin edildiği bağlantılı işyerleri Mehmet Emin Batı'nın satın aldığı ağaçları çalgı imalatında kullandığını bildiği için sipariş esnasında elindeki ürünlerin cinsi ve kalitesini belirterek öneriler sunar (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021). Mehmet Emin Batı, bağlama imalatında yerli ağaç cinslerinden olan dut, gürgen, ceviz, kestane, ardıç, akgürgen ve ithal olarak ise pelesenk ağacı cinslerini kullandığını söyler. Bağlama yapımında kullandığı ağaçlar tek bir cinsten olmamakla beraber bağlamanın gövde, sap, kapak bölümlerinde birbiriyle en uyumlu olan ağaç cinsleri kullanılır. Gövde ve kapak için kullandığı ağaçlar dut, kestane ve ardıç gibi damarları düzgün ve ses alınabilecek ağaçlardır. Sap yapımında ise gürgen, dut ve akgürgen gibi damarları düz olan ağaçlar kullanılır (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

Şekil 28: İmalat atölyesi yaprak bağlama imalatı (Manisa/Turgutlu, 01.01.2021)

Şekil 29: İmalat atölyesi yaprak bağlama imalatı (Manisa/Turgutlu, 01.01.2021)

Mehmet Emin Batı, bağlama yapımında dikkat edilmesi gereken en önemli unsurun kullanılacak ağacın kuruluğu olduğunu söyler. Kavak ve söğüt ağaçlarını özellikle kullanmadığını belirten Mehmet Emin Batı, bu iki ağaç cinsinin kuruması için yıllarca bekletilirse dahi rutubetli ve nemli bir havaya maruz kaldığında şeklinin bozulacağını söyler. Atölyesinde imalat için bulundurduğu ağaçlardan bazıları 20 seneliktir. Ham olarak alınan ağaç atölyede kullanım amaçlarına göre biçilerek çapraz şekilde istiflenerek öz suyunun akmasına zaman tanımak için ise 2 yıl bekletilir (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023). Yapılan bağlama türüne göre

ağacın kullanım zamanı farklı kurallar gereği değişkenlik gösterir. Yaprak bağlama yapımında kullanılan ağaçlar tekne yapım aşamasında geçirilen işlemler dolayısıyla ısıtılarak kıvrılır. Bu işlem sonucu ısıya maruz kalan ağaç parçalarının kuruluk düzeyi değişkenlik gösterir. Oyma bağlama yapımında ise ağacın yaş olması gerekir. Kullanılan ağacın yaş olması nedeni ise tekne şeklini verebilmek için kullanılan oyma bıçaklarının darbesiyle ağacın çatlamasını önlemek ve ağaç bütünlüğüne zarar vermesini engellemek için olduğunu söyler (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

Bu bilgiler ışığında müzik mağazasında satışa sunulan çalgılardan biri olan bağlama çalgısının üretim aşamasından satış aşamasına kadar geçirdiği bu süreç Tilley'in (2021: 264) de dediği gibi nesnenin üretildiği bölgeye, topluma göre ele alınması gerekliliği vurgusunu doğrular. Çünkü nesnenin imalat aşamasından satış aşamasına kadar geçirdiği bu değişimler, Glassie'nin de (1999: 58-59) 'yaratılış' bağlamında belirttiği gibi nesnenin yaratıcısı hakkında bilgileri bizlere verir. Mehmet Emin Batı'nın hammadde olan ağaçlara ulaşım kaynakları ve ağaçların yapıları gereği nasıl ve ne zaman kullanılacağı bilgisi, hammaddeleri bir çalgıya dönüştürme aşamasında kullanılacak olan teknolojik aletlerin ihtiyaca yönelik belirli ölçülerde özel olarak yaptırılması gibi faktörler, Mehmet Emin Batı'nın nesneyi geçmiş deneyimleri ve bağlantılarıyla satış aşamasına getirdiğini gösterir.

Çalgı imalatının kaba işlerinin Mehmet Emin Batı tarafından yapılmasının yanında müzik mağazası çalışanları Selvet Batı ve Mehmet Batı, Mehmet Emin Batı'nın yönlendirmeleri ile imalat aşamalarına yardım eder. Çalgı imalatının kaba işlerinin ön hazırlığında Mehmet Batı yardımcı olur. Örneğin: yaprak bağlama teknesi için yaprakların hazırlanması, tutkalın hazırlanması ve zımpara işlemleri (Mehmet Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021). İmalat atölyesinde tekne, kapak, sap ve kaba temizlik işlemleri biten bağlama çalgıları Batı Saz Evi'ne getirilir (Şekil 30). Çalgıların tesviye, zımpara, cila, boya, desen işleme, perde, tel ve burgu takımı gibi ince işçilikleri Batı Saz Evi müzik mağazasında yapılır. Selvet Batı, Batı Saz Evi'ne getirilen bağlamaların ince işçiliklerinde önemli bir role sahiptir. Mehmet Emin Batı'nın yönlendirmesi ile zımpara,

cila atma, burgu ve tel takma aşamalarında yardımcı olur (Selvet Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

Çalgı imalat aşamalarında müzik mağazası çalışanlarının yapacağı işlerin Mehmet Emin Batı tarafından belirlenip işbölümüne ayrılması, Glassie'nin de (1999: 65) ele aldığı gibi nesnenin yaratılış aşamasında ki öğrenme, öğretme ve işbirliği ile bağlantılıdır. Temelde bu durum çalgı yapım ustası olan Mehmet Emin Batı'nın müzik mağazasında çalışan aile üyelerine çalgı imalatı üzerine geçmiş deneyim ve bilgilerini aktardığı bir süreçtir. Aynı zamanda çalgı imalatı aşamalarında belirli iş bölümlerine sahip olmaları, müzik mağazasında gerçekleşen bağlama satışı esnasında çalışanların müşteriye doğru ve eksiksiz bilgi aktarmasının temelini oluşturur.

Şekil 30: İmalat atölyesinden ince işçilik için Batı Saz Evi'ne getirilen bağlama çalgıları, (Manisa/Turgutlu, 25.02.2021)

Müzik mağazasında satış için üretilen bağlamaların yanında sipariş üzerine kişiye özel bağlama imalatı da yapılır. Mehmet Emin Batı kişiye özel bağlama

siparişleri için mağazaya gelen müşterilerin bağlama icrasında ileri seviye olan müzisyenler olduğunu söyler. Bu müşteri profilleri ikiye ayrılabilir. İlki, daha önce hiç özel üretim bir çalgı siparişi vermemiş olan müzisyen müşteri profilidir. Mehmet Emin Batı, bu müşterilere uygun bir bağlama üretmek için müşterinin çalgı icrasını görmesi gerektiğini söyler. Kendi bağlamasını müşteriye vererek istediği bir eseri icra etmesini ister. Mehmet Emin Batı'nın aktarımıyla;

> "Ya, bu bana yeter" der gibi hafif olarak çalıyorsa, ona göre mesela telleri klavyeye yakın bir şekilde ayarlıyorum. Ama Neşet vari (Neşet Ertaş) çalıyorsa, abanıyorsa azıcık tellerin üzerine, bunu biraz klavyeden telleri biraz yüksek, eşiğini yüksek yapıyorum. Çünkü tellere abandığın zaman o sarsıntıyla, yakın olursa bizim halk tabiriyle "cızlama" dediğimiz, yani "çırpma" bir alt teli çırpıyor yakın olursa. Neşet vari çalıyorsa bir kişi, eşiğinin azıcık yüksek olması lazım o çalgının. He bu bana yeter diyorsa, parmaklarını yormamak için, mümkün olduğu kadar klavyeye yakın, telleri yakın tutuyoruz. Aynı zamanda şöyle, gelen bir müşteri yine aynı şekilde "Çal, söyle bakalım" diyorum, ses tonunun frekansını ölçüyoruz. Mesela, kalın tona sahipse buna mümkün olduğu kadar, kısa saplı bağlama çalıyorsa, mümkün olduğu kadar küçük tekneli, yani bir oktav tizinden çalabilmesi için, örneğin: 37-38'lik bir tekneye, çöğür olarak yapıyorum. Sesine uygun olsun diye. (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021)

Bir diğer müzisyen müşteri profili ise deneyimli ve çalgının teknik özellikleri üzerine bilgisi olandır. Mehmet Emin Batı, kişiye özel bağlama imalatı siparişi için gelen müşterilerin genellikle 'ne aradığı bilen' insanlar olduğunu söyler. Örneğin: bu müşteri profili sipariş için müzik mağazasına geldiğinde "ben 38'lik, 39'luk ya da 40'lık tekne, çöğür ya da si kesik, ya da uzun saplı bağlama istiyorum. Dut ağacından veya gül ağacından istiyorum" (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021) gibi daha spesifik isteklerde bulunduğunu aktarır.

Bağlama imalat aşamalarında ele aldığımız teknik yapı, bağlamanın ses kalitesi ve icra edilebilecek seviyede olması için ne kadar önemli ise satış aşamalarında deneyimli ve deneyimsiz müşterilerin dikkatini çeken bir diğer önemli unsuru bağlamanın estetik görünümü oluşturur. Mehmet Emin Batı, müzik mağazasında satışa sunmak için ürettiği bağlamalarda kendisinin ve müşterilerin estetik zevklerine göre yeni ve dikkat çekici farklı modeller üretmeye çalıştığını söyler. 2021 Şubat ayında Batı

Saz Evi'nde alan günlüğü tuttuğum zaman dilimi içerisinde mağazanın atölye bölümünde Mehmet Emin Batı ile yaptığımız sözlü görüşmede, yapım aşamasında olan bağlamalar üzerine konuşmaya başladık. 'Yapım aşamasında olan bağlamaların ne zaman çıkacağını?' sordum. Mehmet Emin Batı ise pelesenk ağacından yapmış olduğu kırmızı renkte bağlama teknelerinden birini eline alarak 'Bu tekneler için ladin ağacından kapaklık almak istiyorum. Ağacın rengi kırmızı olduğu için beyaz ladin ağacının düzgün damarlı olan kısımlarından kapaklık çok yakışır' dedi. 'Beyaz renginin kırmızıyla uyumu olur mu?' diye sordum. Mehmet Emin Batı ise 'Olmaz mı? Bir de yanlarına işlemek için sedef bulabilirsem alacağım. Kapak ile tekne arasındaki o geçiş kısmına işleyeceğim. O zaman kapağın beyaz rengi kendisini daha güzel gösterecek. Beyaz ve kırmızı geçişini sedefin yapısı uyumlu hale getirecek. İlk önce 42'lik tekneleri sonra 38'lik tekneleri çıkartacağım' dedi. Ben de 'Sedef biraz pahalı ve zor bulunmuyor mu?' diye sordum. Mehmet Emin Batı ise 'Evet ama yaptığımıza değsin, emeğimizin karşılığını ona göre geri alırız' dedi. Sonra ön kısımda asılı duran bağlamaları eli ile göstererek 'Zamanında kıl testereyle süslediğim, ince ince işlediğim bağlamalar için üzülüyorum. Geliyorlar bağlama sormaya gösteriyorum yaptığım o bağlamaları "Ihh, güzel" deyip geçiyorlar. Ben de sinir oluyorum, üzülüyorum. Bir gün gittim reklamcıdan arkası yapışkanlı, farklı desenlerde ve renklerde şeritler kestirdim. Bağlamaların, gitarların köşelerine onlardan şerit şerit geçtim, onlarla süsledim. Onları gördüklerinde "Ooo, harika, çok güzel" demeye başladılar. Ben de öyle talep ettiklerini anladım ve çoğunlukta öyle yapmaya başladım. Artık nadiren çok uğraş ve el emeği isteyen bağlamalar çıkartıyorum. Tek tek işlediğim bağlamaları beğenenler çoğunlukla Turgutlu dışından gelen insanlar oluyor. Turgutlu'da pek değer vermiyorlar bu şekilde' dedi.

Bu anlamda çalgı imalatının teknik yapılarının değişmediği fakat müzik mağazasının Turgutlu'da karşılaştığı müşteri talepleri ile çalgıların desenleri, renkleri ve işlemeleri dış görünümlerinin nasıl olacağı konusunda etkili olur. Dolayısıyla müzik mağazasında satışa sunulan çalgıların üretimi müzik mağazasına ait olsun veya olmasın müşteri talep ve geri dönüşlerine bağlı olarak değişime ve dönüşüme uğrar. Başka bir deyişle imalat süreçlerinden de anlaşılacağı üzere müzik mağazasında satılan çalgıların

hangi renk, hangi model, hangi ağaç ve hangi kalitede olacağı; müzik mağazasının bulunduğu Turgutlu'daki müşterileri gözlemleyerek karar verilir.

İmalatı Batı Saz Evi'ne ait olan bağlama çalgılarının yapım aşamaları ve satışa hazır hale gelmiş durumları fotoğraflanarak, Batı Saz Evi'nin sosyal medya hesabı Instagram uygulaması üzerinden takipçileri ile paylaşılır. Sosyal medya aracılığıyla Türkiye'nin belirli bölgelerinden bu fotoğraflara ulaşan müzik mağazası sahipleri, Batı Saz Evi'ne ulaşarak bağlama çalgısının toptan satış fiyatlarını öğrenmek ister. Mehmet Emin Batı ise toptan satış için belirlediği fiyatın, sadece bağlama imalatı üzerine işleyen atölyelerin fiyatlandırmalarından daha yüksek olması dolayısıyla müzik mağazası sahiplerinin bu duruma sıcak bakmadığını söyler. Toptan çalgı satışı için belirlediği fiyatın pazar içerisinde yüksek olması nedenini ise şu şekilde açıklar;

> En büyük etken kullandığımız malzemeler. Bir kütüğü kestik bunun içinden güzel damarı olan parçaları birinci sınıf ayırıyoruz. Biraz orta olanları ikinci sınıf ve damarı rengi bozuk olanları üçüncü sınıf olarak. Aynı şekilde bir kalas aldık diyelim, kapaklık. Bunu kestiğimiz zaman, içinden birinci sınıf dediğimiz damarı düzgün, bunları birinci sınıf, orta kalite ve üçüncü sınıf dediğimiz parçalar ayrılıyor. Bu kullandığımız ağaçlar da zaten en az 1-2 yıllık. Atacağımıza üzerinde az uğraşıp bir çalgıya çeviriyoruz. Bir çalgının olmazsa olmazları var bizim için. Çaldığın çalgının tınısı güzel olması gerekiyor. Ondan sonra perde ayarları düzgün olması gerekiyor, hele hele öğrenci bağlamalarının. Çünkü kulak yanlış sese alıştığı zaman onu düzeltmesi çok zor. O yüzden düşün öğrenci bağlamalarımız olarak, en düşük bağlamaları öğrenci bağlaması diyorlar. Ama bizim öğrenci bağlamalarımız mesela sattığımızda diyoruz ki müşterilerimize; "3-5 sene çal getir daha kalitelileri ile değiştirelim çalgılarımızı" ama tınıları güzel olduğu için geri getiren yok. Ve haliyle buna nazaran dışarıda öğrenci bağlaması diye mobilya olarak yapan çok. Herkesi demiyorum ama yapan çok. Şimdi buna da millet alıştığı için, mesela Ankara'dan Antalya'dan arıyorlar, sitemizi görüp "e bize toptan" ben fiyatı söylediğim zaman tabi diğer öğrenci bağlamalarına nazaran biraz daha yüksek fiyat söylediğimden dolayı pek sıcak bakılmıyor. Artı bir de benim Halk Eğitim'dir, Gençlik Merkezi'dir, Hastane'dir, mağazamda tamiratların yoğunluğundan dolayı sadece ve sadece imalata yönelemiyoruz. Şimdi toptan iş yapabilmem için de benim ötekileri bırakmam gerekir. Yani oturtmuş olduğum bir sistem var, o sistemin içinde toptan yapabileceğim bir ortamım yok. Daha doğrusu kendi müşterilerime anca yetiyorum (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

Bu anlamda kullanılan malzemelerin Mehmet Emin Batı'nın kalite standartlarına uygun biçimde seçiliyor ve işleniyor olması çalgının toptan satış fiyatlarına yansır. Aynı zamanda müzik mağazasının işleyişinin aksamaması için çalgı imalatının ve mağaza içi hizmetlerin eşit biçimde yönetilmesi gerekir. Dolayısıyla Mehmet Emin Batı, Selvet Batı ve Mehmet Batı müzik mağazasının işleyişinin etkilememesi adına, çalgı imalatının toptan satış hizmetine yönelmez.

3.4.3.3. Çalgı Tamiri, Bakımı ve Onarımı

Batı Saz Evi'nin önemli bir gelir kaynağı ise mağazada verilen çalgı tamiri, bakımı ve onarımı hizmetidir. Mağazada satışı yapılan çalgıların tamir, bakım ve onarımı müzik mağazasının atölye bölümünde yapılır. Çalgı imalatının da ince işçiliklerinin yapıldığı atölye bölümünde bulunan aletler, çalgı tamiri, bakımı ve onarımının müzik mağazası içinde yapılmasına olanak sağlar. Müzik mağazasında gerçekleştirilen çalgı tamiri, bakımı ve onarımı iki farklı kategoride ele alınabilir. İlki, tel değişimi, eşik ayarları, çalgı temizliği, burgu değişimi, perde ayarları gibi hızlı sonuçlar alınabilen işlemleri kapsar. Müşteri müzik mağazasına giriş yaptığında çalgısında hangi değişikliği yaptırmak istediğini mağaza çalışanına söyler. Mağaza çalışanı ise müşterinin çalgısını kontrol ederek yönlendirmede bulunur. Örneğin: 2021 yılı Ocak ayında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde, saat 13.00 civarı 16-17 yaşlarında bir kız ve bir erkek müşteri mağazaya giriş yaptı. Müşterileri Mehmet Emin Batı karşıladı. Erkek müşteri omzuna asılı duran gitarını eline alarak 'Gitarımın tellerini değiştirmek istiyorum. Değiştirebilir miyiz?' diye sordu. Mehmet Emin Batı 'Tabii, fakat istediğiniz özel bir tel var mı? Bakın buradan isterseniz" dedi ve karşılama masasının arkasındaki duvarda asılı duran telleri gösterdi. Müşteri 'Özel bir şey yok fakat fiyatları nedir bunların?' diye sordu. Mehmet Emin Batı '50 TL, 75 TL arası değişiyor tellerin fiyatları. Orta kalite olanlar var, marka olan iyi teller var. Hangisini isterseniz' dedi. Müşteri 'Biz 50 TL olanlardan alalım' dedi. Mehmet Emin Batı 'O zaman şöyle yapalım, isterseniz oturun burada bekleyin ben hemen takayım, isterseniz işiniz varsa onu halledin gelin bir 10-15 dakikaya olur' dedi. Müşteriler 'Tamam o zaman biz çarşıya gidelim geliriz' dediler ve Batı Saz Evinden ayrıldılar. Mehmet Emin Batı gitarı ve tel reyonundan takım gitar tellerinden birini alarak mağazanın atölye

kısmına geçti. İlk olarak gitarın üstünde bulunan eski telleri söktü ve bir bez yardımıyla gitarın üzerindeki tozları sildi. Sonra da biraz pasta alarak gitarın klavye kısmına, ön kapak, yan kapak ve arka kapak kısmına sürdü sonrasında eline polisaj makinesini alarak gitarın temizliğini yaptı. Temizleme işlemini bitirdikten sonra yeni tel takımının içinden telleri ambalajından çıkarttı ve bir sandalyeye oturdu. Yeni gitar tellerini takarken ben de onu izliyordum. Bana dönerek 'Şimdi sadece tel taktırıyor müşteri. Neden bu kadar uğraştın temizlemesiyle, pastası polisajıyla diye düşünebilirsin. Ama işte bizim farkımız da bu. Yani müşteriye iyi bir izlenim bırakmak için olsun, yaptığımız işi düzgün yapmak için olsun bunlar önemli ayrıntılar. Bak şimdi klavye kısmında pislikler birikmiş zamanla dura dura, temizlenmemişte. Benim içime sinmiyor öyle hadi telleri tak ver al parayı. Bak şimdi nasıl olmuş, parlıyor arasındaki perdeleri. Şimdi telleri de taktık mı, güzel olacak. Müşteri de farkına varır böyle şeylerin' dedi. Ben de temizlendikten sonra çok güzel olduğunu, gitarın parladığını söyledim.

Bu örnekte olduğu gibi sadece tel değişimi için gelen müşterinin çalgısı, müşteri talep etmese dahi Mehmet Emin Batı tarafından bakımları yapılarak yenilir. Dolayısıyla tel değişimi gibi kısa süreli işlemlerde müzik mağazası çalışanlarının çalgı bakımı uygulamaları müşteri memnuniyetinin müzik mağazası için önemli bir unsur olduğunu gösterir. Aynı zamanda bu örnekte olduğu gibi bazı müşteriler işlem esnasında müzik mağazasından ayrılırken, bazı müşteriler ise çalgılarının işlem aşamalarını izlemek için müzik mağazasında kalır. Kısa sürede sonuç alınabilen işlemler müzik mağazasının atölye bölümünde gerçekleştirilirken; çalgısını müzik mağazasına getiren müşteriler çalgılarının tamir, bakım ve onarım aşamalarını istedikleri takdirde izleyebilme fırsatına sahip olur (Şekil 31).

Şekil 31: Batı Saz Evi müzik mağazasının atölye bölümünde müşteri ve Mehmet Emin Batı (Manisa/Turgutlu,17.04.2023).

Örneğin: 2023 yılı Nisan ayında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde, saat 18.30 civarlarında Turgutlu'da yaşayan ve Turgutlu'da canlı müzik ritüellerinde keman icrası sergileyen müzisyen bir müşteri giriş yaptı. Müşteriyi Mehmet Emin Batı karşıladı. Müşteri Mehmet Emin Batı'ya 'Kolay gelsin abi, benim kemanın eşiğine bir bakar mısın?' dedi. Mehmet Emin Batı, 'Hoş geldin. Bakalım tabii. Neyi vardı?' diye sordu. Müşteri kemanını kutusundan çıkartırken 'Eşiği yamuk durumda. Çalarken basmak zorlaştı' dedi. Mehmet Emin Batı kemanı eline alarak kontrol etti ve mağazanın atölye bölümüne geçti. Müşteri ise Mehmet Emin Batı'yı takip ederek arkasından atölye bölümüne geçti. Mehmet Emin Batı 'Bir bakalım' dedi. Kemanın tellerini biraz gevşetti ve klavye bölümünden mengeneye sabitledi. Kemanın eşiğini eline alarak inceledi. Müşteri o sırada Mehmet Emin Batı'yı izliyordu. Mehmet Emin Batı müşteriye bakarak 'Bunu biraz yüksekliğini düşürmek lazım' dedi. Arkasına dönerek daire zımpara makinesini çalıştırdı ve eşiği zımparaladı. Zımparalama işleminden sonra eşiği tekrar kemana yerleştirdi ve telleri ayarlayarak sıktı. Kemanı mengeneden çıkartıp müşteriye uzattı ve 'Akordunu yapıp bir dene bakalım' dedi. Müşteri telefonundan bir uygulama

açarak akordunu yapmaya çalıştı. Akort uygulaması kemanın sesini tam algılamadı. Mehmet Emin Batı ise ceketinin cebinden çıkardığı akort aletini müşteriye uzatarak ‘Bir de bununla dene’ dedi. Müşteri akort cihazını alarak kemanın akordunu tamamladı ve kemanı çalmaya başladı. Kemanın tüm tellerinde dizi yürüyüşü yaptıktan sonra Mehmet Emin Batı’ya ‘Abi sanki biraz daha düşürsek iyi olacak’ dedi. Mehmet Emin Batı kemanı tekrar tezgâha alarak tellerini gevşetti ve eşiği yerinden çıkarıp daire zımpara makinesinde tekrar zımparaladı. Eşiği yerleştirirken müşteri Mehmet Emin Batı’yı izlemekteydi. Mehmet Emin Batı eşiği yerleştirip eşiğin düşmemesi için telleri biraz sıktıktan sonra müşteriye ‘Böyle iyi mi?’ diye sordu. Müşteri kemana yaklaşarak eşiğe baktı ve ‘İyi gibi abi bir deneyelim’ dedi. Müşteri kemanı tekrar akort yaptıktan sonra çalmaya başladı ve ‘Şimdi daha iyi. Eline sağlık abi borcum ne kadar?’ diye sordu. Mehmet Emin Batı ‘30 TL versen yeter’ dedi. Müşteri parayı hazırlarken Mehmet Emin Batı müşteriye ‘İşler nasıl gidiyor?’ diye sordu. Müşteri ‘Aynı abi. Düğünler git gel koşuşturuyoruz’ dedi. Mehmet Emin Batı ‘Hayırlı işler olsun, hepimiz aynı’ dedi. Müşteri tekrar teşekkür ederek parayı Mehmet Emin Batı’ya uzattı. ‘Hayırlı işler abi’ diyerek Batı Saz Evi’nden ayrıldı.

Bu örnekte ise çalgı tamiri, bakımı ve onarımının kısa süreli işleminde müşteri çalgısının işlem aşamalarını izlemek için mağazada beklemeyi tercih etmesi mağaza çalışanlarıyla iletişim halinde olarak bireysel isteklerini anında aktarmasını sağlar. İkinci kategori ise çalgının yapısal değişime uğradığı uzun süreli tamir, bakım ve onarım işlemleridir. Ağır hasar almış çalgılar (bkz. Şekil 32) (sap kısmı kırılmış, teknesinde çatlak olan veya kırık olan) ve estetik görünümü değiştirilecek olan çalgılar bu kategoride ele alınabilir.

Şekil 32: Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen gitar (Manisa/Turgutlu, 2022)

Bu çalgıların yapısal bozukluklarının düzeltilmesi için ya da yeni bir renk veya desen uygulaması yapılabilmesi için çalgının durum tespitine göre uzun vadede müzik mağazasında bulunması gerekir. Müzik mağazasının sosyal medya uygulaması Instagram hesabından paylaşılan fotoğraflara ulaşan kullanıcılar ve takipçiler müzik mağazası ile iletişime geçerek mağaza çalışanlarına danışır. Müzik mağazası çalışanları ise çalgının durum tespitini yapabilmek için müşterileri müzik mağazasına davet ederler. Bu süreçte çalgıların kontrollerini yaptıktan sonra müşteriyi bilgilendirir ve tamir sonrası çalgının estetik görünümü için bir isteği olup olmadığını öğrenirler (Alan notu).

Yeni alınmış bir çalgının hasar görmesi sonucu tekrar kullanılacak duruma getirilmesinin yanında *aile yadigârı* olarak nitelendirilen çalgılar da müzik mağazasına tamir için getirilir. Örneğin Şekil 33-34'de bulunan keman, 2020 yılı Nisan ayında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde 40'lı yaşlarda bir erkek müşteri tarafından mağazaya getirildi. Müşteri kemanın 'babasından kalan çok eski bir keman olduğunu, düşme sonucu kırıldığını söyledi ve tamir edilebilir mi?' diye sordu. Mehmet Emin Batı müşteriye 'kemanı tamir edebileceğini fakat bunun uzun bir süreç olduğu' belirtti. Müşteri 'sürenin önemli olmadığını' söyledi ve tamir için kemanı Batı Saz Evi'ne bıraktı.

Şekil 33: Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen keman (Manisa/Turgutlu, 2020)

Şekil 34: Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen kemanın tamir aşaması (Manisa/Turgutlu, 2020)

Müzik mağazasında bağlama, keman ve gitar gibi çalgıların yanında piyano, org, elektrogitar gibi elektronik çalgılar ve amfi, jack kablosu gibi elektronik cihaz ve aksesuarların da tamirleri yapılır (bkz. Şekil 35). Mehmet Emin Batı elektronik çalgıların ve cihazların tamirlerini, bakım ve onarımlarını kendi deneyimleri ile öğrendiğini söyler. Öğrenmesindeki en büyük etkeni ise 1994 yılına kadar gittiği canlı müzik ritüellerinde elektro bağlama icra ederken, o dönem popüler olmaya başlayan klavyeye yönelmesi olduğu söyler ve öğrenme aşamasını şu şekilde aktarır:

> Mesela kullandığım org bir arıza yaptığı zaman yaptırabilmem için İzmir bize 55 – 60 km ileride. Bunu yavaş yavaş kendim bulmaya, sökerek, kendim tamir ederek bunların yapabileceğim, klavye bölümleri beni aşmıyorsa… Buraya org'da getiriyorlar, gramofon

getiriyorlar, amfi getiriyorlar bunların da tamirlerini yapıyorum. Öbür çalgıların da tamirlerini yapıyoruz hepsinin (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 27.01.2021).

Şekil 35: Batı Saz Evi'ne tamir için getirilen org (Manisa/Turgutlu, 05.12.2022)

Bu bilgiler ışığında Mehmet Emin Batı'nın da Turgutlu'da eksikliğini birinci elden çektiği elektronik cihaz, elektronik çalgı ve elektronik aksesuar tamiri hizmeti, Mehmet Emin Batı'nın kendi denemeleri ve deneyimleriyle tamir, bakım ve onarımı öğrenmesini sağlar. Dolayısıyla Turgutlu'da Batı Saz Evi müzik mağazasının hizmet

verdiği bir çalışma alanına dönüşür. Örneğin, 2021 Ocak ayında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde, saat 18.00 civarında 30 yaşlarında erkek bir müşteri mağazaya giriş yaptı. Mehmet Emin Batı müşteriyi karşıladı. Müşteri 'Kolay gelsin. Ben 4 ay önce tamir edilmesi için bir org bıraktım size. Ama almayı unuttum' dedi. Mehmet Emin Batı ise org'un tamirini ve temizliğini yaptığını söyleyerek müşteriye çalgıyı teslim etti. Müşteri org'u aldıktan sonra 'Ne kadar verecektik tamir için?' diye sordu. Mehmet Emin Batı ise '100 TL verse yeterli' dedi. Müşteri ödemeyi yaptıktan sonra teşekkür ederek Batı Saz Evi'nden ayrıldı. Ben de Mehmet Emin Batı'ya 'Org'un neyi vardı? diye sordum. Mehmet Emin Batı ise 'klavyesinde iki tuş çalışmıyordu. İçini açtım baktım. Toplu iğne büyüklüğünde bir parçaymış problemi ama onu bulmak asıl mesele. Onu tamir ettikten sonra güzel bir temizledim, yeni gibi oldu' dedi.

Müzik mağazasında gerçekleştirilen çalgı tamiri, bakımı ve onarımı süreçleri, yukarıda da ele aldığımız örneklerde olduğu gibi kapsayıcı bir alanda hizmet verir. Mağazanın sunduğu hizmetler arasında önemli gelir kaynaklarından biri olmasının nedeni, Turgutlu'da (elektronik cihazlarda olduğu gibi) geniş bir ihtiyaca karşılık verebiliyor olmasıdır. Mağazada yapılan işlemler ise müzik mağazası çalışanlarının bilgi ve deneyimiyle yapılır.

3.4.3.4. Ekipman Kiralama

Batı Saz Evi'nde çalgı ve çalgı aksesuarı satışları, çalgı imalatı, çalgı tamiri, bakımı ve onarımı gibi hizmetlerin yanında ayrıca ekipman kiralama hizmeti de verilir. Batı Saz Evi'nde amfi, mikser ve mikrofon gibi elektronik cihazların kiralanmasının yanında ayrıca gitar, davul seti, bağlama ve keman gibi çalgılar da kiralanır. Bu ekipman ve çalgıların yanında ekipman kiralayacak kişinin ihtiyacına göre jack kablosu, nota sehpası ve mikrofon sehpası gibi çalgı aksesuarları da kiralanır. Müzik mağazasının ekipman kiralama hizmeti, Turgutlu'nun sosyalleşme mekanları olan ve canlı müzik etkinliği düzenleyen kafeler, bu kafelerde canlı müzik icrası yapacak olan müzisyenler, düğün, sünnet gibi geçiş ritüellerinde *mevlit okutma* uygulaması için eğlence sahipleri tarafından ve Turgutlu Halk Eğitim Merkezi'ne bağlı sergilerde düzenlenen müzik etkinliklerinde kullanılmak için tercih edilir.

Kiralama aşamalarında Mehmet Emin Batı, ekipman kiralama hizmeti satın alan müşterilerin ekipmanı ne için kullanacağı, nerede kullanacağı gibi bilgileri edindikten sonra müşteriye uygun ekipman bilgisi verir. Ekipman kiralama sürecinde müşteriye yardımcı olma aşamasında belirleyici olan iki faktör vardır. İlki, ekipmanının kullanılacağı mekanın/alanın büyüklüğüdür. Örneğin Şekil 36'da Turgutlu Halk Eğitim Merkezinin müzik etkinliği için 15 Temmuz Demokrasi Meydanı'na (Heykeller), alanın büyüklüğüne uygun olacak şekilde iki adet 1000W'lık, iki adet 250W'lık hoparlör ve iki adet amfi/mikser kurulumu yapılır.

Şekil 36: 15 Temmuz Demokrasi Meydanı (Heykeller) alanına kurulan amfi ve mikser ekipmanları (Manisa/Turgutlu, 09.06.2022).

Ekipmanları alana Mehmet Emin Batı ve Mehmet Batı taşır. Ekipmanların kurulumlarını yaptıktan sonra ise sahne alacak müzisyenlerin icra süresince ekipmanların başında durarak kullanıma destek verdiklerini söylerler. Bu örnekte olduğu gibi halka açık etkinliklerde müzik mağazasının konumu ekipman kiralama süreçlerinde etkili bir unsur olarak karşımıza çıkar. Başka bir deyişle Batı Saz Evi'nin halka açık etkinliklerin düzenlendiği 15 Temmuz Demokrasi Meydanına 17 metre

uzaklıkta olması, kurulum ve kullanım desteği aşamalarında verilen hizmetin devam etmesi gibi unsurlar müzik mağazasının tercih edilmesinde önemli etkenlerdir (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

Ekipman kiralama sürecinde belirleyici olan ikinci faktör ise; müzisyenin ihtiyacının belirlenmesidir. Örneğin: Turgutlu kafelerinde düzenlenen müzik etkinliklerini incelediğimiz önceki bölümde kafelerde yapılan canlı müzik etkinliklerinde sahne alan müzisyenlerin Turgutlu'da yaşayan üniversite öğrencileri olduklarını bahsetmiştik. Turgutlu'ya eğitim için gelen öğrenciler ekipman satın almanın maliyeti dolayısıyla canlı müzik etkinliğinin gerçekleşeceği gün Batı Saz Evi'nden ekipman kiralamayı tercih eder. Bu süreç Mehmet Emin Batı'nın aktarımıyla şöyle ilerler;

> Canlı müzik yapacak kişi üniversite öğrencileri oluyor genelde. Az çok biliyor gitar çalmayı ayarlıyorlar kafelerde ama gitarları genelde manyetiksiz klasik gitarlar. Geliyor mağazaya anlatıyor işte şurada akşam müzik yapacağız bana manyetikli bir gitar, küçük amfi, mikrofon lazım diyor. Biz de ayarlıyoruz. Alıcısı olan bir gitar, amfi, kablo, mikrofon ayarlıyoruz. Sonra 'E senin mikrofon sehpan var mı? yok. Nota sehpan var mı? yok.' Onları da ayarlıyoruz. Bazen direkt mekan sahipleri geliyor. 'Bizim kafede gençler program yapacak mikrofon, amfi, kabin, gitar' ihtiyacı neyse soruyor var mı? diye. Onlara yardımcı oluyoruz. Hangi ekipman kurulacaksa gidiyoruz ayarlıyoruz. Bazen program esnasında teli kopan, kablosu arıza yapan müşteriler de geliyor. Bir şekilde bir çalgı ayarlayıp kiralıyoruz. Bu şekilde bağlantılarımız var (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

Bu bilgiler ışığında Batı Saz Evi müzik mağazasının Turgutlu'da gerçekleştirilen etkinliklerde ekipman kiralama, kurulacak ekipmanların etkinlik alanı/mekanına göre ve müzisyenin ihtiyacına göre tespitiyle müşterinin bilgilendirmesi ve ayrıca kurulum, kullanma desteği gibi hizmetler veriyor olması, Baxter-Moore'un da (2010: 243) dediği gibi müzik mağazalarının bilgi, tavsiye ve iletişim kaynağı olan önemli mekanlardan birisi olduğunu doğrular. Dolayısıyla popüler müzik araştırmalarında ihmal edilen müzik mağazalarının yerel müzisyenlere ve sahnelere önemli teknik destek hizmeti sunan mekanlar olduğunu açıktır.

3.4.3.5. Çalgı ve Müzik Öğretim Etkinlikleri

Batı Saz Evi müzik mağazasında satışı yapılan; gitar, ud, cümbüş, keman, kabak kemane, kemençe, elektro gitar, ritim ve perküsyon gibi çalgılara özel öğretim etkinlikleri düzenlenir. Bu öğretim etkinlikleri çalgısını Batı Saz Evi'nden satın almış müşterilere aldıkları çalgılara özel tutuş tekniklerinin ve temel müzik teorisi bilgilerinin aktarıldığı uygulamalardır. Bağlama, gitar ve keman çalgılarının öğretim etkinlikleri müzik mağazası çalışanlarının hepsi tarafından uygulanırken, ud, cümbüş, kemençe ve kabak kemane çalgıları sadece Mehmet Emin Batı tarafından uygulanır. Ritim ve perküsyon, piyano/org ve ukulele çalgılarının öğretimi ise sadece Mehmet Batı ve Mehmet Emin Batı tarafından uygulanır. Müzik mağazası çalışanlarının çalgılara özel iş bölümlerine ayrılan bu uygulamalı etkinlikler mağaza içinde gerçekleştirilir. Örneğin: 2023 yılı Nisan ayında gözlem yapmak için bulunduğum Batı Saz Evin'ne saat 13.00 civarında omzunda ukulele asılı olan 15-16 yaşlarında bir kız giriş yaptı. Mehmet Emin Batı atölye bölümündeyken ben kızı karşılayıp 'Hoşgeldin' dedim. O sırada Mehmet Emin Batı mağazanın orta bölümünden geçerek yanımıza geldi ve müşteriyi karşıladı. Mehmet Emin Batı müşteriyi benimle tanıştırdı ve geçen hafta yeni bir ukulele aldığını bugün ise çalışmaya başlayacaklarını söyledi. Ben de 'dersi izleyebilir miyim? diyerek izin istedim ve kabul ettiler. Öğrenci ve Mehmet Emin Batı mağazanın orta bölümüne geçerek çalışmaya başladılar. Mehmet Emin Batı ilk olarak ukulelenin akordunu yaptı ve öğrenciye çalgıyı geri verdi. Mavi kapaklı dosyanın içinden çıkardığı dizekli boş bir kâğıdı ve bir kalemi alarak öğrenciye döndü ve 'Bugün biraz notaları öğrenelim' dedi. Dizekli kâğıt üzerinde ilk olarak sol anahtarını çizdi ve notaların dizek üzerindeki yerlerini anlatmaya başladı. İlerleyen dakikalarda Mehmet Emin Batı öğrenciye 'şimdi bu notaları ukulele üzerinde öğrenmemiz lazım' dedi. Satış bölümünde bulunan cam vitrininin ikinci katından beyaz renkte yapışkanlı bir kâğıt aldı. Atölye bölümüne giderek bir makas aldı ve öğrencinin yanına tekrar oturdu. Beyaz yapışkanlı kâğıda sırasıyla notaları yazdı ve makas ile kesti. Ukuleleyi eline aldı ve kestiği yapışkanlı kâğıtları öğrenciye anlatarak ukulelenin klavyesine yapıştırmaya başladı. Yapıştırma işlemi bittikten sonra 'şimdi tutuşunu gösterelim sana' dedi. Mehmet Emin Batı ukuleleyi nasıl tutması gerektiğini anlatıyor öğrenci ise dinliyordu. Mehmet Emin Batı

öğrenciye ukuleleyi uzattı ve aynısını yapmasını istedi. Öğrenci ukuleleyi aldıktan sonra Mehmet Emin Batı'yı taklit ederek tutuşu yaptı. Mehmet Emin Batı öğrenciye; sağ ve sol ellerini aynı anda kontrol etmenin ilk zamanlar onu zorlayabileceğini bu yüzden kolay egzersizlerden başlaması gerektiğini söyledi. Öğrenci Mehmet Emin Batı'nın yönlendirmesi ile dizekli kâğıda yazdıkları nota yerlerini yavaşça çalmaya başladı. Çalışma sonunda Mehmet Emin Batı 'ilk çalışmamız bu olsun. Sen bunu hızlandır, tekrar et bir sonraki hafta kolay şarkılardan veririz yeni ödevini. Sonra da ritim çalışmaları yaparız' dedi. Öğrenci teşekkür ederek nota kâğıdını ve ukulelesini alarak saat 14.00'a doğru Batı Saz Evi'nden ayrıldı.

Temel müzik teorisi ve çalgı icra tekniklerinin uygulandığı bu öğretim etkinlikleri bir ayda toplam dört gün yapılır. Müzik mağazasının çalgı satışı ile bağlantılı olarak mağazada gerçekleştirilen bu uygulamalar Baxter-Moore'un da (2010: 249-250) dediği gibi yerel müzik mağazalarında önemli bir gelir kaynağıdır. Öğretim etkinlikleri ile bağlantılı olarak Batı Saz Evi'ne gelir kaynağı olmasını sağlayan bir diğer satış kolunu ise çalgı metotlarının müzik mağazasında satılıyor olmasıdır.

3.4.3.5.1. Nota ve Müzik Metodu Satışı

Çalgı satışı ve çalgı öğretim etkinlikleri aşamalarında müşterilerin talepleri ve mağaza çalışanlarının önerisi ile Batı Saz Evi'nde metot satışı yapılır. Müzik mağazası çalışanları Turgutlu'da metot satışlarının revaçta olmadığını söyler. Fakat müşterilerin taleplerine hızlı karşılık verebilmek adına mağazada satışı en çok yapılan çalgılara özel temel ve başlangıç düzeyinde metotları buldurduklarını söylerler. Örneğin: keman çalgısı için; Ömercan Keman Metodu 1 ve Suzuki Metodu 1 gibi. Temel müzik teorisi derslerinde nota okumayı hızlandırmak için önerilen Muammer Sun Solfej Kitabı 1'de bunlara örnek verilebilir.

3.4.3.6. Kariyer Fırsatı

Müzik mağazaları bulundukları bölgede müziğe ilgisi olan, müzisyenlik mesleğine sahip olmak isteyen öğrenciler için bilgi kaynağı olan mekanlardır. Bu anlamda Güzel Sanatlar Lisesi/Üniversitesi veya Askeri Bando müzik bölümleri

sınavlarına hazırlanan öğrenciler bulundukları bölgede hizmet veren müzik mağazalarından bilgi ve danışmanlık alır. Bilgi ve danışmanlık hizmeti sınava hazırlanan öğrencinin ihtiyacı ve eksikliğine göre belirlenir. Müzik mağazasına gelen hazırlık öğrencisine ilk olarak sınavda icra edeceği çalgısının var olup olmadığı sorulur. Öğrencinin çalgısı var ise müzik mağazasında kontrolleri, bakım ve onarımı yapılır. Çalgısı yok ise yeni bir çalgı müzik mağazasından temin edilir. Bu anlamda müzik mağazasına gelen hazırlık öğrencilerinin kariyer planlamaları müzik mağazası çalışanları tarafından tavsiyeler ve çalışma stratejilerinin aktarımıyla yönlendirilir. Örneğin: 2021 yılı Ocak ve Şubat aylarında Batı Saz Evi'nde yapmış olduğum gözlemde, haftanın iki günü Güzel Sanatlar Lisesi müzik bölümü sınavlarına hazırlanmak için müzik mağazasına gelen 13 yaşındaki hazırlık öğrencisi Doruk ile konuşma fırsatım oldu. Doruk yaklaşık üç senedir Batı Saz Evi'nde Mehmet Emin Batı ile bağlama çalışmaları yaptığını ve lise eğitimini Güzel Sanatlar Lisesi müzik bölümünde yapmak istediğini söyledi. Müzik eğitiminin devamlılığı için Doruk'u yönlendirdiğini ve eğittiğini söyleyen Mehmet Emin Batı, "müziğe ilgi ve yeteneği olan tüm çocuklara hayatlarında bu işi meslek olarak yapabilecekleri yönünde fırsatları tanıtmaya çalıştıklarını" söyledi.

Bağlantılı olarak müzik teorisi bilgisi ve çalgı icrasının geliştirilmesini isteyen hazırlık öğrencileri sınava yönelik çalışmalarında müzik mağazasında satışa sunulan müzik metotları, solfej kitapları gibi kaynaklarla mağaza çalışanları tarafından sınava hazırlanır.

3.4.3.7. Buluşma Yeri ve Toplum Merkezi

Batı Saz Evi müzik mağazası müzisyenlerin bir araya geldiği ve konser provaları için beraber çalıştığı bir mekandır. Örneğin: Mehmet Emin Batı, 2011 yılında müzik öğretmenlerinden ve müzisyenlerden oluşan bir grubun konser provalarının müzik mağazasında yapıldığını söyledi;

> Nurcan Öcal vardı müzik öğretmeni kendisi benim bağlama öğrencimdi. Tabi okul eğitimini alırken piyano öğrenmiş ama kendisini bağlamada geliştirmek için benden ders alıyordu. Ders aldığı dönemlerde bir gün bana geldi 'Hocam zamanında bizim müzik

> öğretmenlerinden oluşan bir müzik grubumuz vardı. Biz bu arkadaşlarla yurt dışında konserler vermiştik. Oralarda arkadaşlar edindik. Şimdi onlar da buraya gelmek istiyor onlara özel bir konser düzenleyelim diyorum bana yardımcı olur musun?' dedi. Ben de olurum tabii dedim. Nurcan hoca Derbent İlköğretim Okulunda çalışıyordu. Okul müdürü 'biz de yardımcı oluruz' demişler. Konser için de Kocatürk Koleji'nin konser salonu ayarlandı. Her şey ayarlardı ama konser için prova yapmak lazım. Provasız konsere çıkılır mı hiç. O dönem çalacak arkadaşlarla da konuşuldu herkese ortak nokta burasıydı (Batı Saz Evi). Ayarladık bir hafta boyunca akşamları işler bitince provamızı aldık (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023).

'Kimler çalıyordu konserde?' diye sordum. Mehmet Emin Batı ise; 'bağlamada ben ve İbrahim Acet vardı. Ben süslemelerini çalıyordum, Acet genel hatlarıyla çalıyordu. Gitarda Mehmet vardı (Mehmet Batı), Kabak Kemane ve bir de Ney vardı o arkadaşlar da müzisyendi. Nurcan hoca hem söylüyor hem yaptığımız çalışmalarla geliştirdiği kadar bağlamasıyla bizlere eşlik ediyordu. Mağazada provaları yaptık sonra konserimizi verdik' dedi (Mehmet Emin Batı ile kişisel görüşme, 18.04.2023) (Şekil 37).

Şekil 37: Müzik mağazasında konser provası alan müzisyenlerin konseri (Batı Saz Evi Fotoğraf Arşivi: Manisa/Turgutlu, 2011)

Batı Saz Evi'nde gerçekleştirilen çalgı ve çalgı aksesuarı satışlarında verdiğimiz örneklerde de görüldüğü üzere, müzik mağazasına gelen müşteriler çalgı ve çalgı aksesuarı satın almasa dahi belirli aralıklarla müzik mağazasını ziyaret eder. Bu ziyaretler Baxter-Moore'un da (2010: 225-256) dediği gibi müzik mağazası çalışanları ile bağlantısını taze tutmak ve mağazada bulunan yeni çalgıları görmek ve fiyatlarını öğrenmek için gerçekleştirilir. Verdiğimiz örneklerden de anlaşılacağı üzere ziyaret amacı ile gelen müşteriler yanlarında farklı arkadaşlarını da müzik mağazasına getirerek mağaza çalışanları ile tanıştırır. Turgutlu'da düzenlenen konser etkinliklerin provaları yukarıdaki örnekte olduğu gibi talep dahilinde müzik mağazasında gerçekleştirilir. Müzisyenlerin veya müzik öğretmenlerinin de müzik mağazası çalışanlarıyla müzik üzerinden kurduğu bu ilişkiler müzik mağazasının buluşma ve toplum merkezi olarak da işlediğini gösterir. Bu anlamda müzik mağazaları Dawe'in de (2003: 270) dediği gibi

çalgı alışverişi yapılan mekanlar olmasının yanında çalgılarla bağlantılı sosyal ilişkilerin kurulduğu, maddi pratik ve ritüellerin gerçekleştirildiği mekanlar haline gelir.

SONUÇ

Maddi kültür çalışmaları antropoloji ve arkeolojinin temelini oluşturduğu bir çalışma alanı olarak 20. yy'da ortaya çıkmıştır. Maddi kültür üzerine yapılmış ilk çalışmalarda nesnelerin tespit ve kategorizasyonu ve nesnenin 'önemi'ne vurgu yapılan yaklaşımlar, etnografik maddi kültür çalışmaları ile genişleyerek farklı disiplinlerin maddi kültür çalışma yöntemini kendi çalışmalarına dahil etmeleri ile gelişmiştir. Etnografik maddi kültür çalışmaları incelenen nesnenin aynı olsa dahi ele alındığı topluma bağlı olarak incelenmesi gerektiğini vurgular. Dolayısıyla etnografik maddi kültür çalışmaları nesnelerin analizini içerdiği gibi nesnenin üretildiği ortama ve nesne üzerinden kurulan ilişkilere bakarak sosyal ilişkilerin ve toplum analizinin yapılabileceği bir çalışma alanı sağlar.

Müziğin maddi ve toplumsal yönlerinin incelenmesi sosyokültürel dizgenin maddi bileşeninden hareketle yapılır. Sosyokültürel dizgenin maddi bileşeni altında yer alan çalgılar ve çalgılarla bağlantılı pratikler dizgenin diğer bileşenleri ile ilişkilendirilir. Dolayısıyla maddi kültür nesnesi olarak işaretlenen çalgılar üzerine yapılan araştırmalarda çalgılar maddi boyutun analizi için bir bağlam görevi görür. Fakat müziğin maddi boyutunu oluşturan nesneler sadece çalgılarla sınırlı değildir. Çalgıların odak noktası olduğu ve çalgılar üzerinden gerçekleştirilen maddi pratikler, nesneler ve birbiri ile bağlantılı birçok etken maddi boyutun birer parçasıdır. Bu anlamda müzik üzerine yapılmış maddi kültür çalışmalarında ihmal edilen müzik mağazaları; çalgı satışı, çalgı aksesuarı satışı, çalgı imalatı, tamiri, onarımı ve bakımı hizmetleriyle maddi kültür nesnelerinin ve bu nesnelerle ilişkisel süreçlerin gerçekleştirildiği mekanlar olarak karşımıza çıkar. Müzisyen, performans sahnesi ve müzik endüstrisine odaklanan popüler müzik araştırmalarında, müzisyene ve performans sahnesine bilgi, tavsiye ve ekipman desteği ile altyapı oluşturan müzik mağazalarının analizini içeren çalışmalar neredeyse yok denecek kadar azdır. Müzik mağazaları maddi kültür çalışmalarında olduğu gibi popüler müzik araştırmalarında da ihmal edilen bir çalışma alanıdır. Dolayısıyla bu çalışmada müziğin maddi kültürünün bir boyutunu oluşturan yerel bir

müzik mağazasının etnografisini yaparak, müzik mağazalarının maddi boyutla ilişkisi ve işleyiş süreçleri araştırılmıştır.

Batı Saz Evi müzik mağazasında satışı yapılan çalgı çeşitlerinin artması ve özel ve grup etkinlikleri ile genişleyen müşteri kitlesiyle mekan boyutunun yeterli gelmemesi gibi faktörler sonucu müzik mağazası 2009 yılında yine Cumhuriyet Mahallesi konumunda bulunan başka bir mekana taşınmıştır. Bu çalışmanın etnografik verilerinin toplandığı bu konum Batı Saz Evi müzik mağazasının güncel olarak hizmet vermeye devam ettiği mekandır. Batı Saz Evi müzik mağazası sadece çalgıların satışının yapıldığı bir mekan olmakla kalmayarak verdiği hizmetler doğrultusundan toplumsal ilişkilerin sürdürüldüğü bir mekan olarak var olur. Müzik mağazaları üzerine yapılmış nadir çalışmalardan birisi olan ve bu çalışmada referans olarak ele aldığımız Nick Baxter-Moore'un "The Music Store As A Community Resource" başlıklı çalışmasında oluşturmuş olduğu müzik mağazalarının çalışma faaliyet listesi bu çalışmanın örnek olayında yer almayan "istihdam kaynağı, iletişim ve işe alım" başlıklarını içermektedir. Batı Saz Evi'nin sunduğu "çalgı imalatı" hizmeti de Baxter-Moore'un listesinde yer almayan bir başlık olarak bu çalışmada incelenmiştir. Batı Saz Evi müzik mağazasının verdiği hizmetler çalgı, çalgı aksesuarı ve ekipman satışı, çalgı imalatı, çalgı tamiri, bakımı ve onarımı, ekipman kiralama, çalgı ve müzik öğretim etkinlikleri, kariyer fırsatı, buluşma yeri ve toplum merkezi başlıkları altında en ticariden en az ticariye göre sıralanarak ele alınmıştır.

Batı Saz Evi müzik mağazası çalgıların konumlanış biçimleri müzik mağazasının bulunduğu Turgutlu ilçesinin çokkültürlü yapısının bir yansımasıdır. Başka bir bakışla satış bölümünde sergilenen farklı çalgıların karışık biçimde sergileniyor oluşu, müzik mağazasının müşteri çeşitliliğinin de birer yansımasıdır. Aynı zamanda mağazada ayrı bölümler olarak sergilenen bağlama ve gitar çalgıları müzik mağazasında satışın en çok yapıldığı iki çalgı olduğunu gösterir. Batı Saz Evi çalışanları ile yapılan görüşmeler sonucu yerel bir müzik mağazasının satışını yaptığı çalgıların müşteri talep ve isteklerinin gözlemlenerek popüler olan çalgıların mağazaya satış için getirildiği belirlenmiştir. Müzik mağazasında bulunan çalgı, ekipman ve aksesuarlar satışın en çok yapıldığı ürünlerdir. Yerel müzik mağazalarına perakende ve toptan olarak getirilen

çalgı, ekipman ve aksesuarlar pazar fiyatına göre belirlenerek satışa sunulmaktadır. Müzik mağazasında karşılaşılan deneyimsiz müşteri profillerinin genellikle internet tabanlı çalgı satışı yapan platformlarla müzik mağazası çalgı fiyatlarını karşılaştırdığı görülmektedir. Müzik mağazasına gelen deneyimsiz müşteriler için fiyat önceliği etkili olurken deneyimli ve eski müşterilerde ise ilk önemi güvenilirlik oluşturduğu görülmektedir. Deneyimli müşterilerin ortak özellikleri ise çalgı satışı esnasında mağaza çalışanına yönelttiği sorularla çalgının hammadde, işçilik ve kalite üzerinden daha spesifiktir. Sonuç olarak müzik mağazası çalışanları mağazada karşılaştığı deneyimli ve deneyimsiz müşterilere çalgılar üzerinden bilgi ve tavsiye vererek yardımcı olmaktadır.

Batı Saz Evi müzik mağazasının satışını yaptığı bağlama çalgısı, mağaza sahibi Mehmet Emin Batı tarafında üretilmektedir. Üretilen bağlamaların imalat aşamalarında kullanılan ağaçlar, özel olarak tasarlanıp yaptırılan aletler ve bunların hangi aşamalarda kullanıldığı bilgisi çalgının yaratıcısı olan Mehmet Emin Batı hakkında bizlere bilgi vermektedir. Üretim aşamalarına yardım eden mağaza çalışanları Selvet Batı ve Mehmet Batı, Mehmet Emin Batı'nın yönlendirmeleri ile bu sürece dahil olur. İmalatın kaba işlerinin imalat atölyesinde, ince işçiliklerini ise müzik mağazasında gerçekleştirirler. Dolayısıyla çalgı imalatı süreçlerinde elde edilen bulgular sonucu Henry Glassie'nin "maddi kültür nesnesinin etnografisi" süreçlerinde ele aldığı "Yaratılış bağlamının öğrenme, öğretme ve işbirliği" süreçlerinin Batı Saz Evi müzik mağazası örneğinde işlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Batı Saz Evi müzik mağazasında verilen çalgı tamiri, bakımı ve onarımı hizmeti elektronik cihazları da kapsayacak biçimde geniş bir alanda yapılmaktadır. Müzik mağazasında gerçekleştirilen tamir, bakım ve onarım süreçleri müşterilerin isteği dahilinde izlenebilmektedir. Böylelikle müşteriler ve müzik mağazası çalışanları arasında sosyal ilişkiler kurulduğu görülmektedir. Aynı zamanda verilen ekipman kiralama hizmetinin Turgutlu'da bulunan sosyalleşme mekanları olan kafelerle bağlantılı olduğu görülmektedir. Bu bağlantı kafelerde canlı müzik etkinliklerinde sahne alacak müzisyenlerle olduğu gibi mekan sahipleriyle de kurulmaktadır. Kafelerde sahne alan müzisyenlerin ihtiyaçlarının tespit edilmesi ile müzik mağazası çalışanları tarafından gerekli ekipman önerisi, kullanım desteği ve bilgilendirme aşamalarında

edilen yardımlarla müzik mağazası önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer biçimde Turgutlu Belediyesi'nin düzenlemiş olduğu etkinliklerde müzik mağazasının ekipman kiralama hizmetinin kullanılıyor olması, Batı Saz Evi müzik mağazasının ilçenin müzik yaşamı içerisinde sahnenin oluşumda destek ve bilgi kaynağı merkezi haline geldiği görülmektedir.

Batı Saz Evi müzik mağazasında düzenlenen çalgı ve müzik öğretim etkinlikleri mağazanın çalgı satışlarıyla bağlantılı olarak gelir kaynağına dönüşmesini sağlayan bir hizmettir. Çalgı satışı ve öğretim etkinlikleri ile ilişkili olarak müzik mağazasının bir diğer gelir kaynağını ise nota ve müzik metodu satışları oluşturmaktadır. Müzik mağazası çalışanlarının müşterilerin ihtiyacına ve çalgılarına yönelik nota ve müzik metodlarını önerdiği görülmektedir. Yapılan görüşmeler sonucu bu hizmetin mağazada verilen diğer hizmetlere göre daha az ticari bir boyutu olduğu görülmüştür. Batı Saz Evi müzik mağazası müziğe ilgi duyan ve okulların müzik bölümlerine hazırlanmak isteyen müşteriler için destek ve bilgi kaynağı olarak danışmanlık hizmeti veren bir mekandır. Müzik bölümlerinin hazırlık süreçleri hakkında bilgi almak isteyen müşteriler müzik mağazasına gelerek çalışanlar tarafından bilgilendirilir. Sınavda icra edecek oldukları çalgıların tamir, bakım ve onarımları yapıldığı gibi sınava yönelik nota ve müzik metodu destekleri ile müzik teorisi çalışma aşamalarında da hizmet verildiği görülmektedir.

Batı Saz Evi müzik mağazası ticari bir satış yeri olduğu gibi müzisyenlerin ve müşterilerin bir araya geldiği buluşma yeri ve toplum merkezidir. Müzik mağazası çalışanları ve müşterileri arasında kurulmuş sosyal ilişkilerle müzik mağazasının aynı zamanda konser provalarının alındığı, planlı veya spontene gelişen buluşmalarla toplum merkezi işleyişine sahip mekanlar olduğunu görülmektedir. Dolayısıyla Batı Saz Evi müzik mağazası sadece çalgıların satışının yapıldığı bir mekan olmakla kalmayarak verdiği hizmetler doğrultusundan toplumsal ilişkilerin sürdürüldüğü bir mekan olarak var olur.

Sonuç olarak Manisa/Turgutlu ilçesinde hizmet veren Batı Saz Evi müzik mağazası, bulunduğu bölgenin müzik kültürünün önemli bir parçası olarak; müziğin

maddi kültür nesnelerinin satışı, imalatı, bakımı ve onarımı, kiralaması gibi verdiği hizmetlerle bu nesnelerin dolaşıma girmesini sağlayarak müziğin maddi boyutunu temsil eder. Müzik nesnelerinin ticaretini sağlayarak müziğin maddi boyutunun temsil etmesinin yanında bu nesneler üzerinden sosyal ilişkilerin ve bağların kurulduğu, bilgi, destek, danışmanlık ve tavsiye yerleri olarak sosyal bir mekandır.

Son olarak bu çalışmada referans alınan Nick Baxter-Moore'un çalışması ve Batı Saz Evi müzik mağazası örnek olayı göstermektedir ki müzik mağazaları bulunduğu ülkeye, bölgeye ve dolayısıyla kültüre göre ele alınması gerekmektedir. Bu anlamda müzik mağazalarının verdiği hizmetler ve işleyiş süreçleri mağazanın bulunduğu bölgeye göre şekillenmektedir. Bu anlamda bu çalışma maddi kültür çalışmalarında ve popüler müzik araştırmalarında ihmal edilen ve müziğin maddi kültürünün önemli bir boyutunu oluşturan müzik mağazalarını araştıracak ve inceleyecek çalışmaların önünü açması adına alana bir katkı olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

EROL, Ayhan (2015). *Müzik Üzerine Düşünmek,* İstanbul: Bağlam.

GLASSİE, Henry (1999). *Material Culture*. Indiana University Press, Canada.

KAEMMER, John E. (1998). *İnsan Yaşamında Müzik*, (Çev: Yetkin Özer) Yayınlanmamış Çeviri.

KALİVİOTİS, Aristomenis (2013), *İzmir Rumlarının Müziği 1900-1922*, (Çev. Yılmaz Okyay), İstanbul: Ofset Yapımevi.

ÖZBORAN, Salih. (2013). *Küllerinden Doğan "Kasaba" Turgutlu.* İzmir: İBB Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi Yayınları: Birleşik Matbaacılık.

WOODWARD, Ian (2016). *Maddi Kültürü Anlamak,* (Çev. Ferit Burak Aydar). Yaylacık Matbaacılık, 2007.

Kitap İçi Bölümler

BAXTER-MOORE, Nick (2010). "The Music Store As A Community Resource", *Covering Niagara: Studies in Local Popular Culture* (ed. Joan Nicks, Barry Keith Grant), Canada: Wilfrid Laurier University Press, ss. 237-261.

DAWE, Kevin (2012). "The Cultural Study of Musical Instruments", *The Cultural Study of Music* (ed. Martin Clayton, Trevor Herbert, Richard Middleton), New York: Routledge, ss.195-205

HİCKS, Dan. (2012). "The Material-Cultural Turn: Event and Effect", *The Oxford Handbook of Material Culture Studies* (ed. Dan Hicks, Mary C. Beaudry), England: Oxford University Press, ss. 24-98.

HİCKS, Dan, BEAUDRY, Mary, C. (2012). "Introduction: Material Culture Studies: a Reactionary", *The Oxford Handbook of Material Culture Studies* (ed. Dan Hicks, Mary C. Beaudry), England: Oxford University Press, ss. 1-19.

MİLLER, Daniel (2001), "Why Some Things Matter", *Material cultures Why Some Things Matter* (ed. Daniel Miller), Taylor & Francis e-Library, ss. 3-21.

REED-DANAHAY, Deborah (2021). "Otobiyografi, Mahremiyet ve Etnografi", *Etnografi El Kitabı* (ed. Paul Atkinson, Amanda Coffey, Sara Delamont, John Lofland, Lyn Lofland), çev. Osman Aslan, Edanur Aslan, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, ss. 407-425.

STRAW, Will (2011). "Music and Material Culture", *The Cultural Study of Music* (ed. Martin Clayton, Trevor Herbert, Richard Middleton), New York: Routledge, ss. 227-236.

TİLLEY, Christopher (2021). "Etnografi ve Maddi Kültür", *Etnografi El Kitabı* (ed. Paul Atkinson, Amanda Coffey, Sara Delamont, John Lofland, Lyn Lofland), çev. Emre Başçı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, ss. 258-272

Makaleler

DAWE, Kevin (2003). "Lyres and the Body Politic: Studying Musical Instruments in the Cretan Musical Landscape", *Popular Music and Society*, Vol. 26, No: 3, 2003, ss. 263-283.

DEMİRCİ, Mehmet (2013). "A. Ayhan Altınkuşlar Göçtü". *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, Yıl 42, Sayı 165, Ocak 2013, ss. 59-64.

EMECEN, Feridun, M. (2018). "Bir Osmanlı/Türk Kentinin Doğuşu Turgutlu Kasabası'nın Ortaya Çıkışı İle İlgili Meseleler". M. Tepekaya, Z. Atar, F. Berber, İ. M. Çağlar (ed.). *Uluslararası Turgutlu Sempozyumu Bildirileri* (1-6). Turgutlu: Turgutlu.

GALUSZKA, Patryk (2015). “Music Aggregators and Intermediation of the Digital Music Market”. *International Journal of Communication* (9), 254-273.

JOHNSON, Henry, M. (1995). “An Ethnomusicology of Musical Instruments: Form, Function, and Meaning”, *Journal of the Anthropological Society of Oxford* / JASO 26 (3), January 1995, ss. 257-269.

KUYUCU, Mihalis (2021). “Dijital Dönüşüm ve Müzik: Müzik Endüstrisinde Yaşanan Dijitalleşmenin Avantaj ve Dezavantajları”. (ed. Cavit Polat, Abdullah Gümüş). *3. International Culture, Art and Literature Congress Proceedings Book*, October 8, 2021, (ss. 186-206). Ankara: Uksek.

KÜÇÜKEBE, Murat (2013). “Etnomüzikolojide Çalgı Odaklı Çalışmalar ve Kültürel Bağlamıyla Çalgı”, *Sanat ve Tasarım Dergisi,* Yıl 13, Sayı 5, Aralık 2013, ss. 118.130.

ULUBİLGİN ÇUHADAR, B., ÇEREZCİOĞLU A. B. (2020) “Algoritmaların Yönlendirdiği Dinleme Pratikleri: Sahte Bireyselleşme Bağlamında Kişiye Özel Çalma Listeleri”. *Eurasian Journal of Music and Dance,* (17), 111-128.

YILDIRIM, Recep (1997). “Turgutlu ve Çevresinin Eskiçağ Tarihi”. N. Açıkgöz (Ed.). *Turgutlu Sosyo-Ekonomik Tarihi Sempozyumu,* Eylül 1995, ss. 30-37, Turgutlu: Turgutlu.

Tezler

CORNELİSSEN, Marloes (2015). *The World Ambassador Jacobus Colyer: Material Culture Of The Dutch ‘Nation In Istanbul During The First Half Of The 18Th Century*, Doktora Tezi, dan. Doç. Dr. Tülay Artan, Sabancı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, İstanbul.

DAĞLI, Hasan, A. (2012). *Manisa Turgutlu Yöresinde Halk Oyunları ve Halk Oyunlarına Eşlik Eden Yöresel Sazlar,* Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Gürbüz

Aktaş, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Oyunları Anabilim Dalı, İzmir.

KURTULUŞ, Evrim, D. (2004). *Turgutlu Yöresi Türk Halk Müziği Uygulamaları ve Gelenekleri Üzerine Bir Çalışma,* Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Metin Ekici, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDA-Türk Halk Bilimi Bilim Dalı, İzmir.

SENÇERMAN, Şebnem (2017). *Zurna Pratikleri ve Kültürel Kimlik: Turgutlulu Abdal Zurnacılar Örneği,* Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. F. Reyhan Altınay, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Bilimler Anabilim Dalı, Duysal Tasarım Doktora Programı, İzmir.

İnternet Kaynakları

"Coğrafi yapı", *Turgutlu Belediyesi* https://www.turgutlu.bel.tr/turgutlu/cografi-yapi. Son Erişim 05.10.2021

"Ulaşım", *Turgutlu Belediyesi* https://www.turgutlu.bel.tr/turgutlu/cografi-yapi Son Erişim 05.10.2021

"Ekonomik Yapı", *Turgutlu Belediyesi* https://www.turgutlu.bel.tr/turgutlu/sosyo-ekonomik-yapi. Son Erişim 31.10.2021

Turgutlu Urganlı Kaplıcaları, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı* https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11188/tesis-bilgileri.html. Son Erişim 11.11.2021

Ekonomik Yapı, *Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası* https://www.tutso.org.tr/tr/turgutlu-tanitim/turgutlu-ekonomik-yapi/ Son Erişim Tarihi: 07.12.2021

TUİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2020 https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr. Son Erişim 07.10.2021

Geçmişten Günümüze Seçim, *Turgutlu Haber ve Tanıtım Sitesi* https://www.turgutlulu.com/gundem/gecmisten-gunumuze-secim-h12620.html

Son Erişim Tarihi: 19.01.2022

A. Ayhan Altınkuşlar Röportajı, *Turgutlu Yankı Gazetesi, 22 Kasım 2012*, https://www.turgutluyanki.com/a-ayhan-altinkuslar-roportaji/14193/ Son Erişim Tarihi: 28.09.2022.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Müzik Market Tanımı, https://sozluk.gov.tr/ Son Erişim Tarihi: 21.03.2023.

Nadir Kitap Barış Manço - Yüreğimdeki Barış Şarkıları - CD & Kaset Tüm Müzik Marketlerde!https://www.nadirkitap.com/baris-manco-muzik-marketler-icin hazirlanmis-50-x-32-cm-ebadinda-album-afis-poster-efemera30150254.html Son Erişim Tarihi: 24.03.2023

7. Aydınlılar Gecesi Yapıldı, *Turgutlu Haber ve Tanıtım Sitesi* https://www.turgutlulu.com/haberler/7-aydinlilar-gecesi-yapildi-h70666.html Son Erişim Tarihi: 30.11.2022

Geçmişten Günümüze Seçim, *Turgutlu Haber ve Tanıtım Sitesi* https://www.turgutlulu.com/gundem/gecmisten-gunumuze-secim-h12620.html Son Erişim Tarihi: 19.01.2022

Görüşmeler:

1- Görüşme Kişisi 1 ile Görüşme: 31.04.2021, Manisa/Turgutlu

2- Görüşme Kişisi 2 ile Görüşme: 31.04.2021, Manisa/Turgutlu

3- Görüşme Kişisi 3 ile Görüşme: 31.04.2021, Manisa/Turgutlu

4- Mehmet Emin Batı ile Görüşme: 27.01.2021/18.04.2023 Manisa/Turgutlu

5- Selvet Batı ile Görüşme: 27.01.2021/18.04.2023 Manisa/Turgutlu

6-Mehmet Batı ile Görüşme: 27.01.2021, Manisa/Turgutlu

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı: Hilal BATI

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitimi:

Lisans: 2019, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri

Lise: 2015, Ümran Baradan Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü

İş Tecrübesi:

- 2021- İzmir, Özel İzmir Müzik Akademisi (İZMA) Müzik Kursu, Müzik Öğretmeni
- 2020-2021 İzmir, Özel Laterna Müzik Kursu, Piyano Öğretmeni
- 2018-2020 İzmir, Rota Koleji, Piyano Öğretmeni
- 2015-2018 Turgutlu, Halk Eğitim Merkezi, Müzik Öğretmenliği Branşında Gitar Öğretmeni

Sempozyum:

- 2020, Etnomüzikoloji Derneği, Müzik/Dans ve Kimlik: Tuna'nın Tınıları, Etnomüzikoloji Sempozyumu - **"Yerelin Küresel Dolaşımını World Music ve Indie Music İlişkisi Bağlamında Düşünmek: Gaye Su Akyol Örnek Olayı"** (Sözlü Sunum)

Yayın:

- Batı, Hilal (2021). "Yerelin Küresel Dolaşımını World Music ve Indie Music İlişkisi Bağlamında Düşünmek: Gaye Su Akyol Örnek Olayı", *Müziğin Kimlikli Halleri: İdeoloji, Etnografi, Popüler Kültür* (ed. Özlem Doğuş Varlı), İstanbul: Doğu Kitabevi, ss. 227-238.